

کتاب معلم
رهنمای تدریس تاریخ
صنف ۱۲

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

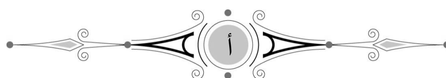
وزارت معارف

کتاب معلم

رهنمای تدریس تاریخ

صنف دوازدهم

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ ش.

مشخصات کتاب

مضمون: رهنمای تدریس تاریخ

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی دیپارتمنت تاریخ

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: دوازدهم

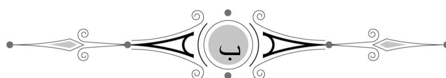
زبان: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۹ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی و رهنمای تدریس در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، با استفاده از این رهنما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

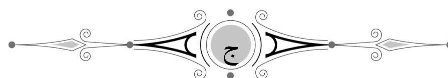
همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این رهنمای تدریس مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

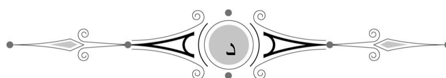
با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

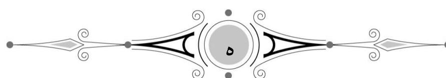
دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست عناوین

فصل اول

کلیات

رهنمودهای لازم برای معلم

نصاب تعلیمی چیست؟

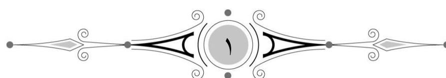
دراین باره که نصاب تعلیمی چیست، نظریات مختلف وجود دارد؛ یکعده آنرا مفردات درسی می‌دانند و عدهٔ دیگر کتاب درسی. برخی ازعلمای تعلیم و تربیه نصاب تعلیمی را جداگانه تعریف نموده اند مثلاَ :

نصاب تعلیمی رهنمودیست که همه فعالیتهای تعلیمی و تربیتی درآن شامل بوده و به دست آوردن آنها هدف میباشد.

نصاب تعلیمی عبارت از تمام دانش‌ها،مهارت‌ها،وذهنیت‌های تعیین شده یی است که یک نهاد، تعلیمی آموزش آنهارا برای شاگردان در نظر می‌گیرد .یا به عبارت دیگر، نصاب تعلیمی تمام آموختنی‌های پروگرام تعلیمی و تربیتی یک نهاد تعلیمی است،که شامل کتب درسی،کتب ممد درسی،رهنمای معلم،تجارب وکارهای عملی(پلان شده) برای شاگردان می‌باشد .

آنچه امروز توجه متخصصان تعلیم و تربیه را به خود معطوف نموده، پاسخ به این سوال است که دست اندرکاران تهیهٔ مفردات و مؤلفان کتب درسی چه چیزهای را با استفاده از روش‌هایی مشخص باید به شاگردان بیاموزانند که در زنده گی حال و آیندهٔ شان مفید باشد؟

همگان اتفاق نظر دارند که شاگردان در شرایط متفاوت رشد می‌کنند و در آینده با مسایل جدیدی رو به رو خواهند شد، به همین دلیل در بسیاری از موارد، تشخیص این که آموختن چه چیزی به آنها ضروری است و آموختن چه چیز ضروری نمی‌باشد، و نیز مؤثر ترین روش آموختن کدام است، بسیار مشکل می‌باشد.
از طرف دیگر دورهٔ جوانی با خصوصاتی چون تصمیم گیری مستقل، مسؤلیت پذیری، آینده نگری و باز اندیشی در مسایل از سایر دوره‌های زنده گی متمایز می‌گردد، جوان برای تعامل درست با جامعه و ورود به دنیای بزرگان نیازمند کسب مهارت‌های مختلفی می‌باشد باید بداند که نیازهای جامعه یی که در آن زنده گی میکند ازچه قرار است و کسب علم ودانش و مهارتهای علمی چقدر برایش ضروری است ؟ او نیاز دارد بداند که کیست، چگونه با حوادث می‌بیند، چگونه حقایق را درک می‌کند، چگونه انتخاب می‌کند و چگونه عمل می‌کند؟ وی نیازمند علمی است که او را تشویق به اندیشیدن، مطالعه و تحقیق در زنده گی اجتماعی کند.
با توجه به مطالب فوق، در تهیه مفردات درسی تاریخ در حالیکه با نیازهای علمی مرتبط است بر روش‌های جدید آموختن بیشتر تاکید گردیده است تا آموختن دانستنی‌ها به شیوه‌های قدیم، آموختن روش‌هایی که بر روحیه فعال و مشارکتی، ابتکار و نقادی تاکید می‌گردد.
در روش فعال و مشارکتی یا آموزش فعال (Active Learning Method) معلم نقش مهمی در پروسهٔ تدریس به عهده دارد.در این نقش، وظیفهٔ معلم به انتقال اطلاعات خلاصه نمی‌شود او تجارب یادگیری را منحصر به گوش کردن و حفظ کردن مطالب نمی‌پندارد.

در این نقش معلم، رهنما و تسهیل کنندهٔ شرایط مطلوب یادگیری است و به جای انتقال یک جانبهٔ مطالب، بر روش یادگیری، کسب تجربه و حل مسئله تأکید می‌نماید. یکی از اهداف اصلی تهیهٔ کتاب رهنمای معلم نیز ارائه استراتیژی‌هایی برای آموختن است.

از اهداف و دلایل دیگر تألیف این کتاب (رهنمای معلم) توضیح اهداف، اصول انتخاب و سازماندهی محتوا(متن) و استراتیژی‌هایی ارزیابی کتاب تاریخ صنف دوازدهم است.

از آنجایکه کتاب درسی حاضر با شیوه جدید برای آموختن تاریخ تهیه گردیده و در آن امکان بیشتری برای ایجاد تجارب یادگیری شاگردان فراهم گردیده.، تدوین کتاب رهنمای معلم امر ضروری پنداشته می‌شود.

البته اذعان داریم که تدریس و آموزش کار ابتکاری و تجربی است و معلمان مبتکر و نو آور در این عرصه دست به نوآوری میزنند، ولی نباید فراموش کرد که در انتخاب استراتیژی‌های آموزش، متناسب به اصول هماهنگی با اهداف، استراتیژی‌های ارزیابی، امکان مشارکت شاگردان و اصول دیگری که علوم روان شناسی، روان شناسی تربیتی و روان شناسی یادگیری پیشروی ما قرار می‌دهند باید توجه دقیق صورت بگیرد. هم اینکه بر اساس کدام اصول، محتوا انتخاب شود؟ اصول سازماندهی محتوا کدام‌ها اند؟ استراتیژی‌های تدریس و ارزیابی چیست و چه اهمیت دارند؟ و بالاخره استخراج مفاهیم کلیدی چگونه صورت می‌گیرد، دراین کتاب رهنمای معلم توضیح می‌گردد.

رهنمای معلم چیست؟

رهنمای معلم کتابیست که به معلم کمک می‌نماید تا در جریان یک ساعت درسی و یایک دوره کومک، تعلیمی پلان تدریس خود را آماده سازد. در رهنمای معلم اهداف عمومی و خصوصی هر درس، وسایل تدریس،ا ستراتیژی تدریس، برانگیختن انگیزه شاگردان، فعالیتهای معلم و شاگردان، بخش تحکیم آموزش شاگردان و ارزیابی، کارخانه‌گی، تشریح و معرفی بخشهای مشکل درس، طرق حل بعضی فعالیتهای کتاب درسی، معلومات اضافی و ماخذ بیشتر برای معلم گنجانیده شده است. رهنمای معلم برای این منظور تهیه میگردد تا معلم را با آماده ساختن پلان درسی و با اهداف عمومی تعلیم و تربیه در یک مرحلهٔ آموزش، آشنا سازد به معلم کمک نماید تا مفاهیم و موضوعات هر درس را دریافته، معلومات اضافی را مهیا نمایدرهنمای معلم راه را برای تدریس همگون و یکسان کتاب درسی در تمام مکاتب، اعم از مرکز و ولایات و قرای دور دست کشور هموارمی سازد. به این گونه تدریس مضامین در طول مدت مورد نظر (سال تعلیمی) در تمام مکاتب افغانستان یکسان صورت گرفته و کتاب درسی باید تا آخرین درس تدریس گردد. رهنمای معلم این امر را تضمین مینماید که تدریس به گونه ایکه در مکاتب مرکز کابل و یا در سایر ولایات بزرگ صورت میگیرد در مکاتب ولسوالیها و قریه‌های دور دست هم صورت گرفته و راه را برای رشد معارف متوازن و همسان در تمام کشور باز شود.

پالیسی تعلیمی و تربیتی معارف افغانستان

بر مبنای احکام مندرج در مواد شانزدهم، چهل و سوم، چهل و چهارم، چهل و پنجم، چهل و ششم و چهل و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، و بر اساس ماده‌های ششم و هفتم و سایر احکام قانون معارف افغانستان، و با در نظرداشت ضرورتها، واقعیتها و نیازمندیهای معنوی و مادی کشور و به منظور ترسیم خطوط اساسی نظام تعلیم و تربیه افغانستان پالیسی تعلیمی و تربیتی معارف جمهوری اسلامی افغانستان در نقاط آتی مشخص میشود:

۱. آماده ساختن زمینه‌های تعلیم و تربیۀ معیاری برای اطفال، نوجوانان و جوانان کشور اعم از ذکور و اناث با عقیدۀ راسخ و روحیۀ خدا پرستی، پابندی به تطبیق احکام و ارزشهای اسلامی، وطندوستی، تحکیم وحدت ملی، زیست باهمی و بشردوستی.
۲. تقویت روحیۀ دفاع از استقلال، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی، اخوت اسلامی، همبستگی ملی، صلحدوستی، غنای فرهنگی، و نفی کلیه اشکال و انواع تبعیض و خشونت.
۳. احیاء، بازسازی، انکشاف و تجهیز مؤسسات تعلیمی و تربیتی.
۴. انکشاف سیستم تعلیمی و تربیتی کشور همگام با تحولات مثبت علمی در جهان.
۵. استفاده و بهره گیری از تجارب مطلوب و موفق تعلیمی و تربیتی سایر کشورها.
۶. فراهم ساختن تعلیمات ابتدایی و متوسطه (۱-۹) اجباری و رایگان برای همه بدون در نظرداشت جنس، قوم، زبان، مذهب، نژاد و موقف اجتماعی.
۷. تدریس در مکاتب (رسمی و خصوصی) به زبان‌هایی صورت میگیرد که در قانون اساسی کشور تسجیل شده است.
۸. مطابق با تعلیمات دین مقدس اسلام، ارزشهای قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، عرف و عنعنات پسندیدۀ جامعۀ افغانی و با در نظرداشت اصول پیداگوژیک و تجارب عملی و به منظور بهبود کیفی تعلیم و تربیه، سیستم معارف افغانستان بر اصل جدایی پسران و دختران استوار است. بنابرین، تعلیم مختلط بعد از صنف سوم مرحلۀ ابتدایی در هیچ مؤسسۀ آموزشی اعم از مکاتب دولتی و خصوصی، کورسها، کلپهای ورزشی و غیره مجاز نمیباشد.
۹. تدریس زبان‌های سوم (در مطابقت با مادۀ ۱۶ قانون اساسی) به حیث یک مضمون در مناطق مربوطه.
۱۰. فراهم نمودن زمینه‌های تعلیم و تربیه برای شاگردان دارای نیازمندیهای خاص، بیجاشده گان داخلی و مهاجرین.
۱۱. توسعۀ مدارس دینی، مکاتب تعلیمات عمومی، حرفوی و مسلکی، و مؤسسات تربیۀ معلم و عصری ساختن آنها.
۱۲. ارتقای سویۀ علمی و مسلکی معلمان.
۱۳. بهبود بخشیدن وضع معیشتی معلمان.
۱۴. مبارزه برای محو بیسوادی و توسعۀ مکاتب سواد حیاتی و متمم کارگری (ذکور و اناث).
۱۵. حمایت از سهم گیری بیغرضانه و بشردوستانۀ کشورها، مؤسسات بین المللی، مؤسسات غیر دولتی، و اشخاص در احیاء و بازسازی، تجهیز و ارتقای ظرفیت‌های مسلکی، تخصصی و اداری معارف در چوکات قوانین نافذۀ کشور.
۱۶. تقویت سیستم معارف متوازن و توزیع عادلانۀ امکانات تعلیمی و تربیتی در مرکز و ولایات کشور.
۱۷. آشنا ساختن شاگردان با اضرار پدیده‌های شوم چون خشونت، تبعیض، جنگهای نامشروع، مواد مخدر، مسکرات، و مفاسد اخلاقی.
۱۸. رهنمایی شاگردان به ارزشهای پسندیده چون آزادی، صلح، همزیستی مسالمت آمیز، شورا و دیموکراسی، رعایت حقوق بشر و حفاظت از محیط زیست.
۱۹. توجه همه جانبه به تعلیم و تربیۀ نسوان مطابق به احکام و ارزشهای اسلامی و رعایت توازن میان مکاتب دختران و پسران.

۲۰. توجه به تعلیمات خاص (تیزهوشان، نابینایان، ناشنوایان و دارنده گان عقب مانده گی‌های ذهنی) و آغاز تدابیر مؤثر برای تعلیم و تربیهٔ آنها.
۲۱. مراقبت و نظارت از تطبیق نصاب تعلیمی معارف جمهوری اسلامی افغانستان، تدریس و استفاده از مواد آموزشی در مکاتب (رسمی و خصوصی) در چوکات قوانین نافذهٔ کشور.
۲۲. زمینه سازی برای رشد ورزش(سپورت و تربیت بدنی).
۲۳. تحکیم روابط و ایجاد هماهنگی بیشتر میان ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و ریاست‌های تربیهٔ معلم، مرکز ساینس و پوهنتون‌های ذیربط درکشور جهت تبادل اندوخته‌های علمی و تجارب مسلکی.

با تطبیق این پالیسی در معارف کشور به یاری خداوند متعال به نتایج عمدهٔ ذیل دست خواهیم یافت:

- تربیهٔ اولاد کشور با روحیهٔ اسلامی کسب رضای الله(جل جلاله) وایجاد یک جامعهٔ سعادتمند و مرفه
- حفظ هویت ملی
- تربیهٔ سالم اولاد وطن به حیث انسان‌های مسلمان، وطندوست، مفید، متعهد و متمدن.
- فراگیری علم، کسب مهارت‌ها و طرز تفکر سالم شاگردان به منظور تطابق موفقانه با معیارهای علمی جامعه و جهان.
- ارتقای سطح دانش شاگردان به منظور کسب قابلیت و ورود مؤفقانه به بازار کار.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

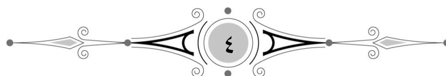
بر مبنای احکام قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، قانون و پالیسی معارف، و با درنظرداشت ضرورتها و واقعیت‌های جامعهٔ افغانی، نظام تعلیم و تربیهٔ کشور به منظور تعلیم و تربیهٔ سالم شاگردان اهداف ذیل را دنبال مینماید:

الف: اهداف عقیدتی و اخلاقی

۱. تقویهٔ ایمان و اعتقاد به ارکان، اساسات و ارزشهای دین مقدس اسلام، توسعهٔ بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآنی و سنن حضرت پیامبر (صلی الله علیه و سلم).
۲. تقویهٔ روحیهٔ خودشناسی به منظور خداشناسی.
۳. تقویهٔ روحیهٔ اعتماد به نفس و التزام به سجایای اخلاقی.
۴. تقویه و پرورش روحیهٔ نظم و دسپلین پذیری و رعایت احکام و ارزشهای قانونی.
۵. تقویهٔ روحیهٔ مسئوولیت پذیری در برابر ارزشهای دینی، اجتماعی، تعلیمی و تربیتی.

ب: اهداف آموزشی و تربیتی

۱. کسب و تقویهٔ مهارتهای آموزشی از قبیل شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان‌های رسمی و خارجی.
۲. آموزش علوم، فنون، تکنالوژی معاصر و کسب مهارتهای فردی و اجتماعی مورد نیاز.

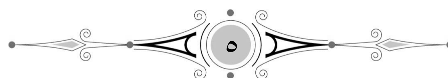
۳. انکشاف استعدادها برای خود آموزی و خود ارزیابی در پروسه‌های آموزش.
۴. رشد و تقویهٔ قابلیت‌های تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق، تشخیص و ابتکار در زمینه‌های علمی، ادبی، فرهنگی و فنی.
۵. کسب مهارت جهت حل معضلات و پرابلم‌های فردی و اجتماعی.

ج: اهداف فرهنگی، ادبی و هنری

۱. رشد استعدادهای فطری شاگردان در عرصه‌های فرهنگ، ادب و هنر سالم و تقویهٔ روحیهٔ شناخت و ارجگذاری به میراث‌ها و گنجینه‌های تاریخی، فرهنگی و ادبی.
۲. معرفت با تاریخ، ادب و فرهنگ افغانستان، تمدن اسلامی، و فرهنگ کشورهای دیگر.
۳. حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، هنرهای ملی، آداب و سنن پسندیدهٔ سالم جامعهٔ افغانی.
۴. انکشاف مهارتهای ادبی و هنری از طریق تمرین و فعالیت‌های انفرادی و جمعی.

د: اهداف مدنی و اجتماعی

۱. تقویهٔ روحیهٔ استقلال و آزادیخواهی حفاظت از ارزشهای اسلامی، نوامیس ملی، و تحکیم بنیاد روابط خانواده بر پایهٔ عدالت و رعایت حقوق افراد.
۲. تقویهٔ روحیهٔ اخوت اسلامی، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبستگی ملی و بین المللی.
۳. انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با خشونت، جنگ‌های نامشروع، و مبارزه با مواد مخدر، مسکرات و مفاسد اخلاقی و اجتماعی.
۴. تقویهٔ روحیهٔ احترام به قانون و رعایت آن و حمایت از حقوق قانونی همه اتباع کشور بدون در نظرداشت جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابستگی سیاسی.
۵. انکشاف روحیهٔ گذشت، فداکاری و ایثار در روابط جمعی و مقدم شمردن منافع اجتماعی بر منافع فردی.
۶. تقویهٔ روحیهٔ انتقاد و انتقاد پذیری، حوصله مندی و احترام به آرای دیگران.
۷. رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به کرامت انسانی، حفظ حرمت اشخاص، و رعایت آداب معاشرت و حقوق بشر در روابط اجتماعی.
۸. تقویهٔ روحیهٔ حل اختلافات و برخوردها به طور مسالمت آمیز و سازنده.
۹. تقویهٔ فرهنگ تحمل پذیری.
۱۰. تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تجارب و دستآوردهای مثبت علمی و تخنیکی جامعهٔ بشری.
۱۱. تقویه و انکشاف روحیهٔ نفی هر نوع تبعیض.
۱۲. رشد روحیهٔ احترام به مقام انسانی زن و حمایت از زنان.
۱۳. تقویت روحیهٔ رعایت حقوق والدین، بزرگان، همسایگان، شهروندان و سایر انسانها.
۱۴. رشد روحیهٔ حفاظت از محیط زیست و سرسبزی، ترحم بر حیوانات و حمایت از حیات طبیعی و نباتات.
۱۵. تقویهٔ روحیهٔ حفاظت از منابع آبی، عدم اسراف در استفاده از آب و جلوگیری از ملوث ساختن دریاها، جوی‌ها، کاریزها و چاه‌ها.

هــ: اهداف اقتصادی

۱. درک نقش مهم اقتصاد در زنده گی انسانی، توجه به انکشاف و رشد اقتصادی جامعه و ارتباط فعالیت‌های اقتصادی با اقتصاد خانواده و سلوک فردی.
۲. درک ارزش و اهمیت کار و تقویهٔ روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید به منظور فقر زدایی.
۳. ایجاد و تقویت روحیهٔ صرفه جویی، قناعت، و پرهیز از اسراف و تجملگرایی.
۴. شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه‌های مناسب استخراج و استفاده از آنها و پرورش روحیهٔ حراست از اموال، ثروت و سرمایه‌های ملی.
۵. شناسایی حرفه‌های مختلف و مشاغل تولیدی، توأم با پیشرفت تکنالوژی، احیا و ترویج صنایع دستی و محلی جهت افزایش درآمد ملی و رفع بیکاری و وابستگی اقتصادی.
۶. تقویهٔ روحیهٔ رعایت اصول اخلاقی در معاملات و فعالیت‌های اقتصادی و مبارزه علیه فعالیت‌های اقتصادی نامشروع.
۷. تشویق در فراگیری فعالیت‌های حرفه یی.
۸. بلند بردن سطح آگاهی شاگردان در رابطه با عرضه و تقاضا.
۹. ترویج اصل انصاف، اخلاق کار و رعایت قانون کار میان استخدام کننده و استخدام شونده.

و: اهداف صحی

۱. درک اهمیت حفظ الصحه و ترویج شیوه‌های سالم زنده گی جهت سلامت روانی و جسمی افراد.
۲. انکشاف روحیهٔ رعایت حفظ الصحهٔ عمومی و محیط زیست.
۳. آشنایی با دانش اساسی صحی و انکشاف مهارتهای لازم به خاطر وقایه در مقابل امراض.
۴. تأمین سلامت جسمی و روانی از طریق فراهم ساختن فرصت‌ها و وسایل لازم و زمینه سازی برای مهیا ساختن ساحات مناسب جهت تربیت بدنی و ورزش و سرسبزی محیط زیست.
۵. توجه به صحت طفل و مادر و حمایت از آنها

اهداف دورهٔ ثانوی(صنف ۱۰ الی۱۲)

- تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آماده گی برای تحصیلات عالی.
- رشد و توسعهٔ بیشتر قوهٔ تفکر، تعمق و معلومات در مسایل دینی، مبانی اعتقادی و آشنایی مزید شاگردان با تعلیمات دین اسلام منحیث نظام زنده گی.
- تزکیهٔ نفس و رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان به خداوند (جل جلا له) و ارشادات اسلامی.
- تقویت روحیهٔ فراگیری تعلیم و تربیه در شاگردان و فراهم ساختن زمینه‌های مناسب برای آنان.
- سعی و تلاش جهت شناخت اسرار جهان و قوانین موجود در طبیعت با استفاده از علوم و تجارب بشری و تکنالوژی پیشرفته.
- فراگیری مزید زبانهای رسمی و مادری، توسعهٔ دانش ادبی شاگردان و آموزش زبانهای خارجی.
- آموزش علوم و فنون مورد نیاز و کسب مهارتهای فردی و اجتماعی.
- معرفت مزید شاگردان با هنر و استفادهٔ معقول از آن مطابق به ارزشهای اسلامی و مقتضیات مثبت فرهنگ ملی.

- رشد روحیهٔ حفظ میراثهای ادبی، فرهنگی، هنری و تاریخی کشور.
- انکشاف روحیهٔ تعاون و علاقهٔ شاگردان به رقابت‌های سالم.
- تقویت روحیهٔ حفاظت از نوامیس ملی و تحکیم بنیاد روابط خانواده بر پایهٔ حقوق و اخلاق اسلامی.
- انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، صلح خواهی، ضدیت با خشونت و جنگهای نامشروع، مبارزه با مواد مخدر، مشروبات الکلی و مفاسد اخلاقی.
- تقویت روحیهٔ مسؤولیت پذیری و اهتمام به امور خانواده گی و اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های اسلامی، فرهنگی و اجتماعی.
- تقویت روحیهٔ گذشت، فداکاری و ایثار در روابط جمعی و مقدم شمردن منافع اجتماعی بر منافع فردی.
- آماده ساختن شاگردان برای زنده گی آینده، و آگاهی آنان از اهمیت تشکیل خانواده و احکام شرعی مربوط به آن.
- توجه به اهمیت اقتصاد و رشد سالم آن به عنوان وسیله، جهت رسیدن به رفاه و تکامل معنوی شاگردان.
- انکشاف مهارتهای سنجش خودی در پروسه‌های آموزشی و پرورشی.
- رشد علاقهٔ شاگردان به ورزش و مواظبت از صحت جسمی و روانی آنها.
- حمایت از شاگردان در برابر تهاجم فرهنگی و رهنمایی آنها در اجتناب از تقلیدهای بیجا و تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تکنالوجی و پیشرفت‌های مثبت عصر با حفظ اصالت و هویت اسلامی و افغانی در آنان.
- توسعهٔ فرهنگ مطالعه و کتابخوانی.

اصول انتخاب محتوا

در انتخاب محتوا اصول ذیل مد نظر گرفته شده است:

هماهنگی با نیازها، علاقه مندی، اعتبار(اعتبار محتوا به معنای منطقی، تسلسل و مستدل بودن، استفاده از پژوهش‌ها و کتاب‌های تایید شده، مستند و دست اول بودن منابع مورد استفاده می‌باشد)، توانایی‌های سنی و ذهنی شاگردان و فراهم کردن فرصت لازم برای فعالیت‌های داخل و خارج صنف.

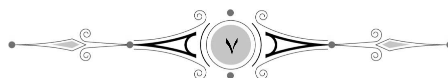
اصول تنظیم وترتیب محتوا

در ترتیب و تنظیم محتوا اصول زیر مبنا قرار گرفته است:

تسلسل، هماهنگی، تعادل بین نیازهای فردی و اجتماعی شاگردان، تعادل میان محتوا و استراتیژی‌های تدریس.

استراتیژی‌های تدریس

کتاب حاضر بر مبنای اصول تدریس فعال و مشارکتی تدوین شده است. از این رو، در تدریس کتاب باید از روش‌های فعال و مشارکتی از جمله روش مناظره (Argument) روش سوال و جواب، روش لکچر یا توضیحی (Lecture) مباحثه تیمی و گروهی(Group discussion)، روش ایفای نقش (Role playing) روش سیر علمی، روش بارش مغزی یا فکری(Brain storming) استفاده شود، استفاده از روش پروژه یی (The project Method) را نیز باید به این مجموعه افزود.

باید توجه داشت که تدریس، کار ابتکاری و تجربی است و نمی‌توان به صورت کلی روش معینی را برای تدریس یک درس یا کتاب پیشنهاد کرد زیرا با وجود شرایط و امکانات در مناطق مختلف کشور، هر مکتب و صنف شرایط خاص خود را دارد, اما این به معنای آن نیست که نتوان یک جهت کلی (که همان استفاده از استراتیژی‌های فعال تدریس است) را پیشنهاد یا دنبال نمود .

اجزای اصلی درس

هر درس از اجزای ذیل تشکیل شده است:

عنوان، مقدمه، متن، تصویر، نقشه، شکل، عنوان فرعی و فعالیت‌های ورودی، میانی و پایانی که به بعضی از آنها اشاره می‌شود.

عنوان درس

عنوان موجب آماده گی ذهنی در شاگردان برای ورود به درس می‌شود. از عنوان درس می‌توان به عنوان یک فعالیت نیز استفاده کرد.

تصویر، نقشه و شکل

در هر درس، تصاویر و نقشه‌ها ارائه شده است که با متن مطابقت داشته و نه تنها بر جاذبه کتاب میافزاید بلکه کار کرد انگیزه یی هم دارد.

فعالیت ورودی

هر درس با یک فعالیت آغاز می‌شود که در جریان انجام دادن آ ن, تدریس با سهمگیری و فعالیت شاگردان آغاز می‌شود، فعالیت امری نیست که مجزا از متن در نظر گرفته شود و یا متن محتوا بصورت جداگانه تدریس شود.

فعالیت میانی

فعالیت دومی که در هر درس تهیه شده است، گاه نقشی مشابه فعالیت اول (ورودی) درس را دارد، یعنی برای تدریس متن بعد از آن باید مورد استفاده قرار گیرد و گاه نقش تحکیم و تعمیق مطالب قبلی را دارد.

فعالیت پایانی

در پایان هر درس، فعالیتی طراحی شده است که به تعمیق محتوای درس کمک می‌کند و از طریق آن میتوان درس را هم ارزیابی کرد.

استخراج مفاهیم کلیدی (Key concepts)

ابتدا باید در باره معنی و مفهوم «مفهوم کلیدی» مطالبی ارائه کنیم: هر درس دارای هدف یا اهداف دانشی است، این هدف یا اهداف برای آموختن یک یا چند مفهوم تهیه شده است که این مفاهیم همان، مفاهیم کلیدی متن اند.
با توجه به این مقدمه، مفاهیم کلیدی(ایده‌های اصلی) را می‌توان ابزاری برای ارزیابی محسوب نمود، زیرا انجام دادن این عمل توسط فراگیرنده، به معنای آن است که وی به مرحله اول فهم رسیده است.

با توجه به اهمیت مهارت در مطالعه و آموختن متون مختلف می‌توان ((استخراج مفاهیم کلیدی)) را در مراحل آموزش و ارزیابی به عنوان یک مهارت عمده در نظر گرفت که ایجاد و تقویت آن در شاگردان یک هدف به شمار میرود.

خلاصه کردن درس

فعالیت ((خلاصه کردن)) هم برای ارزیابی مورد استفاده قرار می‌گیرد و هم خود یک مهارت اساسی است که باید شاگردان آن را فراگیرند.

توانایی«خلاصه کردن» یکی از مهمترین مهارت‌های تفکر است. با خلاصه کردن میتوان اطلاعات وسیع را در قالب نسخهٔ کوتاه تر بیان کرد تا هدف متن به راحتی فهمیده شود . خلاصه عبارت است از جملات کوتاه که مفاهیم اصلی یک قسمت را به ما میدهد .خلاصه شامل تمام جزییات در یک بازگویی نیست. جوهر خلاصه، مختصر بودن آن است .

تفاوت «خلاصه کردن» با «استخراج مفاهیم کلیدی» در این است که به جای فهرست کردن مفاهیم اصلی، تلاش می‌شود تا مفاهیم دوباره با هم ترکیب شوند تا متن جدیدی تولید گردد.

توصیه‌های برای خلاصه کردن

۱- مطلبی را که میخواهید خلاصه کنید، تلاش کنید بدون نوشتن و یادداشت کردن بفهمید.

۲- زیر کلمات و عباراتی که فکر می‌کنید مهم اند خط بکشید . با این کار، اطلاعات کم فایده تر حذف می‌شود.

۳- خلاصه را با کلمات خود تان بنوسید . از ساختار متن اصلی پیروی کنید، تا مطمین شوید که عقاید شخصی خود را در خلاصه وارد نکرده اید، زیرا عقاید شخصی را نباید در عبارات خلاصه وارد کرد . هر کلمه و عبارتی که در خلاصه به کار میرود باید مستند به متن باشد. خلاصه شما باید ۱۵- ۲۰ فیصد باشد.

۴- بعد از اتمام خلاصه برای اطمینان به مقایسه آن با متن اصلی بپردازید.

ارزیابی (Evolution)

ارزیابی عبارت از پروسهٔ منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یادگیرنده در رسیدن به هدف‌های آموزشی است.

منظور از پروسه منظم این است که ارزیابی باید طبق برنامه و منظم انجام شود, از این رو مشاهدات بی نظم و ترتیب از رفتار شاگردان را نمی‌توان ارزیابی گفت. در ضمن کار برد((هدف‌های آموزشی)) برای این است که در ارزیابی باید هدف‌های آموزشی از پیش مشخص شده باشد.

بر این اساس، ارزیابی آموزشی به منظور تشخیص و کمک به اعتلای وضع تدریس، کمک به تصمیم گیری مسئولان در مورد معلمان، کمک به شاگردان و تدارک ضوابطی در مورد تحقیق در زمینهٔ تدریس، صورت می‌گیرد.

روش‌های اساسی در ارزیابی باید به گونه یی باشد که متوجه هدف‌های دورهٔ تحصیلی بوده و نتایج آن به رهنمایی و انگیزه دادن به شاگردان و معلمان منجر شود، همچنین ارزیابی باید با توجه به هدف‌ها، روش‌های تدریس و عناصر مختلف مضمون درسی صورت گیرد.

ارزیابی برای اصلاح پروسهٔ آموزش بوده و داوری ارزیابی در مورد شاگردان باید بر اساس اطلاعات همه جانبه شامل عملکرد، رفتار و شخصیت آنها باشد نه فقط بر اساس نمرات امتحانات.
از جانب دیگر شاگردان باید در امر ارزیابی دخالت داده شوند تا بتوانند خود را ارزیابی کنند. بالاخره این که شرایط امید بخش برای ارزیابی باید مورد توجه قرار گیرد.

اهمیت و ضرورت ارزیابی در امر آموزش

ارزیابی در آموزش دو فایدهٔ اساسی دارد:

۱- اگاه شدن شاگرد از میزان مؤفقیت و پیشرفت علمی خود.
۲- آگاه شدن معلم از میزان موفقیت تدریس مضمون درسی.

آگاهی شاگرد از میزان مؤفقیت خود سبب می‌شود تا شاگرد با آگاهی و به طور مشخص در بارهٔ پیشرفت خود قضاوت کند و برای یادگیری و کسب موفقیت بیشتر احساس مسئولیت نماید. شاگرد نقاط ضعف خود را بپذیرد و برای جبران آن تلاش کند، اگر ارزیابی با حسن نیت و به درستی انجام شود اعتماد به نفس شاگردان تقویت می‌گردد.
آگاه شدن معلم از میزان مؤفقیت تدریس مضمون، موجب می‌شود تا معلم با بررسی و تحلیل اطلاعات به دست آمده، از نقاط ضعف و قوت مضمون درسی و شیوهٔ تدریس خویش آگاه شود. برای اصلاح آن اقدام کند و توانایی فن معلمی در زمینه‌های مختلف آموزشی و طراحی شیوه‌های تدریس به تدریج در آن افزایش یابد.

انواع ارزیابی

با توجه به زمان ارزیابی و هدف آن، ارزیابی را می‌توان به سه دستهٔ تشخیصی، مستمری، وپایانی تقسیم کرد:
الف- ارزیابی تشخیصی، به منظور تشخیص آموخته‌ها و مهارت‌های ورودی شاگردان در شروع هر مرحلهٔ جدید آموزش انجام می‌شود.
ب- ارزیابی مستمر،عبارت از ارزیابی منظم و مستمر است که برای تشخیص آموخته‌های شاگرد در پایان هر فصل یا درس در طول سال تعلیمی، انجام می‌شود.
ج- ارزیابی پایانی در پایان هر صنف برای تشخیص آموخته‌های شاگرد از کل مفاهیم و مطالب کلی و مهارتی‌های آموخته شده توسط شاگرد در یک سال تعلیمی انجام می‌شود.

طبقه بندی استراتیژی‌های تدریس

روش‌های تدریس(استراتیژی‌های تدریس) از زوایای گوناگون قابل طبقه بندی است و تا کنون تقسیم بندی‌های متفاوتی ارائه شده که طبقه بندی ذیل یکی از آنها است:

۱- روش تدریس عنعنوی یا غیر رسمی، که در مساجد و مدارس غیر رسمی صورت می‌گیرد.
۲- روش‌های جدید تدریس.

- روش لکچر (توضیحی یا سخنرانی)

- روش بارش مغزی یا فکری
- روش اکتشافی
- روش حل مسئله
- روش سوال و جواب
- روش انفرادی
- روش مباحثه یی
- روش پروژه یی
- روش گروهی (گروپی)
- روش نمایشی
- روش ایفای نقش
- روش استقرایی
- روش آزمایشی
- روش قصه گویی
- و مهمتر از همه روش تلفیقی(از چند، روش استفاده کردن در یک درس).

برای آشنایی بیشتر خواننده گان تقسیم بندی دیگری به شرح ذیل ارائه می‌شود.

۱- روش‌های فعال و دو جانبه

تعدادی از روش‌های تدریس، معلم و شاگردان را به نحو مطلوب فعال می‌سازد و یاد دادن و یاد گرفتن با ارتباطات دو جانبه صورت می‌گیرد. در این روش‌ها مطالب و مفاهیم با فعالیت‌های معلم و شاگردان کشف می‌شود و هر یک از روش‌های انتخابی، محور تدریس قرار می‌گیرد. به علاوه ممکن است در درون آنها نیز از یک یا چند روش جزئی استفاده شود. این روش‌ها مراحلی دارند و در آنها، تدریس به صورت منظم شروع می‌شود و تا دریافت مفهوم ادامه می‌یابد، از میان این روش‌ها می‌توان به روش استقراریی، حل مسئله، ایفای نقش، روش آزمایشی و ... اشاره نمود.

۲- روش‌های مشارکتی

روش مشارکتی، از نظر فعال بودن جریان آموزش، از نوع روش‌های فعال به حساب می‌آید. ولی چیزی که روش‌های مشارکتی را از روش‌های فعال متمایز می‌سازد، مسئله همکاری و هم فکری چند شاگرد در راه رسیدن به هدف است.

امکان دارد روش فعال آموزش بین معلم و شاگرد صورت گیرد ولی روش مشارکتی به صورت گروپی است و در آن منافع تیم یا گروه اهمیت زیادی دارد. یادگیری تعاونی حاصل فعالیت‌های مشارکتی می‌باشد.

۳- روش‌های غیر فعال و یک جانبه

تعداد دیگری از روش‌های تدریس مثلا روش لکچر شاگردان را منفعل و معلمان را فعال می‌کنند، زیرا اطلاعات به صورت یک جانبه داده می‌شود. از اینکه این روش‌ها اکتشافی نیستند نمی‌توان از آنها به تنهایی در عملیه تدریس استفاده کرد.

وسیله‌ها و عناصر اساسی تدریس مضمون

۱- مواد و وسایل ممد درسی مور نیاز:

تختهٔ سیاه، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، روز نامه‌ها مجلات، چارتهای آموزشی، فلش کارتها، انواع نقشه‌های جغرافیایی، کامپیوتر، انترنت، انواع سلایدها، تصاویر، فلم‌ها، اطلس‌های تاریخی، مدل کرهٔ زمین، گراف‌ها،جدول مندلیف، شجره‌های سلسله‌های تاریخی، فلم‌های مستند تاریخی و داستانی در رابطه به موضوع، عکس‌ها، نقاشی‌ها، اشکال و تصاویر از شخصیت‌های علمی و تاریخی، منابع و کتب معتبر، البوم مسکوکات، پول کاغذی و فلزی و ... از جملهٔ موارد و وسایل ممد درسی بشمار می‌روند.

۲- انتظارات از معلم

الف- صلاحیت‌های عمومی

داشتن شهادتنامه لیسا نس یا اقلاً فوق بکلوریا با تجربهٔ معلمی، آشنایی با آخرین اطلاعات و دست آوردهای علمی مضمون، آشنایی با خصوصیات سنی و ذهنی شاگردان، آشنایی با روش‌های تدریس فعال و مشارکتی و شیوه‌های ارزیابی از دانستنی‌های شاگردان، علاقه مندی به شغل معلمی، و داشتن صلاحیت‌های اخلاقی.

ب- صلاحیت‌های اختصاصی ومسلکی

- توانایی در طراحی پلان درسی برای دروس مختلف.
- توانایی ادارهٔ صنف.
- توانایی استفاده از مواد و وسایل ممد درسی.

۳- انتظارات از مکتب

- فراهم کردن شرایط برای اجرای تدریس مضمون (تهیه کتب درسی، رهنمای معلم و لوازم ممد درسی).
- بر قراری ار تباط منظم با والدین شاگردان.
- توجه به مصوبات وزارت معارف در اجرای برنامهٔ زمانی.
- نظارت بر عملکرد معلمان در صنف و رهنمایی معلمان.
- ایجاد کتابخانه در مکتب.
- تهیه کتاب‌های مورد نیاز معلمان و شاگردان با همکاری خانواده‌ها.

۴- انتظارات از والدین شاگردان

- برقراری ارتباط با معلمین اطفال خود در مورد وضعیت تعلیمی شاگردان.
- با خبر بودن از پیشرفت درسی شاگردان.
- همکاری متداوم با مکتب.

فصل دوم

رهنمای تدریس مضمون

در فصل اول این رهنما، شما معلمان محترم با مقدمات و کلیات مضمون درسی، روش‌های تدریس و روش‌های ارزیابی آشنا شدید. در این فصل با پلان سالانۀ تدریس و روش تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان سالانۀ تدریس

پلان سالانۀ تدریس، نشان میدهد که محتوای یک کتاب درسی در طول یک سال چگونه تقسیم بندی شود. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سرد سیر و گرم سیر فرق می‌کند. در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از ۱۵ سنبله شروع می‌شود. دو هفتۀ اول ماه جدی به امتحانات اختصاص داده شده و در دو هفتۀ آخر شاگردان به رخصتی می‌روند. در پایان ماه فصل بهار یعنی جوزا دو هفتۀ اول به امتحانات اختصاص داده شده و شاگردان در دو هفته آخر به رخصتی اخیر سال میروند.

در ولایات سردسیر، سال تعلیمی از ۱۵ ماه حوت آغاز می‌شود. امتحانات چهار نیم ماهه در دو هفته آخر ماه سرطان آغاز می‌شود. شاگردان در دو هفتۀ اول ماه اسد پس از امتحانات به رخصتی میروند. امتحانات پایان سال تعلیمی در دو هفتۀ ماه قوس شروع می‌شود و پس از آن شاگردان به رخصتی زمستانی میروند. طول سال تعلیمی در مجموع ۲۸ هفته است، برای تنظیم پلان سالانه تعداد صفحات کتاب درسی را بر عدد۲۸ تقسیم می‌کنیم. عدد بدست آمده نشان میدهد که در هفته چه تعداد صفحه از کتاب درسی را باید تدریس کنید.

پلان روزانۀ هر درس شامل اهداف آموزشی هر درس، روش‌های تدریس روش‌های ارزیابی، لوازم تدریس، فعالیت‌های تدریس(انجام فعالیت‌های مقدماتی مانند؛ ادای السلام علیکم، احوال پرسی، حاضری گرفتن، سوال نمودن از درس قبلی ایجاد انگیزه، ارائه درس جدید و ارزیابی از دانسته‌های شاگردان)، پاسخ به سوال‌های متن درس و پایان درس و معلومات اضافی برای شاگردان، معلمان عزیز است که آن را به دقت مطالعه و با جدیت و دلسوزی، آگانه و مدبرانه هنگام تدریس شاگردان خویش تا حد ممکن تطبیق و عملی نمایند.

پلان راهنمای تدریس درس: (۱)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">اوضاع سیاسی، اقتصادی و اجتماعی افغانستان قبل از به قدرت رسیدن احمد شاه بابا</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به اوضاع سیاسی، اقتصادی و اجتماعی افغانستان قبل از به قدرت رسیدن احمد شاه بابا معلومات کسب نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با چگونگی اوضاع سیاسی، اقتصادی و اجتماعی افغانستان قبل از به قدرت رسیدن احمد شاه بابا بتوانند معلومات ارایه نمایند.
- راجع به اهمیت دولت مقتدر و مرکزی که متضمن انکشاف اقتصاد و جامعهٔ متمدن می‌باشد تمایل پیدا نمایند.
- از نقشه‌ها و اطلس‌ها استفاده کرده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر و مباحثه یی</td></tr>
<tr><td>لوازم ضروری تدریس</td><td colspan="2">تخته، تباشیر و مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
- دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کارخانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- نجات دادن مردم افغانستان از ظلم و استبداد حکومت مغولی و خوانین که با دولت مغولی همکاری داشتند.

۲- رهبری جنبش روشانیان را بعد از پیر روشان پسرش جلال الدین به عهده گرفت.

۳- خوشحال خان ختک توسط اورنگ زیب زندانی گردید.

۴- قیام میرویس خان نیکه در (۱۷۰۹م) به پیروزی رسید، در نتیجه دولت مستقل ملی در قندهار تشکیل گردید.

معلومات بیشتر

در نیمهٔ اول قرن ۱۶م دول جدید در شمال کشور ما شیبانی‌ها، در شرق هند بابری و در غرب صفوی‌های ایران تشکیل گردیدند و هر کدام برای اشغال افغانستان به سوقیات نظامی آغاز نموده و ایشان تلاش داشتند تا سرزمین بیشتری در افغانستان به دست آورند.

مداخلات مذکور باعث تجزیه، تقسیم و از بین رفتن دولت مرکزی گردید که حتی خطر انحلال افغانستان نیز متصور بود. هرج و مرج، اختناق، بی عدالتی، مصارف تحمیلی اعاشه و اباتهٔ نظامیان متجاوز و برخوردهای غیر انسانی ایشان، مردم را به ستوه آورد و روز به روز بر انزجار مردم افزوده می‌شد تا اینکه مردم علیه ایشان به مبارزات مخفیانه اقدام نمودند و برای بدست آوردن آزادی چندین جنبش بوجود آمد که در اینجا از آن‌ها مختصراً نام می‌بریم.

۱- **جنبش روشانیان:** رهبری این جنبش را بایزید انصاری معروف به پیرروشان پسر فتح عبدالله انصاری متولد(کانی گرام) وزیرستان به عهده داشت. پیرروشان و اخلاف او در مقابل مظالم مغول‌ها مبارزات زیاد نمودند.

۲- **خوشحال خان ختک:** خوشحال ختک شاعر توانای پشتو و مرد شمشیر بود که در مقابل مظالم بابری‌ها استاده گی و مقاومت زیاد نمود بالاخره به عمر هفتاد ساله گی وفات نموده، اخلاف او نیز روش او را تعقیب نمودند.

مبارزات مردم تحت رهبری میرویس نیکه: موقع اشغال افغانستان توسط اجنبی‌ها مردم تحت رهبری میرویس نیکه به مبارزات استقلال خواهی آغاز نمودند در سال(۱۷۰۹م) موفق گردیدند تا به تسلط صفوی‌های

ایران خاتمه داده، دولت مستقل را در قندهار تشکیل نمودند و میرویس نیکه را به حیث زعیم انتخاب کردند، اما متأسفانه دولت مذکور بیش از سی سال دوام نکرد و مبارزات استقلال خواهی مردم همچنان ادامه داشت تا اینکه در (۱۷۴۷م) دولت مستقل بنام افغانستان توسط احمد شاه بابای کبیر تشکیل گردید.

منابع اقتصادی افغانستان را زراعت، مالداری و صنایع دستی تشکیل میداد گرچه زراعت تابع شرایط اقلیمی بود اما نظر به مساعد بودن خاک و اقلیم زارعین از مزارع خود حاصلات خوب می‌گرفتند، در پهلوی زراعت مردم به مالداری نیز اشتغال داشتند از تولیدات مالداری چون لبنیات، گوشت جهت تهیهٔ مواد غذایی، از پوست و پشم در صنایع استفاده به عمل می‌آمد و مردم بعضی معادن را بصورت غیر فنی استخراج نموده از آن برای سامان آلات مورد نیاز خود استفاده می‌نمودند. تولیدات صنعتی را مردم از یک شهر به شهر دیگر انتقال میدادند که تجارت داخلی را تشکیل میداد و در بخش تجارت خارجی افغانستان از اهمیت زیاد برخوردار بود در اوایل قرن شانزده میلادی افغانستان یکی از مراکز تجارتی به شمار میرفت و از طریق افغانستان کالاهای تجارتی هند، چین، ایران و سرزمین‌های آسیای مرکزی، بین ممالک مذکور تبادله میشد هرات و قندهار از مراکز تجارتی مهم به شمار میرفت مالیات زراعتی و تکس‌های تجارتی منبع خوب عایداتی بود. گر چه اقتصاد در افغانستان آنقدر رشد ننموده بود، اما مردم روی همرفته از نقطه نظر اقتصاد، زنده گی نسبتاً خوب داشتند، ولی با تأسف سوقیات نظامی و بی نظمی‌ها، شهرهای بزرگ و آباد را به ویرانه‌ها مبدل ساخت و اقتصاد ملی به رکود مواجه گردید.

دورهٔ تقسیم و تجزیه افغانستان بعد از سقوط تیموری‌های هرات تقریباً دو صدو پنجاه سال دوام کرد حرج و مرج و نابسامانی‌ها جامعه را فرا گرفت و مردم از نقطه نظر اجتماعی به مشکلات زیاد روبرو بودند فعالیت‌های مراکز فرهنگی متوقف گردید.

بعد از سال (۱۵۰۵م) پیشرفت‌های فرهنگی در عرصهٔ تعلیم و تربیه و آموزش علوم چون فلسفه، ریاضی، نجوم، ادبیات و صنایع مستظرفه متوقف شد. مکتب هرات دیگر وجود نداشت و تعلیم و تربیه عنعنوی با بسته شدن مدارس تعطیل شد، علما و دانشمندان مراکز تجمع خود را از دست دادند و زمینهٔ تشویق برای ایشان وجود نداشت یک تعداد آنها روی مجبوریت به هندوستان اقامت گزیدند تا اینکه در نیمه اول قرن هجده دولت مرکزی، ملی و مستقل توسط احمد شاه بابای کبیر در قندهار بنام افغانستان تشکیل گردید.

جهت معلومات بیشتر به اثر میر غلام محمد غبار مراجعه گردد.

پلان راهنمای تدریس درس: (۲)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">ایجاد دولت مرکزی</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به تاسیس و تحکیم دولت مرکزی در افغانستان معلومات کسب می‌نمایند</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با چگونه گی تشکیل یک دولت ملی و مرکزی قرن هجدهم در افغانستان آشنایی پیدا نمایند.
- چگونه گی تحکیم دولت مرکزی قرن هجدهم افغانستان را بتوانند بیان نمایند.
- راجع به مزایای دولت ملی علاقه پیدا نمایند.
- اوضاع سیاسی اجتماعی عصر احمد شاه بابا را تحلیل کرده بتوانند.
- ارزش جرگه‌ها را در حیات سیاسی کشور بدانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- احمد شاه بابا در جرگهٔ شیر سرخ به حیث پادشاه افغانستان انتخاب گردید.

۲- احمد شاه بابا اصل مشوره را رعایت نموده و برای اولین بار یک شورای دایمی تشکیل داد.

۳- اعمار شهر قندهار، تاشقرغان و مقبرهٔ موصوف در جوار خرقه مبارک.

معلومات بیشتر

تجاوز بیگانه‌ها در افغانستان باعث از بین رفتن حکومت مرکزی و نظام سیاسی گردید، رکود اقتصادی، فقدان عدالت اجتماعی، نابسامانی‌ها، مظالم متجاوزین، مصارف سوقیات نظامی برای مردم مشکلات زیاد به بار آورد.

بعد از قتل نادر شاه افشار در(۱۷۴۷ م) در اردوی بزرگ ایران بی نظمی بوجود آمد. در هندوستان حکومت جدید التشکیل مغولی و هم دولت جنیدی، در ماوراءالنهر به انحطاط رو برو شد تغییرات منطقوی زمینه را برای تشکیل یک دولت و استرداد استقلال افغانستان مساعد ساخته بود. ناگفته نماند که یک بخش اردوی نادر افشار را افغانها تشکیل میداد بعد از انحلال اردوی ایرانی، نظر به فیصله قوماندان‌های عمومی قطعات افغانی به قندهار سوق داده شدند و برای آوردن نظم و امنیت به تشکیل حکومت تأکید شد تا اینکه در یک جرگهٔ قومی احمد خان ابدالی به حیث پادشاه افغانستان تعیین. موصوف بزودی موفق شد تا یک دولت مرکزی قوی را تشکیل نماید و اردوی که افراد آن مشتمل بر سواره و پیاده نظام بود همراه با دوایر دولتی تأسیس گردید.

احمد شاه بابا ازینکه راجع به اوضاع داخلی، سیاسی و نظامی دول مجاور آگاهی کامل داشت، برای مردم ثابت ساخت که درایت آنرا دارد تا چطور از این شرایط در منطقه به نفع افغانستان استفاده نماید در اوایل احمد شاه بابا به مشکلات مالی مواجه بود زیرا برای مصارف دولتی به پول ضرورت داشت اما چانس خوب که برای موصوف میسر شد انتقال مالیات مناطق شرقی افغانستان (ملتان و پنجاب) که به یک میلیون و سه صدو شصت هزار طلا و جنس میرسید و به قصد دربار نادر افشار از طریق درهٔ بولان داخل ولایت قندهار می‌شد مستقیماً به دربار احمد شاه بابا آورده شد و پول مذکور تا اندازهٔ مشکلات دولت را مرفوع ساخت؛ سپس احمد شاه بابا در فکر آن شد تا مناطقی را که در ایام تجاوز بیگانه گان از پیکر افغانستان جدا گردیده بود به افغانستان مدغم سازد و جهت برآورده شدن این ماموول به سوقیات نظامی آغاز نمود.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار(افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	سوقیات نظامی احمد شاه بابا	
هدف کلی	شاگردان راجع به سوقیات نظامی احمد شاه بابا معلومات کسب نمایند	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند: - آشنایی شاگردان به سفرهای نظامی احمد شاه بابا. - راجع به سفرهای نظامی احمد شاه بابا، بتوانند معلومات ارایه نمایند. - راجع به تأمین تمامیت ارضی که در نتیجه سوقیات نظامی احمد شاه بابا صورت گرفته علاقه مند گردند. - علل و عوامل سفرهای نظامی احمد شاه بابا را تحلیل کرده بتوانند. - مسیر سفرهای احمد شاه بابا را در روی نقشه نشان داده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر و مباحثه یی	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت هـای میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالـب مهـم در جریـان درس. - ارایــه مطالــب مهــم درس توســط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- سفر اول احمد شاه بابا جانب شرق در سال ۱۷۴۷ میلادی آغاز گردید در نتیجه پشاور و لاهـور توسـط خان جهان خان سپهسالار فتح گردید.

۲- احمد شاه بابا سه مرتبه به غرب کشور جهت فتح هرات و فرونشاندن نا آرامی‌ها درخراسان سفر کرد.

۳- مشهور ترین و مهمترین نبرد احمد شاه بابا به هند جنگ پانی پت بود که در نتیجهٔ آن دهلی و بعضـی مناطق دیگر فتح گردید.

معلومات بیشتر

بعد از یک دوره طولانی فترت که از نیمه اول قرن شانزدهم الی نیمه قرن هجدهم در افغانستان روی داد تجزیهٔ افغانستان توسط مهاجمان خارجی بود حکومت مرکزی از بین رفت، احمـد شـاه بابـا موفـق گردیـد افغانسـتان معاصر را تاسیس حکومت مرکزی مقتدری را روی کـار آورد . بـرای اینکـه منـاطق از دسـت رفتـه را دوبـاره بـا حکومت مرکزی مدغم سازد به یک سلسله سفرها و سوقیات نظامی دست زد که بر علاوهٔ ادغام مناطق از دسـت رفته توانست مناطق دیگر را در شرق و غرب فتح نموده و امپراتوری بزرگ را تشکیل نمود.

احمد شاه بابا در زمان حکمرانی خود ده مرتبه جانب شمال، جنوب، غرب و شرق سفرهای نظامی نمود.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (٤)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">سلطنت تیمورشاه، زمانشاه و سلطنت بار اول شاه محمود.</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به حکومت‌های تیمور شاه، زمانشاه و شامحمود معلومات کسب نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- شاگردان راجع به زمامداری تیمورشاه، زمانشاه و شامحمود آشنایی پیدا نمایند.
- شاگردان به تغیرات و تحولات مثبت اجتماعی علاقه مند گردند.
- شاگردان عوامل سقوط حکومت زمان شاه را تحلیل کرده بتوانند.
- شاگردان اوضاع اجتماعی و سیاسی دول همجوار را در عصر سه زمامدار نامبرده تحلیل و تفسیر کرده بتوانند.
- از نقشه‌های و اطلس‌ها استفاده کرده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت های میـــانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- تیمورشاه شخص تحصیل یافته و شاعرزبان دری بود، موصوف به تجمل پسندی و خوشگذرانی علاقه داشت.

۲- تیمور شاه در سال اول سلطنت خود در ۱۷۷۳م پایتخت را از قندهار به کابل انتقال داد.

۳- چون تیمور شاه در حیات خود ولیعهد تعیین ننموده بود؛ فلهذا تمام پسران او خواهان سلطنت بودند و شاه زمان نزد پدر نسبت به دیگران قرب بیشتر داشت که خود را مستحق سلطنت می‌دانست و در جرگهٔ بالاحصار به حیث پادشاه انتخاب گردید و تا هنگامیکه بر اوضاع تسلط پیدا نماید اعضای جرگه را برای مدت کوتاه نظربند ساخت شهزاده محمود و همایون در جرگه نبودند.

۴- شاه زمان در داخل با مخالفت برادران و سرداران قومی و در خارج با تحریکات انگلیس و مداخلات ایران روبرو بود.

۵- شاه محمود بعد از کورشدن و خلع شاه زمان به کمک وزیر فتح خان به سلطنت رسید.

معلومات بیشتر

احمد شاه بابا هشت پسر داشت. شهزاده تیمور پسر دومی احمد شاه بابا بود که در ۱۷۴۲م در مشهد تولد گردید. و در امور دولتی دستیار پدر بود و او را کمک مینمود. موصوف تحصیل یافته، ادیب و در زبان دری شعر می‌سرود که در زمان حیات پدر ولیعهد تعیین شد.

هنگام فوت پدر والی هرات بود سلیمان برادر شهزاده تیمور به تشویق و کمک خسر خود شاولیخان« اشرف الوزرا» جانشین پدر گردید که بالاخره، شاه ولیخان با سه پسرش توسط عبدالله دیوان بیگی دستگیر و به امر شهزاده تیمور گرفتار شد شهزاده سلیمان با درک اوضاع خود را کنار کشید و شهزاده تیمور رسماً اعلان سلطنت نموده و زمام امور را به دست گرفت، در سال اول سلطنت خود پایتخت را از قندهار به کابل انتقال داد که یک تعداد مورخین علت آنرا اختلاف بین تیمور شاه و سران قبایل تعبیر مینمایند. قتل شاولیخان و برکناری شیر محمد خان «مختار الدوله» و سردار جهان خان سپهسالار که در تشکیل سلطنت احمد شاهی رول مهم داشتند و از اراکین بزرگ و مشاورین دولت احمد شاه بابا به شمار میرفتند مردم و سران قبایل را متأثیر ساخت؛ زیرا سران قومی خویش را شریک دولت می‌پنداشتند و در شورای مشورتی عضویت داشتند و امتیازات خود را از دست می‌دادند فلهذا بین ایشان و تیمورشاه اختلاف پیدا شد که چندین مرتبه توطئه برای سقوط دولت چیدند؛ اما دسایس مذکور خنثی و سرکوب گردید. تیمور شاه با وجود مشکلات داخلی، توانست امپراتوری بزرگ پدر را حفظ نماید در سال ۱۷۹۳م نسبت مریضی که در پشاور برایش پیدا شد به کابل عودت نموده و در اثر همان مریضی فوت کرد و در چهار باغ شهر کابل دفن گردید.

تیمور شاه بیست و چهار پسر داشت و بزرگترین اشتباه او این بود که در زمان حیات از بین پسران خود یکی را ولیعهد تعیین ننموده بود بنا برین هر کدام ادعای سلطنت داشتند و یک تعداد آنها آشوبگر و چاکران انگلیس و ایران بودند. شاه زمان در بین برادران نزد پدر قرب و عزت داشت و همچنین شخص با دانش و تجدد پسند بود موصوف در سال ۱۷۹۳م در یک جرگهٔ قومی در بالاحصار به حیث پادشاه تعیین گردید.
موقعیکه زمانشاه به سلطنت رسید آرزو داشت تا در افغانستان یک سلسله اصلاحات را تطبیق و تمدن جدید را معرفی نماید؛ اما در مدت ده سال حکومت به مشکلات زیادی روبرو شد که نتوانست به آرزوهای خود نایل آید. در سیستم اداری اصلاحات قابل ملاحظه بوجود آورد، اردوی یکصدو پنجاه هزار نفری تشکیل نمود، مردم هندوستان متوقع بودند که شاید شاه زمان با اردو بزرگ خود سرزمین هند را از استعمار انگلیس نجات بدهد . تحولات در اروپا و منطقه شاه زمان را با نا آرامی‌ها و جنگ‌ها مصروف ساخت، چنانچه موجودیت انگلیس‌ها در هند و سیاست استعماری آنها عامل نا آرامی‌ها در افغانستان می‌گردید. همچنان تحولات بعدی ثابت ساخت که در کشمکش‌های داخلی افغانستان رول مهم را بازی میکرد.
بعد از خلع و کور شدن شاه زمان، شاه محمود برادر او در سال (۱۸۰۱ میلادی) به کمک وزیر فتح خان زمام امور افغانستان را به دست گرفت، موصوف لیاقت و اهلیت آنرا نداشت تا افغانستان را در شرایط بحرانی اداره نماید، زیرا نفوذ و سیاست استعماری برتانیه در سراسر افغانستان جنگ‌ها را شعله ور ساخته بود در غرب دولت قاجاری ایران با انگلیس‌ها سازش نموده میخواست ولایت خراسان را تجزیه و اشغال نماید، در شرق سک‌های پنجاب که جز امپراتوری احمد شاهی بودند میخواستند آزادی خود را به دست آورند وزیر فتح خان، وزیر با صلاحیت بود و نسبت به سایر اراکین بلند رتبه صلاحیت و اختیار بیشتر داشت.
موقعیکه شاه شجاع از نابینایی و زندانی شدن شاه زمان و به سلطنت رسیدن شاه محمود اطلاع یافت، انتقام گرفتن را بهانه تراشیده و برای گرفتن تخت و تاج افغانستان اقدام نمود. انگلیس‌ها در ابتدا برای بر انداختن شا ه زمان، از شاه محمود حمایت می‌کردند؛ اما بعداً برای پیش بردن اغراض استعماری خویش و خنثی شدن حمله ناپلیون بناپارت به هندوستان توسط شاه زمان، شاه شجاع را از همه بهتر یافتند و شاه شجاع با افسران اردوی شاه محمود تماس بر قرار نموده، از طرف دیگر قوای بزرگ قوم غلجایی به سرکرده گی عبدالرحیم خان علیه دولت قیام نمودند و جنگ شدید با سرکرده گی شیرمحمد خان(مختار الدوله) قوای غلجایی‌ها شکست خوردند در ۱۸۰۳م غلجایی‌ها دوباره به کابل و قندهار حمله نمودند که وزیر فتح خان جلو ایشان را گرفته و آنها را شکست داد و دیری نگذشته بود که ایرانیان به نیشاپور حمله نموده و نیشاپور را تصرف کردند. باوجود اوضاع بحرانی شاه محمود در ارگ بالاحصار مصروف خوشگذرانی بود. بین شاه و یک تعداد مامورین عالیرتبه اختلاف بروز نموده و یک تعداد آنها مخفیانه با شاه شجاع تماس بر قرار نمودند که نظر به دستور انگلیس‌ها علیه حکومت کابل فعالیت مینمودند.
در سال(۱۸۰۴ م) در اثر تحریکات انگلیس‌ها در کابل بین شیعه و سنی آتش اختلافات دامن زده شد که منجر به تصادمات گردید ولی در اثر سعی و کوشش وزیر فتح خان جانبین صلح نمودند. موقعیکه وزیر فتح خان جهت جمع آوری مالیات از کابل بیرون رفته بود و مردم کابل که از اداره شاه محمود ناراضی و بستوه آمده بودند قیام نموده و شاه محمود را در بالاحصار محصور نمودند. شجاع الملک (شاه شجاع) نظر به دعوت مردم کابل از طریق پکتیا به لوگر رسیده و به عجله داخل کابل گردید. وزیر فتح خان با قوای ده هزار نفری خود در مقابل قوای شاه شجاع شکست خورد و به قندهار فرار کرد و شا محمود مجبور گردیده به شاه شجاع تسلیم گردد.
معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۵)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">سلطنت اول شاه شجاع و سلطنت دوم شاه محمود</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع بـه چگـونگی سـلطنت اول شـاه شـجاع و سـلطنت دوم شـا ه محمـود معلومات کسب نمایند.</td></tr>
<tr><td>هـــداف دانشـــی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- آشنایی شاگردان به چگـونگی سـلطنت اول شـاه شـجاع و سـلطنت دوم شـاه محمود.
- راجع به دوران زمامداری اول شاه شجاع و زمامداری دوم شاه محمـود بتواننـد معلومات ارایه نمایند.
- ناتوانی و بی کفایتی شـاه شـجاع و شـاه محمـود را در اداره مملکـت احسـاس نمایند.
- شاگردان اوضاع سیاسی و اجتماعی افغانستان آنروز را تحلیـل و تفسـیر کـرده بتوانند.
- عوامل سقوط ادارهٔ شاه محمود را بدانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیـب و تنظـیم صـنف، گـرفتن حاضـری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلـب جالب تاریخی.</td><td>زمان بـه دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت های میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- شاه محمود به کمک وزیر فتح خان به سلطنت رسید. و صلاحیت‌های دولتی در اختیار وزیر فتح خان قرار داشت که موصوف برادران خود را در پست‌های مهم دولتی قرار داده بود.

۲- شاه محمود از زندان بالا حصار کابل موفق گردید تا فرار نماید و بعداً در جنگ که بین قوای شاه شجاع و شاه محمود رخ داد شاه شجاع در جنگ مذکور شکست خورده و شاه محمود برای مرتبه دوم به سلطنت رسید.

۳- نخست شاه شجاع دوستی خود را با انگلیس‌ها آشکار ساخت ثانیاً خواست از دشمنی با وزیر فتح خان و برادران او دست بردارد.

معلومات بیشتر

نابینایی و زندانی شدن شاه زمان و ضعف ادارۀ شاه محمود و تنفر مردم از او زمینه را برای به سلطنت رسیدن شاه شجاع مهیا ساخته بود. وزیر فتح خان و کامران بعد از شکست توسط قوای شاه شجاع در قندهار اقامت گزیدند، اما در سال ۱۸۰۴ میلادی قوای پنج هزار نفری شاه شجاع تحت فرماندهی عطا محمد خان پسر مختار الدوله به قندهار سوق داده شد وزیر فتح خان و کامران به فراه، فرار کردند و شاه شجاع از لشکر کشی به هرات و فراه صرف نظر کرد. شاه شجاع دوستی خود را با انگلیس‌ها علنی ساخت، در همین موقع ایرانیان به تحریک و استشاره روس‌ها، قصد اشغال هرات را نمودند؛ ولی انگلیس‌ها مانع پلان مذکور گردیدند.

شاه شجاع برای استحکام سلطنت خود، وزیر فتح خان را جهت مسالمت و آشتی به کابل دعوت نمود، قبلاً تذکر نمودیم که شاه شجاع از وزیر فتح خان در هراس بود و برای اینکه دوستی خود را ثابت سازد با خواهر امیر دوست محمد خان ازدواج نمود؛ اما با وجود همه کوشش‌ها بی اعتمادی که بین ایشان موجود بود، وزیر فتح خان قتل پدر را فراموش نکرده و در صدد آن بود تا شاه محمود را برای دفعه دوم به سلطنت برساند. درجنگی که بین قشون شاه شجاع و وزیر فتح خان در حوالی«گندمک» رخ داد. شاه شجاع مغلوب شده، و به کوهستان‌های ختک متواری گردید.

در سال ۱۸۰۹م شاه محمود برای مرتبۀ دوم به سلطنت رسید. چون مردم، با چگونه گی کرکتر او آشنا بودند، سلطنت دوم او برای ایشان خوش آیند نبود. در دور دوم سلطنت او یک سلسله تغییرات به وجود آمده بود. شاه

شجاع و طرفداران او از صحنه بیرون شدند و همچنین یک تعداد مامورین عالیرتبهٔ قبلی، چون محمد اکرم خان «امین الدوله» شیر محمد خان مختار الدوله و میر علم خان به قتل رسیده بودند.
موقعی که شاه محمود به سلطنت رسید تمام اختیارات را به وزیر فتح خان تفویض نمود و خود در ارگ بالا حصار کابل مصروف خوشگذرانی بود وزیر فتح خان از موقع استفاده نموده برادران خود را در پست‌های بلند دولتی مقرر نمود.
شاه شجاع بعد از شکست و فرار آرام ننشسته از طریق کوهستان‌های ختک بر پشاور حمله نمود و آنجا را تصرف کرد محمد اعظم خان برادر وزیر فتح خان، پشاور را از نزد شاه شجاع اشغال نموده ولی دیری نگذشته بود که شاه شجاع پشاور را دوباره تصرف کرد اما در اثر نیرنگ عطا محمد خان والی کشمیر شاه شجاع گرفتار و در قلعهٔ«کوه ماران» کشمیر زندانی گردید.
وزیر فتح خان از نفوذ عطامحمد خان در کشمیر هراس داشت و میخواست سردار محمد عظیم خان برادر او والی کشمیر تعیین گردد وزیر فتح خان با والی پنجاب رنجیت سنگ توافق نموده به کشمیر حمله نموده و آنجا را اشغال کردند شاه شجاع دستگیر و با فامیلش به لاهور انتقال داده شد و الماس کوه نور را رنجیت سنگ از نزد شاه شجاع اخذ نمود. چندی بعد شاه شجاع از زندان فرار نمود.
در سال« ۱۸۱۸میلادی» قاجاری‌ها به هرات حمله نموده و از فیروزالدین والی هرات تقاضا نمودند تا مالیات هرات را به حکومت ایران تادیه نماید و فیروزالدین اباء ورزید و از شاه محمود خواستار کمک نظامی گردید. و وزیر فتح خان با قوای نظامی داخل هرات گردید، نخست فیروزالدین را عزل نمود، در همین موقع دوست محمد خان برادر وزیر فتح خان زیورات حرم فیروزالدین را دست برد زده و خودش از آنجا فرار نمود. وزیر فتح خان در اسلام قلعه با قشون ایرانی جنگیده گر چه لشکر فتح علیشاه قاجار در جنگ شکست خورد؛ اما نسبت اصابت مرمی به دهن وزیر فتح خان جنگ متوقف گردیده و قشون افغانی به هرات برگشت بعداً شاه محمود به عوض فیروزالدین والی هرات پسر خود کامران را تعیین نمود و موقعیکه کامران به هرات رسید وزیر فتح خان را به جرم غارت اموال و زیورات منزل فیروزالدین گرفتار سپس او را کور کرد. برادران وزیر فتح خان که اداره تمام ولایات کشور بدست ایشان بود، غرض انتقام برادر برخواستند شاه محمود از قندهار و کامران از هرات به جنوب غرب حرکت نمودند و نظر به خواست شاه محمود وزیر فتح نتواست برادران خود را وادار به آن سازد تا از جنگ دست بکشند، بعداً شاه محمود وزیر فتح خان را در میان غزنی و کابل به قتل رسانید. دوست محمد خان در ارغندی کابل سنگر گرفت، ولی او می‌دانست که قشون شاه محمود خیلی قوی است و او نیرنگ را بکار برد از جانب عطا محمد خان به کامران مکتوبی فرستاد و در متن مکتوب چنین نکاشته شده بود که سرداران محمد زائی فیصله نموده اند که روز جنگ شاه محمود و کامران را زنده به دوست محمد خان تسلیم خواهند کرد و شاه محمود بعد از خواندان متن مکتوب بدون معلوم کردن حقیقت همرای کامران راه فرار را پیش گرفتند و به هرات خود را رسانند، چندی بعد در اثر اختلافات شاه محمود توسط کامران به قتل رسید.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۶)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	تجدید رقابت‌ها و اختلافات	
هدف کلی	شاگردان راجع به چگونگی تجدید رقابت‌ها و اختلافات بین سلسلهٔ سدوزائیان و محمدزائیان معلومات کسب نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند: - آشنایی شاگردان با چگونگی تجدید رقابت‌ها و اختلافات بین سلسله سدوزائیان و محمد زائیان. - راجع به تجدید رقابت و اختلافات بتوانند معلومات ارایه نمایند. - نتایج منفی تجدید رقابت‌ها و اختلافات که به نفع افغانستان نبوده از آن اظهار تنفر نمایند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت های میـــــانی و پایانی درس
۳۵ دقیقه	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالـب مهـم در جریـان درس. - ارایـه مطالـب مهـم درس توسـط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	

جواب به سؤالات متن درس

۱- وزیر فتح خان پسر سردار پاینده محمد خان و مربوط سلسله محمدزایی‌ها بود.

۲- بر خواستن پسران سردار پاینده محمد خان بخاطر انتقام پدر که توسط شاه زمان به قتل رسید.

۳- یک بُعد عمدۀ تجدید رقابت و تشدید اختلافات را سیاست استعماری انگلیس و تحریـک ایرانیـان توسـط روس‌ها تشکیل میداد چنانچه پیشروی رنجیت سنگ رهبر سک‌های پنجـاب و اشـغال بعضـی منـاطق در شرق بواسطه تحریکات انگلیس صورت گرفت.

معلومات بیشتر

محمدزایی‌ها و بارکزایی‌ها نظر به شجرۀ قومی پشتون‌ها مربوط یک تبار میباشند یا به عبارۀ دیگر محمدزایی‌ها اخلاف بارکزایی‌ها هستند، بارکزایی‌ها در تشکیل دولت مرکزی احمد شاه بابا را کمک و یاری نموده و در بخش‌های ملکی و نظامی پُست‌های مهم را عهده دار بودند.

تشدید اختلافات و رقابت زمانی بروز نمود که مناسبات سردار پاینده محمد خان وزیر با شاه زمان تیره گردید و شاه زمان، سـردار پاینده خان را از وزارت خلع نمود. سردار پاینده محمد خان با یک تعداد خوانین ناراضی دولت پیوست که ایشان میخواستند شـاه زمان را از سلطنت بر اندازند، به زودی توطئۀ مذکور افشا شده خوانین مذکور به شمول سردار پاینده محمد خان گرفتـار و اعـدام گردیدند.

سردار پاینده خان بیست پسر داشت که بزرگ ترین پسر او وزیر فتح خان بود او در بین برادران شخص مدبر و دلاور بود، بـرادران وزیر فتح خان برای به دست آوردن قدرت تلاش داشتند مخصوصاً سردار محمد عظیم خان و سردار دوست محمدخان که رقابت، اختلافات و خود خواهی‌های ایشان بعد از سقوط دولت مرکزی باعث جنگ و جدال در افغانستان گردید و ایشان نتوانستند دولـت مرکزی و وحدت ملی را حفظ نمایند، جنگ‌های مکرر ایشان تمام افغانستان را مدت بیست سال به بی نظمی روبرو ساخت و برای مردم افغانستان جز بیچاره گی و بد بختی چیزی دیگر به ارمغان نیاورد که باعث انهدام دولت مرکزی و تزلـزل فرهنـگ و اقتصـاد ملی گردید.

دشمن خارجی افغانها « سک‌های پنجاب » که از فتوحات و سفرهای احمد شاه بابـا خـاطرات تلـخ داشـتند از اوضـاع متشـنج و اختلافات داخلی برادران وزیر فتح خان استفاده نمودند و رنجیت سنگ نظر به قراردادی که با انگلیس‌ها نموده بود نمـی‌توانسـت دریای ستلیج را عبور نموده و به مناطق دیگر دسترسی پیدا نماید؛ فلهذا در شرق مناطق ملتان، کشمیر و بعداً پشـاور را تـا اتـک اشغال نمود.

سردار محمد عظیم خان و سردار دوست محمد خان دو مرتبه با قوای خویش خواستند جلو پیشروی سک‌ها را بگیرنـد امـا بـدون کدام دست آورد به کابل مراجعه نمودند. سردار محمد عظیم خان در سفر دوم به پشاور موقعیکه به کابل مراجعت می‌کرد در طول راه مریض شده و فوت کرد.

بعداً امیر دوست محمد خان مقدمۀ تشکیل یک حکومت را فراهم ساخت.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۷)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	انتقال قدرت و مداخلات(۱۸۱۸- ۱۸۳۴م)	
هدف کلی	شاگردان راجع به چگونگی، انتقال قدرت و مداخلات ۱۸۱۸- ۱۸۳۴ م معلومات کسب نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند: - با چگونگی انتقال قدرت و مداخلات ۱۸۱۸- ۱۸۳۴م آشنایی پیدا مینمایند. - راجع به چگونگی انتقال قدرت و مداخلات بتوانند معلومات ارایه نمایند. - درک نمایند که انتقال قدرت و مداخلات باعث انهدام دولت مرکزی، تنزیل فرهنگ و اقتصاد ملی گردید.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت هــای میـــــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- سلطنت سدوزایی با ختم دورهٔ ایوب شاه به پایان رسید امیر دوست محمد خان جهت استرداد مناطق اشغال شده میخواست اعلان جهاد نماید؛ اما شرعاً صلاحیت آنرا نداشت مگر اینکه به حیث امیر تعیین گردد. در ۱۸۳۵ م در مسجد عیدگاه قبلی توسط میر حاجی فرزند میر واعظ کابلی که در رأس علما قرار داشت به حیث امیرالمومنین تعین گردید.

۲- امیر دوست محمد خان میخواست مناطقی که توسط سک‌ها در شرق اشغال گردیده بود آنرا دوباره بدست آورد.

۳- از اینکه امیر دوست محمد خان صلاحیت اعلان جهاد را نداشت علما او را در یک جرگه به حیث امیر المومنین انتخاب کردند.

معلومات بیشتر

در ۱۷۴۷ م سلطنت سدوزائیان با به قدرت رسیدن احمد شاه بابا آغاز و با ختم سلطنت ایوب شاه آخرین پادشاه این سلسله به پایان میرسد که یک سلسله عوامل داخلی و خارجی در انتقال قدرت از سدوزایی‌ها به محمد زایی‌ها نقش عمدهٔ داشت در اینجا از آن ذکر می‌گردد مداخلات مستقیم انگلیس‌ها و ایرانیان در امور داخلی افغانستان، تعدد پسران و نواسه‌های تیمورشاه که بعد از سلطنت شاه زمان هر کدام ایشان برای بدست آوردن قدرت، خود را به دامان انگلیس‌ها و ایرانیان می‌انداختند.

و همچنان قتل سرداران بارکزایی چون سردار پاینده محمد خان و وزیر فتح خان عوامل سقوط سدوزایی‌ها بشمار میرود قبل از اینکه امیر دوست محمد خان به سلطنت برسد سک‌های پنجاب به طرف شرق افغانستان پیشروی نموده و بعضی مناطق را اشغال نمودند. امیر دوست محمد خان بخاطر استرداد مناطق مذکور تحت فشار عامه قرار داشت، مردم توقع داشتند تا سرزمین‌های اشغال شده دوباره به افغانستان مسترد گردد امیر مجبور بود تا تمام مردم را به جهاد دعوت نماید چون مجوزی برای اعلان جهاد نداشت؛ فلهذا علمای دینی باید به او لقب امیرالمومنین را میدادند در سال ۱۸۳۵ م میر حاجی پسر میر واعظ کابلی عالم و مجاهد مشهور که در رأس علما قرار داشت در جرگهٔ علمای دین برای امیر دوست محمد خان لقب امیرالمومنین اعطا کرد. اندکی بعد امیر دوست محمد خان اعلان جهاد نمود و قوای پنجاه هزار نفری او مرکب از سواره و پیاده داخل حوزه پشاور گردیدند. سردار سلطان محمد طلایی برادر امیر قوماندہ قوای ده هزار نفری مبارزین باجور را به عهده داشت. برای سک‌های پنجاب ترس و هراس پیدا شد خواستند مصالحه نمایند و انگلیس‌ها همواره میخواستند

بین قوای افغانی تفرقه ایجاد نمایند برای اینکه قوای افغانی متفرق گردد انگلیس‌ها حکومت پنجاب را به سردار سلطان محمد طلایی و عده نمودند و سلطان محمد خان قشون ده هزار نفری را از قوای امیر جدا ساخت امیر با دیدن این وضع بدون درنگ عازم کابل گردید. این حرکت امیر مردم را سخت متحیر ساخت.
حمله احتمالی ناپلیون بناپارت از طریق افغانستان به هند، برای انگلیس‌ها تشویش خلق نموده بود و انگلیس‌ها از امیر خواستند تا به قوای ناپلیون اجازه ندهد که از طریق افغانستان به هند حمله نماید. امیر دوست محمد خان در مقابل، استرداد پشاور را پشنهاد نمود. در همین موقع عین واقعه از طرف روس‌ها صورت گرفت. اما انگلیس ورود هئیت روسی را بهانه گرفته روابط خود را با امیر قطع نمود. موافقت نامۀ مثلث در ۱۸۳۸ م بین انگلیس، رنجیت سنگ و شاه شجاع منعقد گردید و نظر به معاهدۀ مذکور یک سال بعد عساکر انگلیس از دریای سند عبور و با قوای شاه شجاع در درۀ بولان یکجا شده قندهار را اشغال نمودند و از طریق غزنی به کابل رسیدند. شاه شجاع رسماً پادشاه افغانستان اعلان گردید، امیر دوست محمد خان به بخارا پناهنده شد.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۸)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">شاه شجاع و قیام ملی</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به چگونگی حکومت شاه شجاع و قیام ملی، معلومات کسب می‌نمایند</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با چگونگی سلطنت شاه شجاع و قیام ملی افغانها آشنایی پیدا می‌نمایند.
- راجع به قیام ملی و شاه شجاع معلومات ارائه کرده بتوانند.
- بخاطر حراست از وطن و حفظ ننگ و ناموس، حس استقلال خواهی را در ذهن خویش تقویه نمایند.
- مظالم استعمار و استبداد را درک کرده بتوانند.
- در بارهٔ شخصیت‌های ملی و نقش آنها در هراست از کشور معلومات حاصل نمایند.
- عواقب ناگوار تجاوز را درک کرده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایان درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- بین شاه شجاع و مکناتن معاهدهٔ کندهار منعقد گردید و شاه شجاع تعهد نمود تا عساکر انگلیس در افغانستان بصورت دایمی اقامت گزینند.

۲- تعرض انگلیس بر افغانستان در سال ۱۸۳۹م صورت گرفت.

۳- وزیر محمد اکبر خان، میر مسجدی خان کوهستانی، نایب امین الله خان لوگری و عبد الله خان اچگزی و غیره.

معلومات بیشتر

به مجردیکه مردم دانستند که شاه شجاع دست نشاندهٔ انگلیس است در مقابل او تنفر خود را ابراز نموده و حس استقلال خواهی بخاطر حراست از وطن و ننگ و ناموس در بین ایشان تقویه گردید. نخست نام شاه شجاع را از خطبه بر انداختند و در مقابل انگلیس‌ها تنفر خود را ابراز نمودند. خزاین انگلیس که از قندهار به کابل انتقال داده می‌شد آنرا غازیان به غنیمت گرفتند و راه قندهار و کابل مسدود گردید. در شرق افغانستان تحت رهبری یکی از منسوبین سید جمال الدین افغان مردم قیام نمودند. که انگلیس‌ها را مضطرب و پریشان ساخت؛ مخصوصاً که شنیدند امیر دوست محمد خان را روس‌ها مسلح ساخته و به افغانستان فرستاده اند. شورش‌ها و نارضایتی‌ها سراسر افغانستان را فرا گرفت، دیگر امکان نداشت که مردم فریب شاه شجاع را بخورند.

امیر دوست محمد خان از بخارا به عزم گرفتن کابل برای جنگ آماده گی گرفته بود. از تاشقرغان به کوهستان آمد با اهالی کوهستان که تحت رهبری میر مسجدی خان کوهستانی در مقابل انگلیس آماده گی گرفته بودند یکجا گردید. و انگلیس‌ها را تحت حملات خویش قرار دادند؛ اما در اثر خیانت یک تعداد خائنین و جواسیس حملات مذکور خنثی شد. امیر دوست محمد خان به کابل آمده خود را به انگلیس‌ها تسلیم نمود از طرف مکناتن به حیث وزیر شاه شجاع پیشنهاد گردید؛ اما پیشنهاد مذکور رد شد و امیر دوست محمد خان ترجیح داد با فامیلش به کلکته فرستاده شود. انگلیس‌ها تصور نموده که رهبر مخالفین را در اختیار دارند و خاطر جمع شدند. هنوز در بین مردم زمزمه جهاد، خروج انگلیس‌ها و بر انداختن سلطنت شاه شجاع خاموش نگردیده بود، بزودی اتحاد قیام ملی به ثمر رسید. مبارزین ملی چون نایب امین الله خان لوگری و عبد الله اچکزی و غیره علم جهاد را بلند نمودند و قیام از کابل شروع شد نخست(برنس) را در منزلش به قتل رسانیدند بعداً تمام خزائین و ذخایر اسلحه انگلیس‌ها توسط مجاهدین ضبط گردید و هم سایر اقوام نیز با مجاهدین پیوستند و در همین موقع وزیر محمد اکبر خان از قید بخارا رها شده با آمدن موصوف به کابل روحیهٔ مجاهدین قویتر گردید و مکناتن خواست نیرنگ را به کار ببرد و برای تخلیهٔ شهر کابل پیشنهاد را ترتیب نمود که مجاهدین را مصروف

نگهداشته تا قوای کمکی از هند برسند. مکناتن در یک مجلس توسط وزیر محمد اکبر خان به قتل رسید بعد از آن در بین قوای انگلیس وحشت عجیب رونما گردید. آذوقه و خوراکه شان تمام شده و سپاه آنها که تعداد ایشان به شانزده هزارو پنجصد نفر میرسید به هم پاشیده گی د چار گردید و شدت سرمای زمستانی انگلیس‌ها را مجبور ساخت تا شرایط تخلیۀ کابل را قبول نمایند.

شرایط تخلیه کابل

تخلیۀ تمام مناطق، تسلیم نمودن تمام اسلحه به استثنای شش عراده توپ که مواد عمدۀ شرایط تخلیه را تشکیل میداد گرچه انگلیس‌ها میخواستند با قشون خود رابطه بر قرار سازند؛ بنا بر آن در طول راه کابل جلال آباد مورد حمله مجاهدین قرار گرفتند که متحمل تلفات مالی و جانی شدند فقط یک نفر بنام داکتر« برایدن » نیم جان به جلال آباد رسید در حلقات سیاسی لندن این رویداد انعکاس خراب نموده و (لارد اکلند) ویسرای هندوستان تبدیل و به عوض او(لارد لیتن برون) تعیین گردید. انگلیس‌ها دو دسته عسکر خود را تحت قیادت جنرال « پالک » و جنرال «نات» به جانب افغانستان سوق دادند و هم روابط خود را با شاه شجاع بر قرار نمودند و شاه شجاع مجبوراً علیه انگلیس‌ها امر جهاد صادر نمود باز هم اطلاعات روز مرۀ افغانستان را در اختیار انگلیس‌ها قرا میداد قبل از رسیدن جنرال پالک مردم شاه شجاع را به قتل رسانیدند و فتح جنگ پسر شاه شجاع به امارت رسید و بعد از فتح جنگ برادرش شهزاده شاهپور بر تخت نشست قوای جنرال نات به قندهار رسید بعداً امیر دوست محمد خان از کلکته هندوستان به کابل مواصلت نموده زمام امور را در دست گرفت، انگلیس‌ها دولت موصوف را به رسمیت شناخت و معاهدۀ سه جانبه بین انگلیس، رنجیت سنگ شاه شجاع خود به خود از بین رفت. انگلیس با آنهم الحاق پشاور، قندهار و هرات را با کابل مغایر سیاست استعماری خود میدانیستند.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۹)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">سلطنت دوم امیر دوست محمد خان.</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به سلطنت دوم امیر دوست محمد خان معلومات کسب نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با چگونگی سلطنت دوم امیر دوست محمد خان آشنایی پیدا می‌نمایند.
- راجع به چگونگی اوضاع کشور در سلطنت دوم امیر دوست محمد خان بتوانند معلومات ارائه نمایند.
- ماهیت معاهدات زمان امیر دوست محمد خان را درک کرده بتوانند.
- پالیسی روس و ایران را در قبال حکومت امیر دوست محمد خان تحلیل کرده بتوانند.
- از نقشه‌ها و اطلس‌ها استفاده کرده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های میانی و پایانی درس
۳۵ دقیقه	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	

جواب به سؤالات متن درس

۱- فیصله‌های معاهده اول جمرود مبنی بر سیاست‌های استعماری انگلیس بود که تمامیت ارضی افغانستان را زیر سؤال برده به نقص افغانستان تمام میشد.

۲- معاهدهٔ دوم جمرود بین امیر دوست محمد خان و سر جان لارنس منعقد گردید.

الف- یک نفر نمایندهٔ حکومت افغانستان در پشاور مقیم خواهد شد.

ب- یک نفر مسلمان هندی در کابل مقیم خواهد شد.

ج- امیر بر علاوه اردوی کنونی یک سپاه منظم سیزده هزار نفری سواره و یک سپاه پیاده هجده هزار نفری تجهیز خواهد نمود.

۳- انگلیس‌ها از معاهدات جمرود دو امتیاز را مطالبه نمودند. یکی مناطق را که سک‌ها در اختیار خود قرار داده بودند و بعداً انگلیس آنرا اشغال نمودند انگلیس‌ها می‌خواستند مناطق مذکور از طرف امیر به رسمیت شناخته شود. دوم تصرف هرات توسط ایران، که ایرانیان را روس‌ها کمک مینمودند انگلیس‌ها از پیشروی روس‌ها به هراس افتاده تا از نفوذ روسیه جلوگیری نماید.

معلومات بیشتر

امیر دوست محمد خان در سال (۱۸۴۳م) برای دفعهٔ دوم به سلطنت رسید نخست در اوضاع داخل کشور اصلاحات را بوجود آورد چنانچه افغانستان را موجودیت ملوک الطوایفی از هم متلاشی ساخته بود برای استحکام وحدت سیاسی و تقویه دولت مرکزی سعی و کوشش زیاد نمود بعضی مناطق؛ مانند: بامیان، هزاره جات و مزار شریف از حکومت مرکزی جدا شده بودند دوباره به حکومت مرکزی مدغم ساخت، که بغاوت‌های مردم تگاب، نجراب و خوگیانی را فروکش نمود.

در دورهٔ سلطنت دوم امیر دوست محمد خان دو معاهده بنام معاهدات جمرود اول و دوم بین انگلیس‌ها و امیر در منطقهٔ جمرود در نزدیکی پشاور عقد گردید. معاهدهٔ اول جمرود در سال ۱۸۵۵م توسط ولیعهد سردار غلام حیدر خان و سرجان لارنس والی پنجاب به امضأ رسید که دارای سه فقره می‌باشد.

معاهدهٔ دوم جمرود توسط نماینده امیر و سرجان لارنس والی پنجاب در جمرود به امضأ رسید که دارای ۱۲ فقره می‌باشد، معاهدات فوق الذکر مطابق سیاست استعماری انگلیس، از طرف انگلیس پیشنهاد گردید و هر دو معاهده به نفع انگلیس‌ها بوده و تمامیت ارضی افغانستان را به مخاطره می‌انداخت. راه‌های مواصلاتی مسدود گردید و افغانستان را در محاصرهٔ اقتصادی قرار داد.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۱۰)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	سلطنت اول امیر شیر علی خان، سلطنت امیر محمد افضل خان و سلطنت امیر محمد اعظم خان	
هدف کلی	شاگردان راجع به سلطنت اول امیر شیر علی خان، سلطنت امیر افضل خان و سلطنت امیر محمد اعظم خان معلومات کسب نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند: - با چگونگی دوران زمامداری امیر شیر علی خان، امیر محمد افضل خان و امیر محمد اعظم خان آشنایی پیدا می‌نمایند. - راجع به چگونگی اوضاع زمامداری امیر شیر علی خان، امیر محمد افضل خان و امیر محمد اعظم خان بتوانند معلومات ارایه نمایند. - علت درگیری‌ها بین امیر شیر علی خان و برادرانش را بدانند . - عوامل ناکامی سلطنت اول شیر علی خان را درک کرده بتوانند. - دخالت انگلیس‌ها را در درگیری‌ها درک کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- امیر شیر علی خان در زنده گی پدر خود بحیث ولیعهد تعیین گردیده بود و در ماه جون ۱۸۶۳م در هرات به سلطنت رسید.

۲- مخالفت برادران، کاکای موصوف و عقد معاهدات جمرود مشکلات دور اول امیر شیر علی خان را تشکیل می‌داد.

۳- کشته شدن پسر و برادر امیر در جنگ قندهار بالای روان او تاثیر گذاشته تا انزوا را اختیار نماید و با استفاده از فرصت سردار عبدالرحمن خان کابل را تصرف کرد و پدر خود سردار محمد افضل خان را به سلطنت رسانید.

معلومات بیشتر

امیر شیر علی خان در زنده گی امیر دوست محمد خان منحیث ولیعهد تعیین شده بود و بعد از وفات امیر دوست محمد خان به سلطنت رسید موصوف در سیاست داخلی خواهان یک دولت مرکزی قوی بود و آرزو داشت اصلاحات مدنی را رویکار آورد و در سیاست خارجی آزاد و مستقل باشد. مخالفت برادران امیر در داخل برای موصوف مشکلات زیاد خلق نموده؛ زیرا هر کدام ایشان خواهان امارت بودند در اکثرمناطق افغانستان، مانند: بلخ، تخار، میمنه، بدخشان، پکتیا، هرات، فراه، قندهار و مناطق مرکزی حکمروایی داشتند.

سردار محمد حسین برادر امیر حاکم هزاره جات، از مردم هزاره کمک خواست تا به کابل حمله نمایند، اما ایشان از محمد حسین خان جانبداری ننمودند و وفاداری خود را به امیر شیر علی خان اعلان کردند. سردار محمد حسین خان در یک جنگ با قوای امیر تاب مقاومت نیاورده نزد انگلیس‌ها پناه برد. سردار محمد افضل خان و سردار عبدالرحمن خان در منطقهٔ (باجگاه) هندو کش توسط قوای امیر شیر علی شکست خوردند و به بخارا فرار نمودند.

در ۱۸۶۵ میلادی امیر برای تصفیه و الحاق قندهار با حکومت مرکزی به قندهار لشکر کشید و در جنگ شدید برادر امیر شیر علی خان سردار امین خان و سردار محمد علی خان پسرش به قتل رسیدند امیر از این واقعه خیلی متأثیر شد که بالای روان او تاثیر منفی گذاشت تا اینکه کنترول اعصاب خود را از دست داد و در قندهار

انزوا اختیار نمود.

در سال ۱۸۶۶م کابل توسط سردار محمد اعظم خان و سردار عبدالرحمن خان اشغال گردید و سردار محمد افضل خان به سلطنت رسید و مجردیکه انگلیس‌ها از پادشاهی او آگاه شدند حکومت موصوف را به رسمیت شناختند و نمایندهٔ سیاسی خود را به کابل فرستادند در حالیکه پادشاه رسمی هنوز حضور داشت و مردم از او جانبداری می‌نمودند. امیر شیر علی خان در برخورد با قوای محمد اعظم و عبدالرحمن خان شکست خورده و موصوف به هرات بازگشت و امیر محمد افضل خان بعد از مدتی در اثر مریضی که عاید حالش شد وفات نمود.

بعد از وفات امیر محمد افضل خان، سردار محمد اعظم خان به موافقهٔ سردار عبدالرحمن خان به سلطنت رسید امیر محمد اعظم خان شخص متجدد بود میخواست یک سلسله اصلاحات را در افغانستان رویکار آورد؛ اما موقع آن برایش میسر نشد که بزودی امیر شیر علی خان از هرات به قندهار رسید و مردم قندهار که از ظلم و ستم پسران امیر محمد اعظم خان به ستوه آمده بودند از امیر شیر علی خان استقبال کردند و در این موقع سردار عبدالرحمن خان مصروف مطیع نمودن صفحات شمال بود و قبل از اینکه امیر شیر علی خان به کابل برسد، مردم علیه امیر محمد اعظم خان احتجاج کردند؛ چون امیر محمد اعظم خان دید که اوضاع به نفع او نیست، نزد سردار عبدالرحمن به تخار فرار نمود در سال ۱۸۶۸میلادی امیر محمد اعظم خان و سردار عبدالرحمن خان در منطقهٔ شش گاو میان کابل و عزنی، توسط قوای امیر شیر علی خان شکست خوردند انگلیس‌ها ایشان را به هندوستان دعوت نمودند؛ اما آنها از طریق سیستان قصد تهران نمودند. محمد اعظم خان در طول راه مریض گردید و وفات نمود و در بسطام دفن شد و عبد الرحمن خان به بخارا پناهنده گردید.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۱۱)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">اصلاحات و ریفورم (۱۸۶۸- ۱۸۷۹م)</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به اصلاحات و ریفورم (۱۸۶۸- ۱۸۷۹ م) معلومات کسب نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با چگونگی اصلاحات و ریفورم (۱۸۶۸- ۱۸۷۹م) آشنایی پیدا نمایند.
- راجع به اصلاحات و ریفورم (۱۸۶۸- ۱۸۷۹م) بتوانند معلومات ارایه نمایند.
- اصلاحات و ریفورم که توسط امیر شیر علی خان به رهنمایی‌های سید جمال الدین افغان در افغانستان پیاده گردید شاگردان به آن ارج گذارند.
- اصلاحات نظامی امیر شیر علی خان را بدانند.
- خواست‌های انگلیس را در قبال حکومت امیر شیر علی خان درک کرده بتوانند.
- عوامل تجاوز دوم را بالای افغانستان بدانند.
- مسیر حرکت نیروهای انگلیس را در روی نقشه نشان داده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوۀ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
فعالیت‌های میانی و پایانی درس	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- الف: بخش اداری ب:- بخش نظامی ج:- بخش اقتصادی د:- بخش فرهنگی

۲- جریدهٔ شمس النهار که در ۱۶ صفحه، ماه دو مرتبه نشر میشد در زمان زمامداری امیر شیر علی خان تأسیس گردید.

۳- تعلیم و تربیهٔ عنعوی به تعلیم و تربیهٔ عصری تبدیل شده، مکاتب ملکی و نظامی تأسیس گردید و یک مطبعه در بالاحصار بکار افتاد.

معلومات بیشتر

امیر شیر علی خان در سال (۱۸۶۸م) قوای امیر محمد اعظم خان و سردار عبدالرحمن را در شش گاه غزنی شکست داده و کابل را تصرف نمود و برای دفعهٔ دوم به سلطنت رسید. موصوف شخص روشنفکر و متجدد بود، آرزو داشت یک سلسلهٔ اصلاحات را روی کار آورد و با استفاده از رهنمایی‌های فیلسوف و دانشمند معروف افغانستان سید جمال الدین افغان یک سلسله اصلاحات آتی را رویکار آورد.

الف- بخش اداری: حکومت یا قوهٔ اجرائیه تشکیل گردید که در رأس آن سید نور محمد شاه بحیث صدر اعظم سپهسالار حسین علی وزیر دفاع، ارسلان خان وزیر خارجه، عصمت الله خان وزیر داخله، حبیب الله وردک وزیر مالیه و محمد حسین خان وزیر خزاین تعیین گردیدند و کابینه تحت ریاست سید نور محمد شاه دایر و راجع به امور دولتی تصامیم اتخاذ می‌گردید.

ب- بخش نظامی: به منظور تأمین امنیت، حفظ استقلال و تمامیت ارضی اردوی یکصد هزار نفر تشکیل گردید که افراد آن بعد از تعلیمات نظامی با سلاح همان عصر مجهز و یونیفورم به تن مینمودند و در بخش نظامی اسلحه سازی رشد نموده توپ، تفنگ، کرچ و باروت تولید می‌گردید.

ج- بخش اقتصاد: به زراعت و مالداری توجه زیاد صورت گرفت قبلاً مالیات خیلی زیاد بود که دهاقین و مالکین توان پرداخت آنرا نداشتند، مقدار آن تخفیف داده شد. صنعتگران و پیشه وران را دولت تشویق مینمود تا در کیفیت و کمیت تولیدات پیشرفت بعمل اید.

د- بخش فرهنگ: تعلیم و تربیهٔ عنعنوی که قبلاً در منازل و مساجد صورت می‌گرفت با تأسیس مکاتب عصری تعویض شده و مکاتب ملکی و نظامی اعمار گردید. در بالاحصار یک مطبعه بکار شروع کرد. جریده یی بنام شمس النهار در ماه دو مرتبه به فعالیت آغاز کرد. خدمات پستی و پسته خانه‌ها ایجاد گردید.

امیر شیر علی خان روابط سیاسی خود را با روسیه و ایران بر اساس دوستی بنا نمود و موصوف به هند سفر کرد؛ چنانچه در گذشته تذکر داده شد که امیر شیر علی خان نماینده دایمی انگلیس‌ها را در افغانستان نپذیرفت. در روابط سیاسی خویش با انگلیس‌ها محتاط بود؛ ولی دوستی افغانستان با روسیه برای انگلیس‌ها بهانه یی خوب بود تا به افغانستان تجاوز نمایند حکمیت انگلیس‌ها در موضوع سیستان (تقسیم آب هلمند) و تعیین سرحدات شمالی افغانستان، مورد قبول امیر نبود؛ فلهذا روابط سیاسی بین جانبین تیره گردید با وجود آن انگلیس‌ها خواستند با امیر مذاکره نمایند؛ اما امیر نپذیرفت و در اخیر حکومت امیر قبول کرد تا با انگلیس‌ها مذاکره نماید؛ لیکن فوت و عزا داری ولیعد عبدالله جان باعث تعویق مذاکرات شده انگلیس‌ها تعلل در مذاکرات را ناشی از دوستی امیر با روس‌ها تصور نمودند در همین موقع روس‌ها (خیوه و مروه) را تصرف نمودند و انگلیس‌ها همزمان به بلوچستان حمله نمودند امیر مجبور گردید به مزار شریف سفر نماید تا از روس‌ها کمک بگیرد مگر در آنجا مریض گردیده و وفات کرد که در روضهٔ حضرت علی(رض) دفن گردید.

بعد از تجاوز دوم انگلیس بر افغانستان (نوامبر ۱۸۷۸ تا اگست ۱۸۸۰ میلادی) مذاکرات سید نور محمد شاه صدر اعظم به کدام نتیجه نرسید قبل از اینکه امیر کابل را ترک نماید فرمان رهایی شهزاداه یعقوب خان از طرف امیر داده شد؛ اما انگلیس‌ها بر قندهار حمله نموده آنجا را تصرف کردند.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۱۲)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	**شرح مطالب**	
موضوع درس	سلطنت امیر محمد یعقوب خان	
هدف کلی	شاگردان راجع به چگونگی سلطنت امیر محمد یعقوب خان معلومات بدست آورند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند: - با چگونگی سلطنت امیر محمد یعقوب خان آشنایی پیدا نمایند. - راجع به چگونگی سلطنت امیر محمد یعقوب خان معلومات ارایه کرده بتوانند. - حماسهٔ میوند روحیه آزادی خواهی و استقلال شاگردان را تقویه نماید. - عواقب ناگوار معاهده گندمک را بدانند. - ماهیت پالیسی انگلیس را در رابطه به معاهده گندمک تحلیل کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- امیر شیر علی خان در اواخر سال (۱۸۶۸م) بعد از آنکه امیر محمد اعظم خان و سردار عبدالرحمن خان در شش گاه(شش قلعه) وردک به کمک سردار محمد یعقوب خان پسرش شکست داد و به سلطنت رسید.

۲- جریدهٔ شمس النهار در سال(۱۸۶۹م) در عصر امیر شیر علی به نشر رسید.

۳- بخش اداری- بخش اقتصادی- بخش نظامی و بخش فرهنگی.

۴- در سال (۱۸۷۹م) امیر محمد یعقوب خان معاهده ننگین (گندمک) را با (لیوکیوناری) نماینده انگلیس امضا نمود.

۵- مبارزین معروف عبارت بودند از: محمد جان خان وردک، ملا دین محمد مشک عالم، صاحب جان خان تره کی، سردار محمد ایوب خان و محمد عثمان خان صاپی و غیره.

معلومات بیشتر

شهزاده محمد یعقوب خان در اوایل مرد نیک نام بود و در اعادهٔ سلطنت دوم امیر شیر علی خان رول مهم داشت، نسبت تعیین عبد الله جان به حیث ولیعهد علیه پدر بغاوت نمود و به جرم آن زندانی شد. قبل از آنکه امیر به مزار شریف جهت اخذ کمک از روسها برود فرمان رهایی شهزداه یعقوب خان را داد. شهزاده یعقوب خان در زندان به مریضی روحی و عصبی مبتلا گردیده بود؛ چون انگلیس عملاً برای تصرف افغانستان دست بکار شده بودند مردم افغانستان به یک رهبر یا پادشاه نیاز داشتند تا به دور وی جمع شوند و جلو پیشروی انگلیس را بگیرند. بنا بران در سال ۱۸۷۹م شهزاده یعقوب خان به سلطنت رسید. از همان ابتدا وزرای امیر توسط یکتعداد اجیران انگلیس تحت نظارت قرار داشتند؛ ولی محمد لاتی در کابل به نفع انگلیس‌ها فعالیت مینمود و می‌خواست به حمایه انگلیس به سلطنت برسد. سردار یحی خان خسر امیر که در وقت حبس امیر به کشمیر فرار نموده بود با منشی بختیار هندی غرض مذاکره با امیر به کابل آمدند و انگلیس‌ها در این مذاکره دو چیز را می‌خواستند، اول اینکه (کرم، بولان و خیبر) را در اختیار داشته باشند، دوم سیاست خارجی افغانستان را در اختیار بگیرند. منشی بختیار و یک تعداد سرداران طرفدار انگلیس امیر را وادار نمودند تا امیر به گندمک سفر نماید و معاهدهٔ گندمک را در سال(۱۸۷۹م) با کیوناری به امضا رسانند. به موجب معاهده مذکور مناطق(لندی کوتل، کرم، خیبر و سیالکوت) جز خاک هند برتانوی گردید. کیوناری، محافظین خود را داخل بالا حصار کابل

جابجا نمود. مردم یک بار دیگر دست اجانب را در امور کشور مشاهده کرده قیام را علیه انگلیس منحیث یک وجیبهٔ دینی و ملی خود دانسته، به منزل کیوناری حمله نموده و او را به قتل رسانیدند.
رهبران مجاهدین چون محمد جان خان وردک، ملا مشک عالم، صاحب جان تره کی، سردار محمد ایوب خان و عثمان خان صافی در مناطق مختلف دست به حملات ضد انگلیسی زدند. با رشادت سردار محمد ایوب خان پسر امیر شیر علی خان و ملالی دوشیزه افغانی به تاریخ(۲۷ جولای ۱۸۷۹م) انگلیس‌ها در میدان میوند قندهار شکست فاحش خوردند و تلفات سنگین را متحمل گردیدند که در تاریخ مایه افتخار افغانها و موجب شرمساری انگلیس‌ها گردید. مردم قوای انگلیس را در قرار گاه شیرپور محاصره نمودند تا آنکه سردار عبدالرحمن خان از بخارا به چاریکار رسید انگلیس‌ها در حالت بسیار دشوار قرار داشتند و سردار عبدالرحمن خان اعلان سلطنت نمود انگلیس‌ها ناچار سلطنت او را به رسمیت شناختند. جنرال (رابرتس) کابل را تخلیه و برای بار دوم دولت مرکزی مقتدر در افغانستان تشکیل گردید.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۱۳)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	**شرح مطالب**	
موضوع درس	تحکیم قدرت مرکزی	
هدف کلی	شاگردان راجع به تحکیم قدرت مرکزی (۱۸۸۰- ۱۹۰۱م) معلومات کسب می‌نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند: - با چگونگی تحکیم قدرت مرکزی(۱۸۸۰- ۱۹۰۱م) آشنایی پیدا نمایند. - شاگردان بدانند که تحکیم حکومت مرکزی سیستم ملوک الطوایفی را از بین برد. - در مورد تحکیم حکومت مرکزی بین سال‌های (۱۸۸۰-۱۹۰۱) معلومات ارائه کرده بتوانند. - شاگردان نقش امیر عبدالرحمن را در تحکیم قدرت مرکزی بدانند. - شاگردان سرحدات افغانستان را در زمان امیر عبدالرحمن در روی نقشه نشان داده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- بعد از اشغال مناطق آسیای مرکزی توسط روسها، افغانستان بین هند برتانوی و روس‌ها حیثیت حایل را بخود گرفت در سال ۱۸۸۰م سی هزار روس در مرو جابجا شدند و انگلیس‌ها به حکومت مرکزی خود شکایت نمودند تا جلو پیشروی روس‌ها گرفته شود و انگلیس‌ها بی تفاوتی اختیار کردند و روس‌ها به پنجده حمله نمودند جنرال غوث الدین خان مردانه وار جنگیده تا اینکه خود با افرادش به شهادت رسیدند.

۲- پالیسی بفر Buffer یا حایل توسط امپراتوری تزار روس و هند برتانوی عملی گردید تا افغانستان بحیث حایل بین ایشان قرار گرفته و ایشان با یکدیگر تصادم ننمایند.

۳- امیر عبدالرحمن خان در سال ۱۸۸۰م به سلطنت رسید.

۴- امیر عبدالرحمن خان از لیاقت حربی و مهارت سیاسی برخوردار بود، مرد جدی و مصمم بوده در تطبیق پلان‌های خود تدبر و ادارهٔ عالی داشت.

معلومات بیشتر

سردار عبدالرحمن خان پسر امیر محمد افضل خان و نواسه امیر دوست محمد خان که در سال ۱۸۶۹م توسط قوای امیر شیر علی خان در محل شش گاو شکست خورد و به بخارا پناهنده شد، در تجاوز دوم انگلیس از بخارا به افغانستان آمده در جهاد علیه انگلیس‌ها سهیم شد، موصوف در سال ۱۸۸۰ م به عمر پنجاه ساله گی به سلطنت رسید.

انگلیس‌ها چون از لیاقت حربی و کرکتر سیاسی او آگاهی داشتند به هراس افتیدند تا واقعات جنگ اول تکرار نشود و موجودیت خویش را لازم ندیده؛ فلهذا، قوای خود را از افغانستان خارج نمودند و کابل را به امیر عبدالرحمن خان تسلیم نمودند. انگلیس‌ها به بسیار عجله حکومت موصوف را به رسمیت شناختند. امیر عبدالرحمن خان در اوضاع بسیار خراب به سلطنت رسید؛ زیرا در اثر تجاوزات انگلیس‌ها افغانستان در هر بخش صدمات زیاد دیده بود به طور مثال دستگاه اداری و حکومت مرکزی فرو ریخته و تشکیلات نظامی و ملکی به کلی از بین رفته بود. منابع اقتصادی زراعت، مالداری و صنایع صدمهٔ زیاد دیده و مردم به مشکلات اقتصادی روبرو شده بودند. سیستم ملوک الطوایفی به عوض دولت مرکزی در سراسر افغانستان به وجود آمده و امیر عبدالرحمن خان به خاطر فایق آمدن بر مشکلات دو برنامه را روی دست گرفت، نخست تشکیل و تحکیم دولت مرکزی و الحاق مناطقیکه در آنها ملوک الطوایفی حکم فرما بود، دوم برای انسجام امور اجتماعی افغانستان در بخش‌های اداری و نظامی، امیر عبدالرحمن خان در تطبیق برنامه‌های خود، بسیار جدی عمل می‌کرد موصوف بالای هیچ کس اعتماد

نداشت تشکیلات حکومت امیر شیر علی خان را نپذیرفت و خودش وزارت خانه‌های مستقلی تأسیس و شخص خودش در رأس صدارت و چندین وزارت خانه‌ها قرار داشت.
امیر عبدالرحمن خان برای تحکیم و احیای حکومت مرکزی به یک سلسله شورش‌های داخلی مواجه بود مانند قیام مردم بلخ، هزاره جات منگل در پکتیا، بلوچ‌ها در چخانسور، قوم کروخیل، پنجشیری‌ها، نجرابی‌ها، **غُدران‌ها،** جمشیدی‌ها در فیروز کوه و مردم میمنه. وی توانست تمام شورش‌ها را در مناطق مذکور با استعمال قوه سرکوب سازد و همچنین سیستم ملوک الطوایفی را در سراسر مملکت از بین برده و تمام ولایات تحت کنترول حکومت مرکزی قرار گرفت.
نورستان در شمال شرق افغانستان موقعیت دارد یکی از منزوی ترین دامنه‌های هندوکش بوده و منطقه صعب العبور میباشد. قبلاً چترال و گلگیت با نورستان یکجا بود و بعد از معاهده دیورند چترال و گلگیت از هم جدا گردید نام قدیمی آن«بلور یا بولر» بود سکندر یونانی، امیر تیمور گورکانی و ظهیرالدین بابر میخواستند بدانجا سفر نمایند؛ اما به نسبت راه‌های صعب العبور و کوه‌های بلند و پر از برف نتوانستند به آنجا سفر کنند. مردم نورستان عنعنات و آیین نیاکان خویش را حفظ نموده و دارای استقلال محلی بودند در سال(۱۸۹۱م) امیر عبدالرحمن خان متوجه نورستان گردید و به سپهسالار غلام حیدر خان چرخی والی ننگرهار و لغمان هدایت داد تا مقدمات یک سفر را به نورستان مهیا سازد نخست غلام حیدر خان به کشیدن راه‌های مواصلاتی اقدام نمود و برای مردم نورستان ابلاغ نمود که جهت عبور و مرور از یک منطقه به منطقه دیگر مشکلات شما بر طرف خواهد شد، بعد از احداث سرک‌ها نخست با مردم روابط حسنه را بر قرار ساخت و بعداً از مردم دعوت کرد تا به دین مقدس اسلام مشرف گردند، یک تعداد مردم به دین مقدس اسلام مشرف شدند؛ اما یک عدهٔ دیگر دین مقدس اسلام را نپذیرفتند؛ ولی تابعیت دولت را قبول نمودند. دستهٔ اولی از دولت اطاعت و دومی به دفاع پرداختند در بر خورد که میان ایشان صورت گرفت عساکر دولتی دو صد نفر تلفات دادند و تقریباً ۲۳۰۹ نفر نورستانی به اسارت گرفته شدند که به بسیار عزت به کابل انتقال گردیدند، قوای دولت بسیاری مناطق نورستان را فتح کرد. بتخانه‌ها ویران و به عوض آن مساجد اعمار گردید، یک تعداد معلمین جهت فرا گرفتن تعلیمات اسلامی به نورستان اعزام گردید و بعد از الحاق به مرکز تمام مردم به دین اسلام مشرف گردیدند و نام قبلی آن، کافرستان به نورستان تعویض گردید.
امپراتوری روسیه، هند برتانوی و ایران دول مجاور افغانستان بوده و همواره افغانستان توسط روسیه و هند برتانوی مورد تهدید قرار میگرفت، گرچه ایران برای افغانستان وسیلهٔ فشار نبود در داخل سردار محمد ایوب خان و سردار محمد اسحق خان دو رقیب امیر که اولی توسط انگلیس‌ها و دومی توسط روسها حمایه می‌گردیدند در مناسبات سیاسی خود امیر با روسها از احتیاط کار میگرفت و دولت افغانستان حیثیت حایل State Buffer را در میان دو امپراتوری انگلیس و روسیه داشت. منطقه حایل مانع تصادمات ایشان می‌گردید، روسها بعد از اشغال مناطق آسیای مرکزی میخواستند تا به افغانستان تجاوز نمایند. نخستین حرکت روس‌ها انتقال شش هزار روسی تبار به منطقه (مرو) بود، بعد از این واقعه ملکهٔ انگلیس با تزار روس تماس گرفت تا پیشروی خود را به جنوب متوقف سازد و احزاب مخالف بالای حکومت انگلیس انتقاد نمودند که در همین موقع روس‌ها به عساکر افغانی اخطار دادند تا سنگرهای خود را در کشک ترک گویند. بعداً روس‌ها به پنجده حمله کرده جنرال غوث الدین خان با عساکر محدود خود با روس‌ها جنگید تا اینکه خودش، با افراد خود به قتل رسیدند و به این ترتیب پنجده توسط روس‌ها اشغال گردید.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۱٤)

زمان تدریس یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">عقد معاهدات</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به معاهدات ۱۸۹۳م معلومات کسب نمایند</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با عقد معاهده (۱۸۹۳م) آشنایی پیدا نمایند.
- راجع به معاهده (۱۸۹۳م) بتوانند معلومات ارایه نمایند.
- پیامدهای شوم معاهده (۱۸۹۳م) را درک و احساس نمایند.
- مجبوریت‌های امیر را در قبال معاهده دیورند بدانند.
- مناطق از دست رفته افغانستان را در روی نقشه نشان داده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوۀ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- معاهدهٔ دیورند توسط امیر عبدالرحمن خان و (مارتمیر دیورند) سکرتر امور خارجه انگلیس به امضأ رسید.

۲- معاهد دیورند در سال ۱۸۹۳م عقد گردید.

معلومات بیشتر

به تاریخ ۱۸۹۳میلادی هیئت شش نفری که مشتمل بودند از (الیس، داکتر فن، سمیت، مکمهان، دانلد و کلارک) تحت قیادت(مارتمیر دیورند) از طریق خیبر داخل افغانستان گردیدند؛ اما قبل از اینکه هیئت مذکور به افغانستان برسد انگلیس‌ها قوای خود را در امتداد سرحدات شرقی و جنوبی جابجا نموده بودند. در شروع مذاکرات به امیر بدون مقدمه گفته شد که امیر مجبور است عهد نامهٔ ترتیب شده را بدون درنگ امضا نماید در غیر آن روابط بین دولتین قطع و جنگ شروع خواهد شد و امیر مجبوراً آنرا امضا نمود. که به اساس عقد معاهدهٔ مذکور بعضی مناطق افغانستان در شرق و جنوب از پیکر کشور جدا گردید متن معاهده مذکور در کتاب درسی موجود بوده و معلم محترم جهت معلومات مزید به اثر مرحوم میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نمایند.

پلان راهنمای تدریس درس: (۱۵)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">سلطنت امیر حبیب الله خان (۱۹۰۱- ۱۹۱۹م)</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به سلطنت امیر حبیب الله خان معلومات کسب می‌نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با دوران سلطنت امیر حبیب الله خان آشنایی پیدا نمایند.
- راجع به سلطنت امیر حبیب الله خان بتوانند معلومات ارایه نمایند.
- نقش تعلیم و تربیه را در پیشرفت کشور درک کرده بتوانند.
- ماهیت اصلاحات امیر حبیب الله خان تحلیل کرده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان بـه گـروه‌هـا و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشـت مطالـب مهـم در جریـان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- امیر حبیب الله خان در سال ۱۹۰۱م به سلطنت رسید.

۲- جراید سراج الاخبار و سراج الاطفال در سال ۱۹۰۲م میلادی به نشر رسید.

۳- فابریکه تولید برق جبل السراج ساخته شد که در ابتدا ارگ شاهی را تنویر نموده و بعداً به توربین‌های آن افزوده شده که شهر کابل را تنویر می‌نمود.

معلومات بیشتر

بعد از وفات امیر عبدالرحمن خان در سال ۱۹۰۱ میلادی پسر بزرگش امیر حبیب الله خـان بـه سـلطنت رسـیده موصـوف شخص آرام، متجدد و ترقی خواه بود، گرچه به عیش و عشرت و دربار مجلل تمایـل داشـت و در اوایـل زمامـداری خـود بـه چندین چهره ظاهر گردید. دریکی از سخنرانی‌های خود به مردم ابلاغ نمود ((افغانستان جامعه اسـلامی بـوده و ارزش‌هـای دین مقدس اسلام باید در آن رعایت گردد)).

در قوانین جزایی مجرمین تعدیلات بوجود آورد بطور مثال قطع اعضای بدن مجرمین در ارتکاب جرم منـع قـرار داده شـد و در عوض برای مجرمین، حبس‌های متفاوت تعیین گردید، خرید و فروش غلام و کنیز منع قرار داده شد؛ اما راجع بـه آزادی ایشان عملی انجام داده نشده و اضافه از چهار نکاح زوجه، غیر شرعی اعلان گردید.

امیر حبیب الله خان شخص ترقی خواه بود و تأکید مینمود که جامعه بدون فراگرفتن تعلیم و تربیه، پیشرفت و ترقـی کـرده نمی‌تواند و برنامه‌های او تهداب گذاشتن معارف و آوردن فرهنگ جدید بود در سال ۱۹۰۲مـیلادی لیسـه حبیبیـه تاسـیس گردید که در آن علاوه بر مضامین دینی، تاریخ، جغرافیه، ریاضی، کیمیا، فزیک، هندسه، مثلثـات، حکمـت و حفـظ الصـحه تدریس می‌گردید، و چندین مکتب ابتدایی در شهر کابل نیز ایجاد شد.

در بخش نظامی مکتبی بنام حربیه تأسیس گردید که در آن علاوه بـر علـوم معاصـر، تعلیمـات خـاص حربـی نیـز تـدریس می‌شد.

در بخش مطبوعات در شهر کابل یک مطبعه تاسیس گردید که در مطبعهٔ مذکور یکتعداد لوایح دولتی به طبـع میرسـید. دو روزنامه بنام سراج الاخبار و سراج الاطفال برای اولین بار به نشرات آغاز نمود. جادهٔ کابل، غزنی و کابل- جلال آبـاد- لغمـان احداث گردید.

حادثه مهم دوران زمامداری امیر حبیب الله خان وقوع جنگ جهانی اول بود. هیأتی از حکومت آلمان وارد افغانسـتان شـد و آلمان میخواست تا افغانستان شامل قوای (محور) یعنی کشورهای که با آلمان متحد بودند، گردد و انگلیس‌ها از ورود هیئـت آلمانی هراس داشتند که مبادا افغانستان، با قوای محور ملحق گردد؛ بنا برین انگلیس‌ها و روسها با هم معاهـده نمودنـد کـه به موجب آن افغانستان بی طرفی خود را در جنگ جهانی اول اعلان نمود.

در اواخر سال (۱۹۱۹م) امیر با تمام در باریان خود برای تفریح به جلال آباد و لغمان سفر نمودند. در جریان همین سـفر در کله گوش لغمان در شام بیستم ماه فبروری توسط شخص ناشناس با فیر تفنگچه به قتـل رسـید و جسـد آن از لغمـان بـه جلال آباد انتقال داده شده و در شهر جلال آباد به خاک سپرده شد.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۱۶)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">جنبش‌های مشروطیت</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به جنبش‌های مشروطیت در دوران زمامداری امیر حبیب الله خان معلومات کسب می‌نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با چگونگی جنبش مشروطیت در زمامداری امیر حبیب الله خان آشنایی پیدا نمایند.
- راجع به جنبش مشروطیت در دوره زمامداری امیر حبیب الله خان میتوانند معلومات ارائه نمایند.
- راجع به اهمیت جنبش‌های مشروطیت در عهد زمامداری امیر حبیب الله خان که در بیداری مردم و رشد، انکشاف جامعه نقش داشت متیقین گردند.
- عوامل شکست جنبش مشروطیت را بدانند.
- نقش روشن فکران مشروطه خواه را در پیشبرد اهداف مشروطیت بدانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- روشنفکران دربار عبارت بودند از محمد ولی خان دروازی، میر زمان خان، میر یار بیک خان دروازی، پادشاه میر خان لوگری، نظام الدین خان ارغندیوال ولعل محمد خان کابلی.

۲- یک کاپی مرام نامه با اسناد دیگر حزب در منزل تاج محمد پغمانی نگهداری می‌شد محمد شریف برادر او که با تاج محمد یکجا زنده گی مینمود به نسبت مخالفت افکار سیاسی مرام نامه و دیگر اسناد حزب را به شخص امیر تسلیم کرد تا امیر از فعالیت نهضت‌های سیاسی مطلع گردد.

معلومات بیشتر

گرچه امیر حبیب الله خان شخص متجدد و طرفدار اصلاحات بود، همیشه تاکید می‌نمود که جامعه بدون فرا گرفتن تعلیم و تربیه پیشرفت و ترقی کرده نمی‌تواند. موصوف به تهداب گذاری معارف و معرفی فرهنگ جدید اقدام نمود و مردم افغانستان تصور می‌کردند، وضع ادرای و اجتماعی بهتر خواهد شد؛ اما متأسفانه صلاحیت‌های اداری و زمام امور افغانستان بدست یکتعداد افراد محدود قرار گرفت. مراجع اداری ملوث و فساد ادرای تمام ادارات را فرا گرفته بود. امیر در عیش و عشرت دربار فرو رفته بود و از اوضاع مملکت بی خبر بود روند کند رشد و انکشاف جامعه، سلب شدن استقلال، بی عدالتی و پرداخت مالیات کمر شکن بر مشکلات مردم می‌افزود.

روشنفکران از وضع بحرانی کشور رنج می‌بردند و برای حل این مشکل در صدد آن بر آمدند تا مردم افغانستان را چطور نجات دهند بالاخره تصمیم گرفتند تا مطلق العنانی دولت را به مشروطیت تعویض نمایند.

روشنفکران به دور « لیبرال‌ها LIBRALS» با اصلاح طلبان در بار جمع شده و خواهان اصلاحات یا REFORMSدر داخل دولت شدند. لیسهٔ حبیبیه به یک مرکز روشنفکران تبدیل گردیده بود و در بین روشنفکران رادیکال‌ها و radical یا افراطیون نیز وجود داشت که حتی خواهان کودتاه هم بودند. دستهٔ سومی که خارج از لیسهٔ حبیبیه و روشنفکران دربار بودند هر سه گروپ با هم ائتلاف نموده یک حزب سیاسی بنام(جمعیت سری ملی) را ایجاد کردند که مرام نامهٔ حزب مذکور تبدیل مطلق العنانی به مشروطیت، حصول استقلال، انکشاف معارف و نشر تمدن و فرهنگ جدید در افغانستان بود.

یک کاپی مرام نامه با یکتعداد اسناد حزب نزد تاج محمد بلوچ پغمانی منشی یک بخش حزب بود نگهداری میشد برادرش محمد شریف که مخالف افکار سیاسی او بود با تاج محمد خان در یک منزل زنده گی مینمود و اسناد مذکور توسط محمد شریف به شخص خود امیر تسلیم داده شد.که فهرست اسامی مشروطه خواهان بدست امیر افتاد؛ بنا بر آن تقریباً ۴۰ نفر ایشان اعدام و متباقی آنها زندانی گردیدند؛ اما این نهضت بکلی سرکوب نگردید و بصورت مخفیانه فعالیت مینمود.

معلم جهت معلومات مزید به اثر میر غلام محمد غبار (افغانستان در مسیر تاریخ) مراجعه نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۱۷)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	نقش امان الله خان در استرداد استقلال کشور	
هدف کلی	شاگردان راجع به استرداد استقلال کشور و نقش امان الله خان در آن معلومات کسب نمایند.	
هـــدف دانشـــی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - آشنایی شاگردان با شخصیت و کارنامه‌های غازی امان الله خان. - شاگردان اهمیت و ارزش استقلال را بیان کرده بتوانند. - شاگردان ارزش و اهمیت استقلال و آزادی را در کشور خویش احساس کرده بتوانند. - نقش امان الله خان را در استرداد استقلال کشور بدانند. - عکس العمل انگلیس را در رابطه به اعلامیه استقلال افغانستان بدانند. - تاثیرات استقلال افغانستان و شکست استبداد استعمار را بالای کشورهای منطقه تحلیل کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- امیر حبیب الله خان در ۲۰ فبروری ۱۹۱۹ در کله گوش لغمان به قتل رسید.

۲- چون علاقه و طرفداری مردم از امان الله خان و برنامه‌های اصلاحی زیاد بود بنا بران موصوف (سردار نصرالله خان) از ادعای سلطنت دست کشید و زمینه برای به قدرت رسیدن شاه امان الله مساعد گردید.

۳- در اعلامیه‌های چاپی شاه امان الله خان اهداف و برنامه‌های موصوف و استقلال کشور تذکر داده شده بود، آنرا به مردم افغانستان شرح می‌داد.

معلومات بیشتر

بعد از آنکه امیر حبیب الله خان در کله گوش لغمان به قتل رسید. انتظار میرفت که مشکلات را در قبال داشته باشد؛ ولی آن چیزی که انتظار میرفت، آن طور نشد. هر چند کشمکش در داخل خانوادهٔ حبیب اله خان وجود داشت؛ ولی کار به مشکل نکشیده و به بسیار سهولت پادشاهی به امان الله خان انتقال یافت.

امان الله خان به ساده گی به قدرت نرسید، حریفان و رقیبان او قدم به قدم در کمین نشسته بودند از اینکه امان الله خان در طرح و تطبیق پلان شخص ماهر و با تدبیر بود. همان روزی که امان الله خان در کابل اعلان پادشاهی نمود و کاکایش در جلال آباد مشغول بیعت گرفتن بودند. از امان الله خان پشتبانی نمودند.

امان الله خان در روز هفتم مرگ پدر خود (امیر حبیب الله) ۲۸ فبروری اعلامیهٔ اولی خود را صادر نمود که در کتاب درسی تذکر داده شده است.

امان الله خان بعداً به خاطر بدست آوردن استرداد استقلال کشور دست به کار شد و در جبهات سه گانه علیه قوای استعماری انگلیس اعلان جهاد نمود. که در نتیجه آن در هر سه جبهه نیروی انگلیس با شکست فاحش رو برو شدند ودولت انگلیس متارکه را اعلان کرد و حاضر به مذاکره شدند.

بعد از چندین مذاکره که بین دولت افغانستان و دولت انگلیس صورت گرفت، انگلیس‌ها یک جانبه قضاوت نموده و کوشش می‌نمودند که از یک طریق بتوانند افغانستان را تحت کنترول خود داشته باشند. که البته بعد از مذاکرات میسوری، لندن و حکومت هند برتانوی سخت در تلاش بودند تا با امیر افغانستان به توافق برسند تا امان الله خان با بالشویکها کنار نرود و با روس‌ها روابط دوستی بر قرار نکند، ولی این هر دو مفکوره کاملاً غلط بود، امان الله خان یک ناسیو نالیست بود و محمود طرزی نیز آنقدر ساده نبود که مهارت پیشبرد سیاست خویش را در منطقه نداشته باشد.

امان الله خان و محمود طرزی هر دو به جزء استقلال کامل کشور به چیزی دیگری نمی‌اندیشیدند.
هانری دابس دیپلومات تجربه کار هند برتانوی به صورت مسلسل به لندن مشوره می‌داد که با امیر به شکل مسالمت آمیز بر خورد شود و اکثر خواسته‌هایش باید قبول شود؛ زیرا وضع منطقه چنین ایجاب می‌کند؛ ولی وزیر خارجهٔ لندن همان لارد کرزن می‌خواست باز هر چه را بر افغانستان تحمیل کند اما بعدها متوجه شد و به حکومت هند اجازه داد تا با افغانستان از راه مسالمت آمیز پیش برود.
در اینجا یکبار دیگر شهکار دیپلوماسی امان الله خان و محمود طرزی توجه را به خود جلب می‌کند و آن اینکه هیئت انگلیس را اماده ساختند تا استقلال افغانستان را بپذیرد.
مذاکرات صلح به معاهدات و موافقات رسمی مبدل شد انگلیس‌ها استقلال افغانستان را به رسمیت شناختند و به طور رسمی آنرا پذیرفتند. اکثر ممالک دنیا استقلال افغانستان را به رسمیت شناخته سفرای شان به کابل آمدند. سفرای افغانی به دول دیگر دنیا فرستاده شدند. افغانستان علمبردار آزادی منطقه به خصوص نیم قارهٔ هند و نمونهٔ مقاومت ضد استعماری و ضد اسارت در جهان شناخته شد و آزادی دیرینهٔ ملت افغان به همت فرزندان رشید وطن و مساعی غازی امان الله خان و دیگر رجال بزرگ کشور با سر بلندی حاصل گردید.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در مسیر تاریخ- غلام محمد غبار
- تاریخ معاصر افغانستان- محمد ابراهیم عطایی
- افغانستان از امیر کبیر تا رهبر کبیر- حضرت علامه عبدالحق مجددی

پلان راهنمای تدریس درس: (۱۸)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">جبهات سه گانه استقلال کشور</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به جبهات سه گانه استقلال کشور معلومات حاصل می‌نمایند</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
- شاگردان با جبهات سه گانه آشنایی پیدا کنند؛
- شاگردان علل قیام مردم افغانستان علیه انگلیس را بفهمند.
- شاگردان مراکز سوق و اداره جبهات سه گانه را روی نقشه نشان داده بتوانند.
- شاگردان روحیه استقلال طلبی و آزادی خواهی را در خود پیدا کنند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوۀ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- چون سپهسالار محمد نادر خان یک شخص مدبر و با نفوذ بود زمانی که به پکتیا رسید همه مردم با نامبرده یکجا شده و بالای دشمن حمله کردند و مراکز آنها را یکی پی دیگری فتح کردند.

۲- صالح محمد در جبهۀ شرق توظیف بوده و طی یک حملۀ ناگهانی قوت‌های انگلیس را تا درۀ خیبر به عقب نشینی وادار ساخت.

۳- زمانی که نیروی افغانی به سرکرده گی نادرخان بالای دشمن تعرض کردند قوای دشمن تاب مقاومت را در خود ندیده و مواضع خود را یکی پی دیگر از دست دادند تا آنکه نیروی افغانی به قلعه تل رسیده و آنجا را فتح کردند. نیروی دشمن دست و پاچه شده و حاضر به متارکه گردیدند.

معلومات بیشتر

زمانی که شاه امان الله خان اعلان استقلال نمود و موضوع توسط نامۀ به دولت انگلیس خبر داده شد؛ ولی از طرف انگلیس به این مسئله کدام اعتنایی نشان داده نشد، دولت افغانستان بعد از فرستادن این پیشنهاد منتظر جواب دولت انگلیس نمانده؛ بلکه در عمل سیاست آزاد و مستقل را در پیش گرفت.

غازی امان الله خان جهت استرداد استقلال به سه استقامت شرق، جنوب و جنوب غرب امر لشکر کشی داد، سوقیات افغانها در مقابل امپراتوری بزرگ که سوم حصۀ دنیا را به دست داشت که با داشتن اردوی سه صدو چهل هزار نفری هند برتانوی که با یکصد و هشتاد و پنج هزار حیوان باربری، خطوط آهن، مخابرات منظم، توپ و طیاره و با داشتن وسایل عصری و مدرن جنگی، صورت گرفت.

نیروی انگلیس در تمام سرحدات افغانستان در طول یک هزار میل تحت قوماندە ۲۲ نفر جنرال‌های مشهور و تعلیم یافته و جنگدیده جابجا گردیده بود. جنرال ماکمن قوای انگلیس را در مشهد نیز آمادۀ حمله بر افغانستان ساخت. در سرحدات آزاد مردم آمادۀ جهاد شدند. در اطراف پشاور قیام‌های مسلحانه به ضد انگلیس‌ها به عمل آمد. مردم سرحدات آزاد و پشاور اعلامیه‌های جهاد و استقلال امیر امان الله خان را استقبال نموده که این هم از عقب بالای انگلیس‌ها فشار دیگری بود که وارد می‌شد.

صدای آزادی طلبی در هند علیه انگلیس‌ها پخش شد. در لاهور مردم قیام کردند و با نیروی نظامی انگلیس درگیر شدند، در مسیر خط آهن هند شورش‌ها بر پا شد، در گوجرنواله، کلیسأ را آتش زده. در سراسر هند مردم به تخریب راه آهن و ریل پرداختند تا خطوط مواصلاتی هند قطع شود. انگلیس‌ها بر علاوۀ سوق یک اردوی

مجهز به سرحدات افغانی، به جلب و جذب بعضی از مردم ذریعهٔ پول پرداختند. همچنان در ادارهٔ دولت و پایتخت کارشکنی‌های بمیان آوردند؛ ولی با آن هم دولت جوان و نو تشکیل امانی در مقابل انگلیس در محاذ سه گانه به مقابله پرداخت و چنان ضربات به انگلیس وارد کردند که آنها تاب مقابله را در مقابل افغانهای غیور از دست دادند و حاضر به متارکه و آتش بس گردیدند و بعد از چندین کنفرانس حاضر به رسمیت شناختن استقلال افغانستان شدند.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در مسیر تاریخ- غلام محمد غبار
- تاریخ معاصر افغانستان- محمد ابراهیم عطایی
- افغانستان از امیر کبیر تا رهبر کبیر- حضرت علامه عبدالحق مجددی

پلان راهنمای تدریس درس: (۱۹)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">اصلاحات و ریفورم(۱۹۲۱ – ۱۹۲۸ م)</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به اصلاحات و ریفورم دورۀ امانی معلومات حاصل نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
- آشنایی شاگردان با اصلاحات و ریفورم دورۀ امانی؛
- شاگردان پیشرفت‌های دوران غازی امان الله خان را بیان کرده بتوانند؛
- شاگردان خوبی‌های ریفورم و اصلاحات دورۀ امانی را احساس نموده با پیشرفت و ترقی کشور علاقه مند شوند.
- نقش روشنفکران و منورین را در طرح اصلاحات و استحکام ادارۀ امانی بدانند.
- پیرامون نخستین قانون اساسی کشور معلومات حاصل نمایند.
- در بارۀ تفکیک قواء و نقش آنها در چوکات دولت بدانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوۀ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- اصلاحات امان الله خان شامل دو مرحله بود: مرحلۀ اول از سال ۱۹۱۹- ۱۹۲۴ و مرحلۀ دوم آن در سال ۱۹۲۸ شروع شده؛ ولی نظر به یک سلسله عوامل داخلی و خارجی جنبۀ عملی پیدا نکرد.

۲- شاه امان الله خان به خاطر پیش رفت و ترقی کشور اصلاحات را آغاز کرد.

۳- نخستین قانون اساسی افغانستان در سال ۱۹۲۳ م در لویه جرگه جلال آباد تدوین شده و بعداً در سال ۱۹۲۴ م لویه جرگه پغمان به تصویب رسید.

۴- دولت امانی از نظر تشکیل اداره بالای قوای(مقننه، اجراییه و قضاییه) استوار بود.

۵- تعلیم و تربیه رایگان شد، مکاتب متعددی اعمار گردیده و دارالمعلمین‌ها ساخته شد، کتابخانۀ عامه ایجاد، جراید و مجلات به نشرات آغاز نمودند.

معلومات بیشتر

دولت امانی بعد از تحکیم استقلال افغانستان و تأمین روابط سیاسی مستقل با کشورهای دنیا متوجه اصلاحات و ترقی داخلی گردید. کار در بخش‌های مختلف (اقتصادی، فرهنگی و سیاسی) صورت گرفت. نقشه‌های ترقی و اصلاحات شاه امان الله خان از ۱۲۹۸هـ . ش تا ۱۳۰۲ هـ ش دوام داشت، اصلاحات مذکور در سال ۱۳۰۵ هـ . ش شدت یافت. نسبت عدم تجربۀ مامورین حکومتی و عدم توجه به شرایط حاکم در جامعۀ افغانستان و در بعضی موارد کم اعتنائی به معتقدات و عنعنات مردم، بعضی مرامها و پلان‌های شاه امان الله خان را به کندی مواجه ساخت.

امیر امان الله خان در امور اقتصادی موفق شد. مالیات را از جنس به نقد عوض نماید . کار اجباری و بیگار را ملغا اعلان نمود.

باقیات مالیات زمان امیر عبدالرحمن خان و امیر حبیب الله خان را بخشید. برده گی و غلامی راممنوع قرار داد و اخطار داده شد که هر کس منبعد به طریق غلامی و کنیزی و انسان فروشی اقدام نماید شدید مجازات میشود.

در سال ۱۳۰۲ هـ . ش قانون در بخش زراعت و جمع آوری مالیات وضع گردید. مکتب حکام تأسیس و فارغین آن به حکومت‌های محلی منصوب می‌شدند.

در سال ۱۳۰۲ هـ ش قانون اداره (وظایف حکام و مامورین) تنظیم شد. در سال ۱۳۰۰ قانون انکشاف صنایع به میان آمد، تجارت وسعت یافت، گمرکات متعدد از بین رفت، محاکم تجارتی به میان آمد مسکوکات فلزی در پهلوی مسکوکات نقره رایج شد.

سرمایه گذاری در بخش معارف فزونی گرفت عواید گمرک و تجارت زیاد شد. رفت و آمد سیاحین خارجی زیاد گردید و زمینهٔ رشد و انکشاف توریزم مهیا گردید. با انگلیس‌ها قرارداد تجارتی امضا شد شرکت جرمنی و تجارتخانهٔ شوروی تاسیس گردید.

قونسلها و وکلای تجارتی به دول همسایه فرستاده شد. تجدید لین تیلگراف و تلیفون بین کابل و مراکز ولایات تحت پلان قرار گرفت. ستیشن‌های برق تاسیس گردید، فابریکه‌ها و کار خانه جات متعدد ساخته شد و هم چنان بندهای آبی نیز ساخته شد، با دولت شوروی و جرمنی به خاطر انعقاد معاهدات تجارتی داخل مذاکره شده در بارهٔ معادن لاجورد بدخشان، نفت هرات، تأسیس فابریکه ذوب آهن، انکشاف معادن آهنی، ذغال، گوگرد و غیره لایحه‌های ترتیب گردید.

در سال ۱۲۹۹ هـ. ش نوت‌های کاغذی یک، پنج، بیست، پنجاه و صد افغانیگی به میان آمد، تحصیل اجباری گردیده لیسه‌های امانی، رشدی، غازی، استقلال، تلگراف، زراعت، دارالعلوم عربی و دارالمعلمین ایجاد و به فعالیت آغاز و بیشتر از ۳۲۲ باب مکتب ابتدایه در تمام کشور ساخته شد.

جراید و روزنامه‌های متعددی به نشر رسید. قانون مطبوعات آزاد وضع شد.

به اثر فیصله‌ها و تصاویب شورای دولت کابینه یک سلسله قوانین و لوایح ضروری وضع و تصویب شد، مانند: قانون القاب، تذکره، تعمیرات دولتی، وظایف حکام و مامورین، قانون تحصیل، ایتام، تعلیمات نظامی، محاکم شرعی، معاملات تجارتی، معارف، زراعت و غیره که از همه مهمتر قانون اساسی و قانون جزای عسکری و قانون جزای عمومی.

بالترتیب در کشور نه واحد اداری که پنج آن ولایت و چهار آن حکومت اعلی بود بوجود آمد.

قوای هوایی مملکت یازده طیاره داشت و ۶۵ نفر شاگرد جهت تحصیل هوایی به روسیه، فرانسه و ایتالیا اعزام شدند، راه سالنگ و پکتیا سروی شد، ادارهٔ رادیو اساس گذاشته شد، شهر کابل توسط برق تنویر گردیده، شهر جدید کابل، دارالامان ساخته شد، شفاخانه‌های ملکی و نظامی اعمار گردید.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در مسیر تاریخ- میر غلام محمد غبار
- افغانستان از امیر کبیر تا رهبر کبیر- حضرت علامه عبدالحق مجددی
- تاریخ معاصر افغانستان – محمد ابراهیم عطایی

پلان راهنمای تدریس درس: (۲۰)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	سفر اروپایی شاه امان الله خان غازی(۱۹۲۷)	
هدف کلی	شاگردان راجع به سفر اروپایی شاه امان الله خان معلومات بدست بیاورند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با سفر اروپایی و اهداف آن سفر آشنایی پیدا کنند؛ - شاگردان دست آوردهای سفر شاه امان الله خان به اروپا را بیان کرده بتوانند؛ - شاگردان مفاد و نواقص سفر امان الله خان را تحلیل و ارزیابی کنند. - کشورهای که در آن شاه امان الله سفر نموده بود در روی نقشه نشان داده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

سفر امان الله خان به اروپا مدت شش ماه طول کشید و در طی آن به کشورهای هندوستان، انگلستان، آلمان، بلژیک، فرانسه، بروکسل، ترکیه، ایران و غیره دیدن نمود.

۱- شاه امان الله خان در هندوستان پذیرایی گرم شد که انگلیسها را سخت پریشان ساخت.

۲- غیابت طولانی شاه امان الله خان از کشور، دیدار موصوف از اتحاد شوروی، عقد قرار دادها با ترکیه و ایران و دسایس دشمن علیه شاه امان الله خان عواملی بود که در غیابت شاه زمینهٔ خوب تطبیق پلان‌های مخالفین را مساعد ساخت.

معلومات بیشتر

در اخیر سال(۱۹۲۷م) غازی امان الله خان شاه نهضت طلب اراده نمود تا به خارج کشور سفر نماید. از اینکه سفر مذکور تا کدام حد ضروری و از مصلحت معقول برخوردار بود، موضوع قابل مکث می‌باشد. ظاهر این کار بزرگ و طوفانی، جلوهٔ خوب داشت، دیدار از کشورها و محکم ساختن روابط دیپلوماتیک، آشنایی با فرهنگ‌های مختلف، و تکنالوژی عصری و بستن قراردادهای تجارتی و غیره.

ولی این سفر طولانی و عدم موجودیت شاه در کشور زمینهٔ را برای یکتعداد افراد و اشخاص فرصت طلب به همکاری اجانب فراهم ساخت که عواقب ناگوار آن افغانستان و مردم آن را متأثر نمود.

شاه امان الله خان با ترکیب هیأت خاص به شمول ملکه ثریا به کشورهای هند، مصر، ایتالیا، فرانسه، بلجیم، آلمان، انگلیستان، شوروی، ترکیه و ایران سفر نمود که در جریان سفر به استقبال گرم مواجه شد. او در این سفر مردم کشورهای آسیا و افریقا را به کسب استقلال و ضد استعماری تشویق می‌نمود.

باید علاوه کرد که در انگلستان به شاه امان الله خان پیشنهاد شد که انگلیس آماده هر نوع کمک و مساعدت به افغانستان است؛ اما مشروط بر آنکه شاه به روسیه سفر نکند؛ لیکن شاه به دلیل مستقل بودن حیات سیاسی کشور این شرط را نپذیرفت و بر خلاف میل انگلیس‌ها به شوروی سفر کرد. شاه در شرق به حیث یک چهرهٔ ضد استعمار غرب و در کشورهای غربی به حیث یک قهرمان و فاتح جنگ مقابل امپراطوری برتانیهٔ کبیر استقبال شد.

امان الله خان در طی این سفر خود پنجاه و چهار هزار میل تفنگ، و یکصدو شش عراده توپ، هشت پروند طیاره، شش دستگاه تانک زرهدار، پنج عراده زره پوش و غیره آلات و تجهیزات را خریداری نمود، و همچنان در این سفر فابریکه‌ها و سامان آلات صنعت برای افغانستان نیز خریداری نمود.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در مسیر تاریخ- میر غلام محمد غبار
- افغانستان از امیر کبیر تا رهبر کبیر- حضرت علامه عبدالحق مجددی
- تاریخ معاصر افغانستان – محمد ابراهیم عطایی

پلان راهنمای تدریس درس: (۲۱)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	عکس العمل در برابر اصلاحات.	
هدف کلی	شاگردان در بارۀ عکس العمل‌ها علیه اصلاحات معلومات بدست بیاورند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان عوامل عکس العمل در برابر اصلاحات را درک کنند؛ - شاگردان نقش استعمار و ملاحظات اجانب را در تشدید عکس العمل علیه اصلاحات بدانند. - اوضاع سیاسی و فرهنگی آن عصر را تحلیل و تفسیر کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- فعالیت دستگاه جاسوسی انگلیس سیاست مبنی بر (تفرقه بیانداز و حکومت کن) در بین مردم درز پیدا کرد، و همین بود که قانون جزا به مخالفت عدۀ از مردم مواجه گردید.

۲- اولین شورش ضد دولتی در پکتیا بوجود آمد، دولت در مقابل آن مقاومت نموده. شورش مذکور را خاموش ساخت.

۳- حبیب الله کلکانی با همکاری عدۀ از مامورین عالی رتبۀ دولتی، در اخیر دسامبر سال ۱۹۲۸ م بر کابل حمله نمود. چون شاه امان الله خان نخواست خونریزی صورت گیرد از پادشاهی استعفاء نمود. بدین ترتیب حبیب الله کلکانی ارگ را محاصره نموده و حکومت خود را اعلان کرد.

معلومات بیشتر

باید تذکر داد که مردم افغانستان به رهبری غازی امان الله خان در مقابل یک امپراتوری بزرگ (برتانیه) استرداد استقلال کشور را اعلام نمود، و یوغ استعمار انگلیس را در آسیا به زمین نشاند، حیثیت انگلیس به سطح جهانی صدمه دید و نتوانست به اهداف شوم خود در افغانستان و منطقه برسد. بنا بران در پشت پرده پلان‌های شکست حکومت امانی را روی دست گرفتند.

که در این کار، شتاب زده گی در اصلاحات، و تطبیق آن در بعضی موارد به عکس العمل‌های حلقات مذهبی مواجه شد بعضی گروها که از طرف انگلیس‌ها تحریک می‌شدند در برابر اصلاحات عکس العمل از خود نشان دادند. و هم عدۀ از رجال دولتی در خفا علیه دولت در اقدامات با مخالفین یکجا شده و زمینه سقوط رژیم شاه امان الله خان را مساعد ساخت.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در مسیر تاریخ- میر غلام محمد غبار
- افغانستان از امیر کبیر تا رهبر کبیر- حضرت علامه عبدالحق مجددی
- تاریخ معاصر افغانستان – محمد ابراهیم عطایی

پلان راهنمای تدریس درس: (۲۲)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	**شرح مطالب**	
موضوع درس	ختم بحران و تحکیم قدرت (۱۹۲۹م- میزان ۱۳۰۸هـ ش)	
هدف کلی	شاگردان راجع به تحکیم قدرت (۱۳۰۸ هـ . ش) معلومات کسب نمایند.	
هـــــدف دانشــــــی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان این درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان راجع به نقش رجال و شخصیت برجسته در تحکیم قدرت معلومات حاصل نمایند؛ - تحلیل خوبی و بدی، حسن وطندوستی و خدمت به وطن در شاگردان تقویت گردد. - وضعیت سیاسی آن زمان را تحلیل کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- نادر خان با چالش‌های متعدد از جمله مخالفت طرفداران امان الله خان، بقایای حکومت حبیب الله کلکانی در کشور روبرو بود.

۲- تأمین امنیت و از بین بردن هرج و مرج، ترمیم ارگ، توظیف اراکین دولتی، اصلاحات زیر بنایی ایجاد پوهنتون کابل، بانک ملی، انجمن ادبی مطبعه و غیره از جمله اقدامات مهم سلطنت نادرخان به شمار می‌رود.

۳- محمد نادر شاه بعد از ۴ سال سلطنت درسال ۱۹۳۳ م در حالیکه مصروف توزیع مدال‌ها برای شاگردان معارف بود با ضرب تفنگچهٔ یک متعلم بنام عبدالخالق به قتل رسید.

معلومات بیشتر

زمانیکه محمد نادر خان به تخت سلطنت جلوس کرد از آن به بعد به نام اعلحضرت محمد نادرشاه غازی یاد گردید، او سپاهی ورزیده، صاحب منصب لایق کاردان امور عسکری بود.

محمد نادر خان به خاطر از بین بردن هرج و مرج در کشور و تحکیم قدرت، استقرار، امنیت در ابتدأ به یک سلسله تحرکات نظامی دست زده و امنیت کشور را تامین نمود.

بعد از استقرار صلح و ثبات به کارهای عمرانی توجه نمود، که از آنجمله میتوان، مکتب نجات، فاکولتهٔ طب، سرک کابل - مزار شریف از طریق درهٔ غوربند و درهٔ شکاری بامیان ساخته شد بالاحصار کابل که در زمان انگریزها ویران شده بود دوباره ترمیم شد. گرچه در ترمیم بالاحصار سفارت انگلیس احتجاج نامهٔ رسمی خود را به دولت افغانستان سپرد و بیرق سفارت خودر را نیمه افراشته کردند. محمد نادر خان به آن اعتنایی نکرد و در مورد خط دیورند تذکر داد که معاهده مذکور از روی اصول و قانون بین الدول منسوخ گردیده است و از اعتبار ساقط است باید در آن زمینه هم تجدید نظر شود.

همچنان به صحت و توسعه آن نیز توجه صورت گرفت، دکتوران لایق از هند و ترکیه استخدام شدند. در چنداول یک شفا خانهٔ مکمل ساخته شد و اساس یک شفاخانه دیگر را در علی آباد کابل که از املاک شخصی محمد نادر شاه بود گذاشته شده و اعمار گردید، شورای علما و شورای ملی به میان آمد و با دول جهان به خصوص با

کشورهای همجوار روابط حسنه بر قرار گردید.
اعمار بند سروبی و بند چک همیشه زیر نظر بود و اصلاحات قابل ذکر در امور ملکی و نظامی به میان آورده شد که منجمله تنظیم دوبارهٔ اردو در خور اهمیت است.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در مسیر تاریخ- میر غلام محمد غبار
- افغانستان از امیر کبیر تا رهبر کبیر- حضرت علامه عبدالحق مجددی
- تاریخ معاصر افغانستان – محمد ابراهیم عطایی

پلان راهنمای تدریس درس: (۲۳)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	**شرح مطالب**	
موضوع درس	ترتیب و تدوین اصولنامه	
هدف کلی	شاگردان راجع به ترتیب و تدوین اصولنامه معلومات کسب می‌نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با اصولنامه دورۀ نادر خان آشنایی پیدا کنند. - شاگردان اصولنامه دورۀ نادر خان را با نظامنامه عصر امان الله خان تفکیک و مقایسه کرده بتوانند. - ماهیت اصولنامه را بدانند. - نقش قانون را در حیات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کشور بدانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- محمد نادرشاه نظامنامۀ دورۀ امانی را بنام اصولنامه (قانون اساسی) که حیثیت مادر قوانین را داشت نافذ کرد که در آن بجای امان الله خان نام محمد نادر خان آورده شد، بجای شورای دولتی شورای ملی و مجلس اعیان داخل اصولنامه گردید.

۲- محمد نادر شاه خواستار روابط نیک با علمای دین بود و امر نمود که در تدوین اصولنامه‌ها مشورۀ علمای دینی گرفته شود همچنان به خاطر پیشبرد امورات هر چه بهتر دینی مجلس (جمعیت العلمأ) را تأسیس کرده و از خزانۀ شاهی یک سلسله امتیازات برایشان پرداخته می‌شد.

۳- محمد نادر شاه یک شیوۀ قانونمند در ساحۀ اقتصادی پیش گرفت، که به اساس آن مردمان لایق و مسلکی را در دولت سهیم ساخت، شاهراه کابل - مزار شریف، هرات - قندهار را اعمار نمود. برخی از شرکت‌های تجارتی را تأسیس و اجازۀ فعالیت داد.

معلومات بیشتر

جهت معلومات بیشتر به کتاب‌های که ذکر شده مراجعه نمایند.

- افغانستان در مسیر تاریخ- میر غلام محمد غبار
- تاریخ معاصر افغانستان – محمد ابراهیم عطایی

پلان راهنمای تدریس درس: (۲٤)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">سلطنت محمد ظاهر شاه و جنگ دوم جهانی</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به سلطنت محمد ظاهر شاه و جنگ جهانی دوم معلمات بدست بیاورند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند:
- شاگردان با شخصیت محمد ظاهر شاه آشنایی پیدا نمایند؛
- شاگردان اثرات جنگ جهانی دوم را بالای افغانستان بیان کرده میتوانند؛
- شاگردان اثرات سؤ جنگ را بدانند.
- نقش بیطرفی افغانستان را در جریان جنگ جهانی و عواقب آن درک کرده بتوانند.
- کشورهای درگیر جنگ را در روی نقشه نشان داده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت هـای میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالـب مهـم در جریـان درس. - ارایـه مطالــب مهــم درس توســط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- بعد از آنکه محمد نادر شاه به قتل رسید شورای فامیلی دایر و مطابق مادۀ پنجم اصول اساسی محمد ظاهر فرزند محمد نادر شاه به پادشاهی برگزیده شد.
۲- در جنگ جهانی دوم کشورهای آلمان، ایتالیا، جاپان و کشورهای کوچک اروپایی شرقی محور، انگلستان، فرانسه، اتحاد شوروی، ایالات متحده امریکا و یکتعداد کشورهای اروپایی دیگر بنام متفقین یاد می‌گردیدند.
۳- کار مهم محمدهاشم خان اعلان بی طرفی افغانستان بود که توسط آن کشور را از شعله‌های جنگ نجات داده و وطن را از خسارات و زیان‌های متصور محفوظ ساخت همچنان باوجود مشکلات اقتصادی اسعار زیاد ذخیره کرده که بعدها در پروژه‌های انکشافی از آن کار گرفته شد.
۴- بیطرفی افغانستان در جنگ دوم جهانی در عرصۀ سیاسی باعث شد تا کشور مورد هجوم نیروهای متفق قرار نگیرد و هم باعث استحکام استقلال افغانستان، تقویه امنیت در منطقه شرق میانه و شرق نزدیک شد.

معلومات بیشتر

محمد ظاهر خان در ۲۲ میزان ۱۲۹۳هـ . ش در شهر کابل تولد شده تحصیلات ابتدایی خویش را در مکتب حبیبیه، امانیه و استقلال تمام کرد تحصیلات متوسطه را در فرانسه به اتمام رسانید.

محمد نادر شاه نخواست که پسرش از وطن دور و با فرهنگ بیگانه تحت تربیت قرار گیرد بدین لحاظ شهزاده محمد ظاهر خان را از فرانسه خواست تا در حضور وی در کشور تعلیم نماید تا به خوی و بوی وطن (فرهنگ افغانی) بلد شود، یکسال بعد حمیرا دختر سردار احمد شاه پسر کاکای خود را به این شهزاده نکاح نموده و سپس او را شامل اکادمی نظامی نمود که آنرا به صورت عاجل خوانده و در سال آینده معاون وزارت حربیه تعیین شد.

محمد نادر شاه پسر خویش را تنها در مسلک نظامی نگذاشت؛ بلکه با مسایل معارف نیز او را آشنا ساخت و یکمرتبه معاون وزارت معارف گردید. او شخص نهایت حوصله مند بود و در کار احساس خستگی نمی‌کرد.

محمد ظاهر شاه بیانیه‌های طولانی ایراد نمیکرد و در مجلس نیز کم حرف میزد و بسیار می‌شنید؛ ولی در گفتگو بسیار با ادب و تمام جوانب طرف مقابل را در نظر میگرفت.

از اینکه محمد ظاهر شاه در خورد سالی به سلطنت رسید بدینوسیله کاکایش محمدهاشم خان که شخص ورزیده و کار فهم بود اکثر امور دولتی را به عهده داشت و آن را به وجه احسن به پیش می‌برد. در دوران صدارت محمد هاشم خان، جنگ دوم جهانی اتفاق افتاد که شعله‌های این جنگ از اروپا بلند شده بود، به آسیا و دیگر قسمت‌های جهان سرایت نمود و اکثر نقاط جهان را خساره مند ساخت. افغانستان نظر به سیاست مدبرانه محمدهاشیم خان صدر اعظم وقت که از تدبیر کار گرفت و توانست اوضاع افغانستان را طور نورمال نگهداشته و از شعله‌های جنگ دوم جهانی دور سازد که این کار محمدهاشم خان قابل هر گونه ستایش است.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در مسیر تاریخ- میر غلام محمد غبار
- تاریخ معاصر افغانستان – محمد ابراهیم عطایی

پلان راهنمای تدریس درس: (۲۵)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	اولین پلان پنج ساله(۱۹۵۶م/ ۱۳۳۵هـ ش)	
هدف کلی	شاگردان راجع به پلان پنج ساله معلومات کسب نمایند.	
هـــدف دانشـــی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با شخصیت و پلان‌های محمد داود خان آشنایی پیدا کنند؛ - شاگردان پلان‌ها و برنامه‌های سردار محمد داود خان را لست کرده بتوانند؛ - شاگردان ارزش پلان پنج ساله را در حیات اقتصادی کشور درک کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های میانی و پایانی درس
۳۵ دقیقه	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	

جواب به سؤالات متن درس

۱- بعد از آنکه شاه محمود خان در اثر مریضی که عاید حالش شده بود از مقام صدارت استعفا کرد از جانب پادشاه سردار محمد داود خان به مقام صدارت تعیین گردید.

۲- سردار محمد داود خان در سیاست خارجی بیطرفی فعال را اختیار نمود که پایهٔ آن به اساس منافع ملی و قضاوت آزاد مردم افغانستان استوار بود.

۳- اعمار شرکت‌های ساختمانی و تولید برق بسیار پیشرفت کرد که از جمله سرک‌ها بین کابل- قندهار - سپین بولدک و کابل- تورخم، کابل- قزل قلعه، تونل سالنگ، هرات و کشک نخود اعمار گردید.

۴- به نسبت کمی وقت و یک سلسله مشکلات دیگر پلان انکشافی اقتصادی دوم سردار محمد داود خان عملی نگردید.

معلومات بیشتر

سردار محمد داود خان که بعد از استعفای شاه محمود خان مقام صدارت را به عهده گرفت. یک شخص بسیار جدی، وطن دوست و صاحب مفکوره و طرفدار پیشرفت بود در سیاست خارجی و داخلی ابتکاراتی را به وجود آورد که سابقه نداشت.در امور سیاسی و اجتماعی از آزادی و حقوق مردم حمایت می‌کرد در قسمت انکشاف (توسعه) و زیر بنای اقتصادی افغانستان علاقه مند بود.

سردار محمد داود خان که هدف عمده اش توسعهٔ اقتصادی کشور بود اعتقاد به اقتصاد رهبری شده، داشته و برنامه‌های پنج ساله را پی ریزی کرد و سیستم پلان گذاری را برای بار اول در کشور اساس گذاشت که از جمله ریفورم دورهٔ کار وی در زمان صدارت بود و به منظور تأمین منابع مالی آن، برای جلب گستردهٔ کمک‌های خارجی اقدام نمود. وقتیکه سردار محمد داود خان به مقام صدارت رسید یازده کیلومتر سرک اسفالت شده در کشور وجود داشت؛ اما در پایان صدارت دو هزار کیلو متر سرک اسفالت شده اعمار گردید، پوهنتون کابل دارای چهار **پوهنځی** بود و به تعداد ۴۰۰ نفر محصل مصروف تدریس بودند، در زمان ختم دورهٔ صدارت تعداد آنها به ۴۰۰۰ محصل ارتقاً یافت، هم چنان در زمان صدارت او از نهضت نسوان حمایت بوجود آمد.

خلاصه اینکه داود خان در ساحهٔ کار شخصی نهایت دلاور، صاحب جرأت و از تقوای لازم نیز برخوردار بود.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در قرن بیستم- ظاهر طنین
- افغانستان د دیموکراسی او جمهوریت په کلونو کې- عبدالغفار فراهی
- افغانستان در پنج قرن اخیر- میر محمد صدیق فرهنگ
- رویدادهای پنج دهه اخیر در افغانستان- مهدی دعا گوی

پلان راهنمای تدریس درس: (۲۶)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	دهۀ دیموکراسی(۱۳۴۲- ۱۳۵۲ هـ ش)	
هدف کلی	شاگردان دربارۀ دهۀ دیموکراسی معلومات حاصل نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با دهۀ دیموکراسی (قانون اساسی) آشنایی پیدا کنند. - شاگردان دست آوردهای دهۀ دیموکراسی را فهرست کرده بتوانند. - نقش قانون را در حیات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جامعه بدانند. - قانون اساسی که در دهه دیموکراسی توشیح شده با قوانین گذشته مقایسه کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- دورهٔ دموکراسی در افغانستان بعد از استعفای سردار محمد داود خان با انفاذ قانون اساسی سال ۱۳۴۳هـ . ش. به میان آمد.

۲- در دههٔ دموکراسی داکتر محمد یوسف، محمدهاشم میوندوال، نور احمد اعتمادی، داکتر عبدالظاهر و محمد موسی شفیق اجرای وظیفه نمودند.

۳- جریدهٔ افغان، مساوات، روزگار، افغان ملت، ملت، کاروان، خلق، پرچم، شعلهٔ جاوید، **گیخ**، ترجمان، مردم و غیره جراید و روزنامه‌ها در دههٔ دموکراسی به نشر رسید.

معلومات بیشتر

دههٔ دموکراسی که بنام سال‌های شاهی مشروطه نیز یاد می‌گردد دراین دوره پنج صدر اعظم غیر خاندان شاهی اجرای وظیفه کردند. در سال ۱۳۴۳ هـ.ش. که مصادف میشود به ۱۹۶۴ م سردار محمد داود خان بعد از ده سال صدارت حاضر به کناره گیری از مقامش گردید.

بعد از استعفای محمد داود دکتور محمد یوسف وزیر معادن و صنایع از طرف شاه به حیث صدر اعظم موظف شد. تا قانون اساسی کشور را ترتیب و تصویب نماید. دوکتور محمد یوسف نیز مطابق هدایت شاه اقدام با ایجاد یک کمیته هفت نفری نموده تا قانون اساسی را ترتیب و تصویب نماید. موصوف بعد از دو نیم سال دورهٔ حکومت در اکتوبر ۱۹۶۵م استعفای خود را اعلان و به عوض آن محمدهاشم میوندوال به این مقام مامور گردید.

محمدهاشم میوندوال دومین صدراعظم دههٔ قانون اساسی، یک شخص هوشیار و زیرک بود که مدتی مدیر روزنامهٔ انیس؛ سپس معاون و رئیس ریاست مستقل مطبوعات و در کابینهٔ داکتر محمد یوسف وزیر اطلاعات و کلتور بود. میوندوال در دستگاه دولت نیز با رقابت‌های شدید مواجه بود، ولی پادشاه از او حمایت کرد. او بخاطر تحقق بخشیدن شاهی مشروطه میخواست نقش خود را به اثبات رساند . میوندوال بعد از دو سال صدارت در نوامبر سال ۱۹۶۷ م از مقامش کناره گیری کرد و از طرف شاه نور احمد اعتمادی (سومین صدر اعظم دههٔ قانون اساسی) به این وظیفه گماشته شد، دورهٔ صدارت او در مقایسه با صدراعظمان قبلی طولانی تر یعنی سه سال و هشت ماه بود؛ ولی نسبت بروز یک سلسله مشکلات مجبور به استعفا گردید.

بعد از استعفای نور احمد اعتمادی در سال ۱۳۴۹ هـ . ش. مصادف با ماه می‌سال ۱۹۷۱ م داکتر عبدالظاهر چهارمین صدر اعظم دههٔ دموکراسی به هدایت شاه زمام امور را به دست گرفت، دورهٔ صدارت وی همراه با

مشکلات سیاسی و اقتصادی بوده، فعالیت احزاب و خشک سالی سالهای ۱۹۷۱ م و ۱۹۷۲ م در مناطق غربی و شمال غربی افغانستان موجب شد تا داکتر عبدالظاهر نیز استعفا نماید و بدین گونه شاه، محمد موسی شفیق را به مقام صدارت بر گزید.

محمد موسی شفیق آخرین صدر اعظم دوران سلطنت و دهۀ دموکراسی بود، که در خزان سال ۱۹۷۲ م مصادف به ۱۳۵۱هـ ش زمام امور صدارت را به دست گرفت و با انتخاب وزیران جوان و تحصیل کرده یک حکومت فعال را در کشور ایجاد کرد.

محمد موسی شفیق شخص تحصیل کرده، پر کار، مدبر و سیاست مدار بود او از اختیاراتی که لازم یک صدر اعظم بود کار گرفت. موصوف اولین صدر اعظم بود که با شاه به منظور حل مشکلات کشوری بحث و گفتگو میکرد. همکاری بین پادشاه و صدر اعظم برای اولین دفعه به میان آمد.

محمد موسی شفیق خدمت به وطن را آرزو داشت. با درک اوضاع داخلی کشور و سیاست منطقه و دشمنان در کمین نشستۀ افغانستان، خیلی محتاطانه گام برمیداشت.

برنامۀ حکومت محمد موسی شفیق در داخل متوجه اعادۀ نظم و در خارج متوجه ایجاد تعادل در مناسبات با اتحاد شوروی و غرب بود. او در مدت کوتاه توانست موضوع آب هلمند را با کشور ایران حل نماید. که معاهدۀ تقسیم آب هلمند بیشتر منافع افغانستان را در بر داشت. همچنان به خاطر بهتر ساختن مناسبات با پاکستان وارد مفاهمه شده و تا حدودی سؤ تفاهماتی را که بین دو کشور و جود داشت رفع نمود.

دهۀ دموکراسی که دهۀ اصلاحات اداری، سیاسی و پیشرفت‌های اجتماعی گفته میشود از نظر بروز حادثات ناگوار طبیعی و اجتماعی میتوان آنرا دهۀ بحرانات، نیز خواند. این بحرانات حکومت و دولت را از داخل و خارج تهدید میکرد.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در قرن بیستم- ظاهر طنین
- افغانستان د دیموکراسی او جمهوریت په کلونو کې- عبدالغفار فراهی
- افغانستان در پنج قرن اخیر- میر محمد صدیق فرهنگ
- رویدادهای پنج دهه اخیر در افغانستان- مهدی دعا گوی

پلان راهنمای تدریس درس: (۲۷)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	عوامل تغییر رژیم از سلطنت به جمهوریت	
هدف کلی	شاگردان راجع به عوامل تغییر رژیم معلومات کسب نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با عوامل تغییر رژیم از سلطنت به جمهوریت آشنا شوند. - شاگردان عوامل تغییر رژیم از سلطنت به جمهوریت را بیان کرده بتوانند. - شاگردان ماهیت نظام شاهی و جمهوری را درک کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- در ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ هـ . ش چرخش عظیم در تاریخ افغانستان رونما گردید که عبارت از تغییر رژیم از نظام شاهی به جمهوری توسط سردار محمد داود خان بود.

۲- محمد داود خان به خاطر پیشرفت کشور اهداف به خصوص در نزد خود داشت، از اینکه تطبیق اهداف خویش را در سایهٔ نظام شاهی ممکن نمی‌دید؛ لذا دست به کودتاه زد تا دوباره وارد میدان سیاست گردد و نقش موثر خویش را در حیات سیاسی و اداری کشور ایفا نماید.

۳- محمد داود خان دایرهٔ جلب و جذب طرفداران خود را گسترش بخشیده و حمایت اردو را که نقطهٔ کلیدی قدرت سیاسی بود بدست آورد و پلان کودتاه را طرح نمود.

معلومات بیشتر

عوامل تغییر رژیم از سلطنت به جمهوریت را میتوان که به چند فکتور ارتباط داد. ده سال اخیر سلطنت محمد ظاهر شاه که دههٔ اصلاحات اداری سیاسی و پیشرفت‌های اجتماعی گفته می‌شود اثر گذار بود. در عین حال از نظر بروز حادثات ناگوار طبیعی، اجتماعی میتوان آنرا دههٔ بحرانات در عرصه‌های متذکره نیز خواند که این بحرانات حکومت و دولت را از داخل و خارج تهدید کرد.

قحطی و خشکسالی‌ها، تشکیل احزاب سیاسی در دههٔ دیموکراسی، مداخلات خارجی به خصوص اتحاد جماهیر شوروی (روس‌ها) را میتوان از فکتورهای عمدهٔ سقوط نظام شاهی و تغییر آن به نظام جمهوریت دانست.

عامل موثر دیگر سقوط حکومت‌های دههٔ دموکراسی عدم پاسخ به نیازمندی‌های مردم بود. به خصوص مشکلات سال‌های ۱۳۴۹ و ۱۳۵۰ هـ . ش حکومت داکتر محمد ظاهر را به استعفا مجبور ساخت.

بالاخره همین فکتورها و عوامل زمینه‌های سقوط نظام شاهی و پیروزی نظام جمهوریت را توسط محمد داود خان مساعد ساخت.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- افغانستان در قرن بیستم- ظاهر طنین
- افغانستان د دیموکراسی او جمهوریت په کلونو کې- عبدالغفار فراهی
- افغانستان در پنج قرن اخیر- میر محمد صدیق فرهنگ
- رویدادهای پنج دهه اخیر در افغانستان- مهدی دعا گوی
- افغانستان در مسیر تاریخ- میر غلام محمد غبار

پلان راهنمای تدریس درس: (۲۸)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	کودتای ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ هـ ش	
هدف کلی	شاگردان در رابطه به کودتای ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ معلومات حاصل نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با کودتای ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ آشنایی پیدا کنند. - شاگردان عوامل وقوع کودتای متذکره را تحلیل کرده بتوانند. - شاگردان با نظام‌های جمهوری و مردمی علاقه مندی پیدا کنند. - عواقب کودتا را بدانند. - نقش اردو را در این کودتا بدانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت هـای میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالـب مهـم در جریـان درس. - ارایـه مطالـب مهـم درس توسـط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- سردار محمد داود خان در ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ هـ.ش، کودتاه نمود.

۲- داکتر محمد حسن شرق، **جگرن** فیض محمد، غلام حیدر رسولی، عبدالقدیر نورستانی، عبدالحمیـد محتـاط، پادشـاه گل وفادار، ضیا قوماندان گارد، غوث الدین فایق و غیره در کودتاه محمد داود خان نقش عمدهٔ داشتند.

۳- به اساس فرمان محمد داود خان قانون اساسی ۱۳۴۳ هـ . ش لغو و برای تصویب قانون اساسی جدید توسط لویه جرگه تدوین و نافذ گردید.

۴- در پلان هفت سالهٔ محمد داود خان ۸۳ هزار هکتار زمین جدید به زراعت آماده گردید، یونت‌های قوای کـار دوباره فعال شد. کارهای شرکت‌ها در تمام کشورها آغاز گردید، سـروی خـط آهـن از هـرات الـی قنـدهار و سپین بولدک سروی مس عینک و معادن حاجی گک روی دست گرفته شد. در بخش تعلیم و تربیه، صحت عامه و عرصه‌های مختلف پروگرام‌های عمده روی کار گردید.

معلومات بیشتر

کودتاه ۲۶ سرطان که توسط سردار محمد داود خان صورت گرفت، یک چرخش عظیم در تاریخ افغانسـتان بـوده به وسیلهٔ آن نظام شاهی جای خود را به نظام جمهوری عوض کرد.

زمانی که کودتاه صورت گرفت، سردار محمد داود خان از طریق رادیو کابل بیانیهٔ را ایراد نمود. در بیانیـهٔ تـاریخی خویش افغانستان را کشور علاقه مند صلح و دوست کشورهای غیر منسلک (غیر وابسته) خواند، موضـوع اخـتلاف با پاکستان بر سر مسأله پشتونستان را رکن مهم و اساسی قرار داد.

در تشکیلات دولتی تغییرات عمدهٔ بوجود آورده شد، سردار محمد داود خـان خـودش عـلاوه بـر ریاسـت دولـت، پست‌های صـدارت، وزارت دفـاع و وزارت خارجـه را بـه عهـده گرفت، داود خـان کـه ده سـال در راس صـدارت افغانستان قرار داشت یک شخص مجرب و با انظباط بود و هر کار را که میخواست مستقلانه انجام میداد.

در ساحات مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگـی، اقـدامات صـورت گرفـت. در عرصـهٔ اقتصـادی ابتـدأ در مـورد انکشاف صنایع و سپس استفاده از ثروت‌های زیز زمینی تلاش صورت گرفت. در بخـش زراعـت نیـز دولـت توجـه نمود تا زراعت انکشاف یافته و عصری شود؛ همچنان دولت در سیاست خارجی بـه صـلح علاقـه منـدی داشـت و علاقه مند بود تا با همسایگان روابط دوستی بر قرار باشد.

کشورهای خارجی به پیشرفت و ترقی افغانستان علاقه مند نبودند، غربی‌ها در حصهٔ افغانستان بی اعتنا گردیدنـد و اتحاد شوروی که در کمین نشسته بود. که بعدها بنام انقلاب ثور، راه مداخله را به خود هموار ساخت.

سردار محمد داود خان از نگاه شخصیت بسیار پاک از سجایای عالی اخلاقی برخـودار بـوده و شـیفتهٔ وطـن بـود، موصوف آرزو داشت، تا کشورش در قطار کشورهای پیشرفتهٔ جهان قرار گیرد.

پلان راهنمای تدریس درس: (۲۹)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	جمهوری اسلامی پاکستان	
هدف کلی	شاگردان راجع به کشور پاکستان معلومات حاصل نمایند	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با جمهوری اسلامی پاکستان آشنایی پیدا کنند. - شاگردان علل به میان آمدن کشور پاکستان را بیان کرده بتوانند. - شاگردان علل جدایی بنگله دیش را از پاکستان بدانند. - احزاب و شخصیت‌هایکه در تشکل پاکستان نقش داشتند بدانند. - اوضاع سیاسی و اقتصادی سالهای ۱۹۴۷ م را تحلیل کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- مسلمانان در اوایل قرن هفتم میلادی در شبه قاره هند مسکن گزین شدند.
۲- مسلم لیگ در سال(۱۹۰۶م) تاسیس گردید.
۳- پاکستان در سال(۱۹۴۷م) ایجاد گردید.
۴- اختلافات قومی و تفاوت‌های زبانی، خصوصیات جمعیتی و شرایط اقتصادی باعث جدایی بنگله دیش از پاکستان گردید.
۵- بنگله دیش در سال(۱۹۷۱ م) اعلان استقلال نمود.

معلومات بیشتر

جمهوری اسلامی پاکستان از جمله کشورهای جنوب قارهٔ آسیا است که به طرف شرق و جنوب کشور ما موقعیت دارد. از چهار ایالت تشکیل شده است(خیبر پشتونخوا، پنجاب، سند و بلوچستان).
آب و هوای پاکستان در بیشتر نواحی ساحل گرم و مرطوب و در نواحی صحرایی گرم و خشک است.
اکثریت مردم پاکستان مسلمان اند و به زبان‌های اردو، پنجابی، سندی، بلوچی و پشتو صحبت می‌کنند.

جهت معلومات مزید به کتاب (پاکستان) منتشر وزارت خارجه ایران رجوع نماید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳۰)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">جمهوری اسلامی ایران</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به کشور ایران معلومات حاصل نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند:
- شاگردان با کشور ایران آشنایی پیدا کنند.
- شاگردان اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران را در عصر پهلوی تحلیل کرده بتوانند.
- عوامل انقلاب اسلامی ایران را بدانند.
- نقشه ایران را ترسیم کرده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- نفوذ و سلطهٔ کشورهای استعماری و از دست دادن توازن اقتصادی که ایران با کشورهای اروپایی داشت، باعث سقوط دولت محمد شاه قاجار گردید.

۲- کنفرانس تهران در سال (۱۹۴۳م) در تهران منعقد گردید.

۳- وقوع جنگ جهانی دوم و حملات اتحاد شوروی و انگلیس بر ایران از جمله رویدادهای زمان سلطنت رضا شاه بود.

۴- عوامل سقوط سلطنت محمد رضا شاه، عدم رضایت مردم و قیام‌های مردمی بود.

۵- انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ هـ . ش به رهبری امام خمینی به پیروزی رسید.

معلومات بیشتر

در دوران معاصر کشیده گی‌ها میان ایران و امپراتوری عثمانی به وجود آمد که در سال ۱۸۱۹م بین ایران و ترکان عثمانی یک سلسله جنگ‌های صورت گرفت و تا سال ۱۸۲۱م این درگیریها طول کشید تا اینکه در زمان حکومت محمد شاه قاجار در ۱۸۴۶م ایران همرای عثمانی‌ها پیمان عقد نمود و از تقاضا و الحاق منطقه سلیمان دست کشید. محمد شاه قاجار در سال ۱۸۶۴م وفات نمود و پسرش ناصرالدین شاه قاجار پادشاه شد.

دورهٔ پادشاهی ناصرالدین شاه از اثر درایت اتابک اعظم میرزا تقی خان شهرت پیدا کرد؛ زیرا که اتابک اعظم یک شخص دانا و مدبر بوده و در ایران کارهای اصلاحی زیاد انجام داد.

دودمان قاجاریه توسط یک افسر اردو بنام رضا شاه پهلوی خاتمه می‌پذیرد و خاندان دیگر وارد عرصهٔ سیاسی می‌گردد که بنام پهلوی شهرت دارد، رضا شاه پسر عباس قلی و نواسه مراد علی پهلوی بود رضا شاه با مسلک نظامی از طفولیت علاقه مندی داشت و در سن ۲۲ ساله گی در مسلک نظامی شامل شد و به بسیار عجله تمام رتب نظامی را پاس کرد و به رتبهٔ سپهسالاری رسید در سال ۱۹۲۵م سلطنت را از احمد شاه قاجار تصاحب نمود.

رضا شاه بعد از تحکیم امنیت در عرصه‌های اقتصادی، فرهنگی و غیره خدمات شایان نمود بعد از آن پسرش محمد رضا شاه پهلوی به قدرت رسید که البته آغاز دورهٔ او با جنگ جهانی دوم مصادف بود. محمد رضا شاه پهلوی در زمان حکمرانی خویش با مخالفت‌های داکتر مصدق صدر اعظم آن وقت مواجه گردید. او بعد از گوشه ساختن داکتر مصدق و همراهانش موفق به یک سلسله اصلاحات شد. محمد رضا شاه پهلوی توسط انقلاب اسلامی که به رهبری امام خمینی صورت گرفت از قدرت برکنار و سلسلهٔ پهلوی خاتمه یافت.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳۱)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	جمهوری چین	
هدف کلی	شاگردان راجع به کشور چین معلومات حاصل نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با سوابق تاریخی چین آشنایی پیدا نمایند. - شاگردان وقایع تاریخی چین را در سالهای بعد از جنگ جهانی دوم تحلیل و تجزیه کرده بتوانند. - شاگردان نقش مائو را در انقلاب ۱۹۴۹ م چین بدانند. - در روی نقشه کشور چین را نشان داد بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- کشور چین در محل تقاطع سه قاره اروپا، آسیا و افریقا قرار دارد.

۲- نظام جمهوری چین در قرن بیستم ایجاد گردید و اولین رئیس جمهور آن داکتر سون یات سن بود.

۳- حزب کمونیست برای مقاومت موثر و با استفاده از اشکال مختلف مبارزه مسالمت آمیز و نظامی توانست مردم را علیه حملات رژیم حاکم آماده ساخته و آنرا از بین بردارد.

۴- بعد از دهۀ ۸۰ قرن بیستم چین موجب افزایش موقف چشمگیری با کشورهای منطقه و جهان گردید. با ایجاد سیاست درهای باز در چین و گسترش مناسبات سیاسی و اقتصادی با جهان چین در ردیف کشورهای پیشرفته چون جاپان امریکا و اروپای غربی قرار گرفت و امروز یکی از قدرت‌های بزرگ جهان است.

معلومات بیشتر

از نگاه اجتماعی چینایی‌ها مردمان آرام، زیرک و مؤدب هستند. به خانواده‌های خویش احترام دارند و ستایش و ارج گذاری به نیاکان خود را می‌پسندند و دارای سابقۀ تاریخی و مدنیت کهن می‌باشند که با تمدن آشور رقابت داشت.

در قرون جدید نفوذ اروپایی‌ها در چین زیاد شد و چینایی‌ها به مدنیت، عادات و اخلاق اروپایی‌ها به دیدۀ نفرت می‌نگریستند.

تمدن کهن چین بسیار عالی و درخشان بود. مردم چین نسبت به اروپاییها به ساختن سوزن، مقناطیس، توپ، ظروف چینی، کاغذ و چاپ دسترسی داشتند. تمدن چین از قرن چهاردهم تا قرن هفدهم میلادی به اوج ترقی رسیده بود.

در قرن ۱۹ میلادی در اثر ظلم و استبداد شاهان، تنفر مردم از نظام، ازدیاد فقر و ناتوانی اقتصادی باعث انحطاط و اضمحلال سلطنت گردید.

به میان آمدن حزب کمونیست در تاریخ کشور چین از جمله رویدادهای مهم تاریخی است که حزب کمونیست چین به رهبری مائو بعد از جنگ‌های متواتر چندین ساله در سال(۱۹۴۹م) موفق به تصرف بی جینگ و بعداً تمام شهرهای چین گردیده و جمهوری خلق مردم چین را اعلان نمود.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

ـ چین، منتشره وزارت خارجه ایران.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳۲)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	جمهوری تاجکستان	
هدف کلی	شاگردان راجع به کشور تاجکستان معلومات حاصل نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با کشور تاجکستان منحیث همسایه شمال افغانستان آشنایی پیدا نمایند. - شاگردان اوضاع تاریخی تاجکستان را بیان کرده بتوانند. - شاگردان با تاریخ کشور تاجکستان علاقه مندی پیدا نمایند. - تاجکستان را در روی نقشه نشان داده بتوانند. - عوامل استقلال و آزادی تاجکستان را بدانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- ساکنان تاجکستان مربوط به نژاد آریایی بوده و سفید پوست هستند.
۲- تاجکستان در سال ۱۹۱۸م جزء از قلمرو جمهوری خود مختار ترکستان شوروی گردید.
۳- مردم تاجیک به دو قبیله بزرگ (تاجیک‌های دشتی اصیل و تاجک‌های کوهستانی (پامیری) تقسیم میشوند.
۴- تاجکستان در سال (۱۹۹۱م) استقلال سیاسی خویش را کسب نمود.

معلومات بیشتر

جمهوری تاجکستان در شمال افغانستان موقعیت داشته واز جملهٔ کشورهای آسیای مرکزی و یا آسیای میانه به حساب می‌رود در سال ۱۳۷۰ هـ ش بعد از سقوط اتحاد شوروی سابق استقلال خود را حاصل نمود. قرار احصائیه ۱۳۷۶هـ . ش نفوس آن به ۶۰۵۴۰۰۰ نفر می‌رسد مردم این کشور مسلمان هستند و به لسان‌های تاجکی و روسی صحبت می‌نمایند.
روس‌ها پس از تصرف بخارا در سدهٔ گذشته بخشی از سر زمین کنونی تاجکستان را اشغال نمودند. همچنان در سال ۱۸۹۴م تعیین حدود قلمرو میان دو امپراطوری استعماری (روس و انگلیس) مرز شمال افغانستان از سوی نماینده گان هند برتانوی و امپراطوری روسیه تعیین می‌شد، که در آن چند ولایت دیگر و از جمله پامیر هم در منطقه تاجکستان کنونی به خاک روسیه الحاق شد.
در سال ۱۹۲۴م که جمهوریت تاجکستان ایجاد گردید، روس‌ها در زبان آنان تغییر بوجود آورد.
زبان نوشتاری شان را هم دگرگون ساختند، نخست الفبای لاتین و بعداً خط روسی را جاگزین آن ساختند.
پایتخت تاجکستان شهر دو شنبه بوده، خجند، کولاب و قرغان تپه از جمله شهرهای مشهور این کشور می‌باشند.
محصولات زراعتی آنرا انواع حبوبات، برنج و میوه تشکیل میدهد و مردم آن به تربیهٔ حیوانات مشغول بوده و تولید زغال سنگ، و برق از جملهٔ صنایع مهم آن به شمار می‌رود.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- تاجیکان، اریایها و فلات ایران- نوشته میرزا شکور زاده.
- افغانستان و جهان (کشورهای آسیا و افریقا) مرکز مطالعات استراتیژیک وزارت امور خارجه.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳۳)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	**شرح مطالب**	
موضوع درس	جمهوری ازبکستان	
هدف کلی	شاگردان در رابطه به کشور ازبکستان معلومات حاصل نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با تاریخ و فرهنگ کشور ازبکستان آشنایی پیدا کنند. - شاگردان اوضاع تاریخی و تحولات سیاسی کشور ازبکستان را تحلیل کرده بتوانند. - عوامل استقلال ازبکستان را بدانند. - نقشه ازبکستان را ترسیم کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های میانی و پایانی درس
۳۵ دقیقه	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	

جواب به سؤالات متن درس

۱- ازبکستان در آسیای مرکزی میان رودخانه‌های آمو و سیر دریا موقعیت دارد.
۲- ازبک‌ها بزرگترین گروهی قومی با بیش از ۷۱ فیصد نفوس کشور را تشکیل میدهند سایر اقلیت‌های قومی مانند روس‌ها، تاجک‌ها، قزاق‌ها و تاتارها نیز در ازبکستان بسر می‌برند.
۳- در ازبکستان غزنویان، سلجوقیان، خوارزم شاهیان مغولان و تیموریان حکمروایی نمودند.
۴- مردم ازبکستان به زبان‌های ازبکی و روسی صحبت می‌کنند.
۵- صنایع مهم ازبکستان عبارت از صنعت فولاد، مواد غذایی، منسوجات، پنبه و غیره می‌باشد.

معلومات بیشتر

جمهوری ازبکستان در شمال افغانستان موقعیت داشته و از جمله کشورهای آسیای میانه است و مانند افغانستان به بحر راه نداشته و در خشکه واقع است.
کوه‌های مهم آن عبارت از تیانشان، آلایی و حصار است، رودخانه‌های مهم آن سیحون یا سیردریا و جیحون یا آمو دریا میباشد که آب هر دو به ارال می‌ریزد.

تقسیمات اداری

ازبکستان از نگاه اداری به ۱۲ ولایت تقسیم شده است که عبارت اند از : اندیجان، بخارا، جیزک، فرغانه، قشقه دریا، خورازم، نمنگان، نوایی، سمرقند، سیردریا، سرخان دریا و تاشکند، ازبکستان، همچنان یک ایالت خود مختار به نام قره قلپاقستان دارد. این کشور دارای ۴۵ شهر است که مهمترین آنها سمرقند، بخارا، خیوه، فرغانه، موزی چرک، زرفشان، المالک و اندیجان است.
مهمترین بندر این کشور بندر ترمز در مرز افغانستان است.

تاریخچهٔ ازبکستان

ازبکستان گهواره و اقامتگاه انسانهای قدیم است، این کشور آسیای میانه، از مهمترین گهواره‌های تمدن اسلامی به شمار میرود. در بخش تمدن اسلامی مهمترین شهرهای آن عبارت است از سمر قند، بخارا، اورگنج و ترمز میباشد.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

- تاجیکان، اریایها و فلات ایران- نوشته میرزا شکور زاده.
- افغانستان و جهان (کشورهای آسیا و افریقا) مرکز مطالعات استراتیژیک وزارت امور خارجه.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳٤)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	ترکمنستان	
هدف کلی	شاگردان در رابطه به کشور ترکمنستان معلومات حاصل نمایند.	
هـــدف دانشـــی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با اقتصاد و حوادث، تاریخی کشور ترکمنستان اشنایی پیدا کنند. - شاگردان وقایع تاریخی کشور ترکمنستان را تحلیل کرده بتوانند. - عوامل استقلال ترکمنستان را بدانند. - منابع طبیعی ترکمنستان را فهرست کرده بتوانند. - ازبکستان را در نقشه نشان داده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- ترکمنستان با داشتن ۱۰۰۴۸۸ کیلو متر مربع مساحت از شمال با قزاقستان، شمال شرق با ازبکستان، جنوب شرق با افغانستان و جنوب با جمهوری اسلامی ایران همسایه می‌باشد.

۲- قبایل مشهور ترکمن‌ها عبارت اند از: ۱- عالی ایلی ۲- اتا ۳- چاودار ۴- امرای (سمیره) ۵- ارساری ۶- گوکلان ۷- ساکار(ساکان) ۸- سایور ۹- ناریق ۱۰- تکه اریموت.

۳- روس‌ها در سال ۱۸۸۱ م ترکمنستان را اشغال نمودند.

۴- ترکمنستان بعد از استقلال عضویت سازمان ملل متحد، سازمان همکاری اقتصادی کشورهای مستقل مشترک المنافع، بانک توسعه آسیایی، بانک توسعه اسلامی سازمان کنفرانس اسلامی، سازمان بین المللی کار و ده‌ها سازمان بین الملل دیگر را کسب نمود.

۵- بزرگترین قلم صادراتی ترکمنستان را گاز تشکیل می‌دهد.

معلومات بیشتر

ترکمنستان، در جنوب آسیای میانه واقع است و با افغانستان، ایران، ازبکستان، قزاقستان، اذربایجان و روسیه هم مرز است. هشتاد فیصد قلمرو این کشور را دشتهای قراقروم می‌پوشاند. ایجاد کانال قرا قروم که از رود آمو سر چشمه میگیرد در رشد صنعت، تولید برق و پیشرفت کشاورزی، نقش موثری را ایفا می‌کند.

ترکمنستان از گذشته‌های بسیار دور، در راه کار وانهای تجارتی قرار دارد خوارزم و چارجوی و مرو از شهرهای کهن این کشور است.

در عرصهٔ علم و فرهنگ تحولات بنیادی صورت گرفته، مکاتب عالی، انستیتوت‌ها پوهنتون‌های بسیار تائسیس شده است.

جمهوری ترکمنستان در سال ۱۹۲۴ م در چارچوب اتحاد شوروی سابق داخل گردیده و تحولات ۱۹۹۱م موجب شد تا این کشور استقلال خود را اعلان نماید.

ترکمنستان در سال ۱۹۹۲ م عضویت سازمان ملل متحد و دیگر سازمان‌های بین المللی را به دست آورد. این کشور در مسایل سیاست خارجی به قوانین و مقررات شناخته شدهٔ بین المللی پابند است، و نخستین کشور بود که بدون قید و شرط شامل برخی از موافقت نامه‌ها و پیمان‌های ضد تسلیحات اتمی گردید.

ترکمنستان از جمله کشورهای بی طرف بوده و عدم جانب داری خود را به سازمان ملل متحد پیشنهاد نمود که در سال ۱۹۹۰م با توافق آرایی ۱۸۵ عضو، بی طرفی دایمی آن به تصویب رسید.

در ترکمنستان پایگاه‌های نظامی خارجی وجود نداشته، و شامل کدام پیمان نظامی، سیاسی نمی‌باشد.

حجم سرمایه گذاری خارجی در این کشور به میلیاردها دالر رسیده است که در عرصه‌های اقتصادی صنایع نفت و گاز، نساجی، ترانسپورت، مخابرات به کار رفته است.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳۵)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	جنگ جهانی اول و علل آن.	
هدف کلی	شاگردان در رابطه به جنگ جهانی اول و عوامل آن معلومات حاصل نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با عوامل جنگ جهانی اول آشنایی پیدا کنند. - شاگردان عوامل و نتایج جنگ جهانی اول را بیان کرده بتوانند. - شاگردان جنگ را منحیث یک پدیده بد و ویران کننده شناخته و با آن نفرت نموده و با صلح و همبستگی علاقه مند شوند. - عوامل از بین رفتن جامعه ملل را بدانند. - کشورهای درگیر جنگ را در روی نقشه نشان داده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۸۰ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- جنگ جهانی اول در اگست سال ۱۹۱۴م به وقوع پیوست.

۲- انگلستان، فرانسه و روسیه به یک طرف اتحاد (متفقین) و آلمان، اتریش، ایتالیا به طرف دیگر اتحاد جنگی قرار گرفتند.

۳- بیشترین تلفات در جنگ جهانی اول را کشور فرانسه، لهستان(پولند)، صربستان، و ایتالیا متقبل شدند.

معلومات بیشتر

جنگ جهانی اول از اثر رقابت‌های سیاسی و اقتصادی کشورهای صنعتی اروپا به وجود آمد بعد از دورۀ رنسانس و انقلابات صنعتی در اروپا کشورهای اروپایی به منظور شناختن مستعمرات و داشتن بازارهای تجارتی و به خاطر فروش تولیدات خویش به یک سلسله اقدامات دست زدند.

هر کشور صنعتی در صدد آن بود که چطور بتواند ترقی بیشتر نماید و تولید بیشتر و بهتر داشته باشد و به این منظور بازار بهتر را پیدا کنند همین بود که به تصرف کشورهای ضعیف اقدام کردند. کشورهای بزرگ استعماری؛ مانند: فرانسه، انگلیس، روس،هالند، بلژیک آلمان و غیره تشکیل گردیدند، این کشورها در ابتدأ به رقابت‌های سیاسی پرداخته که بعداً همین رقابت‌ها به درگیری‌های نظامی (جنگ اول جهانی) آنجامید و جنگ آغاز شد کشورهای درگیر جنگ در اروپا به دو قطب (محور و متحدین) تنظیم شدند. در ابتدأ گمان میرفت که این جنگ با داشتن تجهیزات نظامی بزرگ و مصارف گزاف زودتر به پایان خواهد رسید؛ مگر از چهار سال اضافه تر دوام نمود. شرکت ایالات متحده آمریکا در جنگ به حمایت متفقین در سال اخیر آن نتیجۀ موثری ببار آورد و با داخل شدن یک میلیون عسکر امریکا در خاک فرانسه به طرفداری نیروی متفقین (فرانسه، انگلیس و روسیه) ضربه یی بود به طرف محور (آلمان، اتریش و ایتالیا) که با مداخلۀ آنها نیروهای متفقین قوی شدند و نیروهای طرف آلمان به شکست روبرو شدند.

بالاخره در سال(۱۹۱۸م) جنگ با خسارات و ویرانی‌های زیاد به پایان رسید.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

_ تاریخ جهان نو(جلد دوم) – رابرت روزول پالمر مراجعه نمایند.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳۶)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">جنگ جهانی دوم</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به جنگ جهانی دوم و عوامل آن معلومات بدست بیاورند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند:
- شاگردان با عوامل جنگ جهانی دوم آشنایی پیدا نمایند.
- شاگردان نتایج و پیامدهای جنگ جهانی دوم را تحلیل کرده بتوانند.
- روحیه ضد جنگ در شاگردان تقویه شود.
- با صلح و امنیت علاقه مندی پیدا کنند.
- در روی نقشه کشورهای در گیر جنگ را نشان داده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۳۹م آغاز گردید.

۲- کشورهای محور شامل ممالک آلمان، ایتالیا و جاپان بودند.

۳- آلمان در سال ۱۹۴۱م بالای اتحاد شوروی سابق حمله کرد.

۴- نیروهای جاپانی در ۱۹۴۱م به پایگاهای امریکایی در جزایرهاوایی و فلیپین حمله بردند. و همچنان طیارات و کشتی‌های جنگی ایالات متحدهٔ امریکا را در اقیانوس آرام بمبارد کردند کشتی جنگی و ۱۸۰ پروند طیارات امریکایی را منفجر و در حدود ۳۵۰۰ نفر را کشتند، همان بود که انزوا جویی امریکا پایان یافت و در جنگ دوم جهانی اشتراک کرد.

۵- بمباران طیارات بمب افگن دور پرواز امریکایی بر شهرهای هیرو شیما و ناگاساکی جاپان ضربات شدیدی وارد نمود جاپان تلفات زیادی را متحمل گردیده و مجبوراً به امریکا تسلیم شد.

معلومات بیشتر

جنگ دوم جهانی را میتوان زادهٔ جنگ اول جهانی خواند که شعله‌های جنگ اول جهانی دوباره دامنگیر جهان گردید. گرچه بعد از جنگ اول جهانی در بین جناح‌های جنگی یک سلسله توافقات صورت گرفته بود. مگر در مناسبات میان ملل صلح واقعی وجود نداشت، کنفرانس صلح پاریس که در سال ۱۹۱۹میلادی بعضی شروطی را بالای طرف‌های درگیر جنگ گذاشته بود تعدادی از ممالک، آنرا رعایت می‌کردند؛ ولی عده یی از کشورهای دیگر؛ مانند: آلمان، ایتالیا و جاپان از این فیصله‌ها راضی نبوده و خواستار تجدید نظر شدند و حتی به منظور تغییر اوضاع حاضر به جنگ بودند. انگلستان، فرانسه و ایالات متحدهٔ امریکا از جمله دول راضی بودند و از تغییر اوضاع هیچ گونه توقع منفعتی نداشتند، دول مذکور در ۱۹۱۹م عهد نامه یی منعقد ساخته بودند که دوازده سال بعد به اجرای آن علاقمند نبودند.

در حالی که دول ناراض، به کشورهای مستقل جهان تعرض کرده و به نقض شرایط کنفرانس صلح پاریس مشغول بودند، در چنین وضعیت انگلستان، فرانسه و ایالات متحدهٔ امریکا دست روی دست گذاشته اوضاع را نظاره می‌کردند. همان بود که آهسته آهسته دامنه‌های جنگ وسیع شده و بار دیگر دو قطب جنگی به وجود آمد این بار نیز امریکا شامل جنگ به طرف داری نیروی متفقین (انگلیس، فرانسه و روس) شامل جنگ گردید و شعله‌های آن جهان را فرا گرفت.

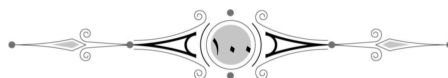
معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

تاریخ جهان نو(جلد دوم) – رابرت روزول پالمر مراجعه نمایند.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳۷)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	حمله جاپان به هند و چین	
هدف کلی	شاگردان در رابطه به حملات جاپان بر هند و چین معلومات حاصل نمایند	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - با حملات جاپان بر هند و چین معلومات پیدا نمایند. - عوامل حملات جاپان بر هند و چین و پایگاه‌های آنها را بیان کرده بتوانند. - علل شکست کشورهای محور را در مقابل متفقین تحلیل و تجزیه کرده بتوانند. - علیه جنگ نفرت پیدا کرده و احساس خود را در مقابل آن اظهار کرده بتوانند. - به صلح و امنیت جهانی علاقمند شوند. - کشورهای جاپان، هند و چین را روی نقشه نشان داده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت‌هـای	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
میـــــانی و پایانی درس	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گـروه‌هـا و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشـت مطالـب مهـم در جریـان درس. - ارایـه مطالـب مهـم درس توسـط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

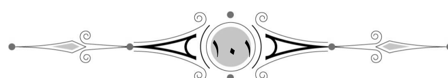
۱- چون نیروی محور روز به روز قویتر شده و حملات خونین را هتلـر در اروپـا و جاپـان توسـعه مـی‌داد و سـر زمین‌های وسیع را به دست آوردند و جاپانی‌ها بر پایگاه‌های امریکا حمله ور شدند مخصوصاً بعـد از حملـه جاپان بر پرل‌هار بر، امریکا انزوا جویی خود را خاتمه داد و در جنگ دوم جهانی به نفـع نیروهـای متحـدین شرکت ورزید.

۲- با پرتاب بمب‌های اتومی امریکا بر شهرهای هیروشیما و ناکاساکی کـه خسـارات هنگفـت را بـه جاپـان وارد نمود، جاپانی‌های مجبور شدند تا به امریکا تسلیم شوند.

معلومات بیشتر

جهت معلومات بیشتر به منبع زیر مراجعه نمایند:

_ تاریخ جهان نو(جلد دوم) – رابرت روزول پالمر مراجعه نمایند.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳۸)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	**شرح مطالب**	
موضوع درس	تشکیل سازمان ملل متحد	
هدف کلی	شاگردان در رابطه به سازمان ملل متحد معلومات حاصل نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با چگونگی تشکیل سازمان ملل متحد آشنایی پیدا نمایند. - شاگردان علل به میان آمدن سازمان ملل متحد را بدانند. - شاگردان موجودیت سازمان ملل متحد را منحیث یک ارگان ضروری برای صلح و ثبات جهان درک کرده بتوانند. - ساختار ملل متحد را بدانند. - وظایف سر منشی ملل متحد را بدانند. - وظایف شورای امنیت را بدانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت هـای میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- در جریان سال ۱۹۴۵م نماینده گان کشورهای متفق برای تصمیم گیری در بارهٔ موقعیت جهان پس از جنگ برای تشکیل یک سازمان توافق کردند تا همه کشورها برای صلح و همکاری و سرنوشت کشورها با هم تصمیم بگیرند همان بود که سازمان ملل متحد تشکیل گردید.

۲- پنج کشور ایالات متحدهٔ امریکا، انگلستان، فرانسه، روس و چین اعضای شورای امنیت دایمی سازمان ملل متحد را تشکیل میدهند.

۳- سازمان ملل متحد در سال ۱۹۴۵م تشکیل گردید.

معلومات بیشتر

بعد از سپری شدن دو جنگ بزرگ بین المللی خسارات و تلفات بزرگی به جهان بشریت وارد ساخته شده و مردم جهان را متوجه آن کرد تا تمام کشورهای دنیا متحداً و متفقاً جهت بر قراری صلح، امنیت، رشد اقتصادی و توسعه در همکاری و تفاهم متقابل قرار گیرند روی این منظور بود که سازمان ملل متحد ایجاد گردید.

در ماه جون سال ۱۹۴۵م بشریت به مساعی تعداد کشورهای خویش وثیقه یی را که بنام منشور ملل متحد یاد می‌گردد امضا نموده و در اکتوبر همان سال به اکثریت آراء سازمان ملل متحد را تاسیس کردند.

اهداف و مرام ملل متحد برقراری صلح و امنیت در جهان، توسعه روابط بین المللی جهان، تشریک مساعی برای از بین بردن فقر و امراض، احترام به حقوق بشر، دیموکراسی و آزادی می‌باشد.

ملل متحد شش ارگان دارد

۱- اسامبلی عمومی ۲- شورای امنیت ۳- شورای اقتصادی و اجتماعی ۴- شورای قیمومیت ۵- دارالانشأ ۶- دیوان بین المللی عدالت.

معلمان جهت معلومات بیشتر این درس به منابع زیر مراجعه نمایند:

_ تاریخ جهان نو(جلد دوم) – رابرت روزول پالمر مراجعه نمایند.

پلان راهنمای تدریس درس: (۳۹)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">تبدیل شدن جاپان به یک قدرت صنعتی</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به تبدیل شدن جاپان به یک قدرت صنعتی معلومات کسب مینمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با چگونگی تبدیل شدن جاپان به یک قدرت صنعتی آشنایی پیدا نمایند.
- راجع به تبدیل شدن جاپان به یک قدرت صنعتی بتوانند معلومات ارائه نمایند.
- تبدیل شدن جاپان را به یک قدرت صنعتی مثال قرار داده به پیشرفت و ترقی کشور خویش علاقه پیدا نمایند.
- عوامل تسریع پیشرفت جاپان را بدانند.
- صنایع مهم جاپان را معرفی کرده بتوانند.
- کشور جاپان را در روی نقشه جهان نشان داده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت هـای میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌هـا و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالـب مهـم در جریـان درس. - ارایـه مطالـب مهـم درس توسـط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- نخستین امپراتور جاپان در ۴۴۰ قبل از میلاد به سلطنت رسید.
۲- دوران تاریخ معاصر جاپان با به قدرت رسیدن (موتسو هیتو) در ۱۸۶۸ میلادی شروع می‌گردد.
۳- جاپان در جنگ عمومی دوم شامل قوای (محور) بود.
٤- امریکا، چین و کوریای جنوبی.
٥- تویوتا، هُندا، نیسان، منیتسوبوشی و هندا.

معلومات بیشتر

کشور جاپان در انتهای شرق دور موقعیت دارد که مشتمل از یک تعداد جزایر خورد و بـزرگ میباشـد بـا وجـود داشتن سرزمین کوچک نفوس آن به یکصدو چهل ملیون نفر میرسد بعـد از شکسـت آلمـان در جنـگ عمـومی اول، جاپان برای صنعتی شدن و تبدیل شدن به یک ابر قدرت اقتصادی سعی و تـلاش زیـاد نمـود و بـرای فـرا گرفتن دانش‌های فنی و فراگیری تخنیکی از آلمان و کشورهای اروپایی دیگر به سرعت به قدرت منطقـه یـی از لحاظ اقتصادی و نظامی تبدیل گردید. تا اینکه به اثر همکاری‌های تکنالوجی قبل از جنگ عمومی دوم با آلمان نزدیک شده و در جنگ بین المللی دوم با آلمان و ایتالیـا در دول محـور علیـه متفقـین شـامل گردیـد. بعـد از شکست در جنگ دوم جهانی پس از پایان جنگ و بـر قـراری صـلح جاپـانی‌هـا بـا اسـتفاده از مـدیران قـوی و مفکوره‌های جدید در صدد ترمیم ساختارهای صنعتی و اقتصادی خود شـروع بـه کـار نمودنـد. و بـا اعـزام کـار شناسان به امریکا جهت فراگیری و آموزش‌های علمی و مسلکی در اکثر زمینه‌ها گردیدند.
برنامه ریزی درست و خصوصی سازی معقول زمینه رشد، نو آوری و توسعه را در کشور بـه وجـود آورد. و باعـث صنعتی شدن تدریجی و مرحله به مرحله شد، ابتدا صنایع ساده؛ سپس صنایع پیچیده تر، صنایع سـبک و بعـد صنایع سنگین، تکنالوجی‌های متوسط و بعد تکنالوجی‌های عالی و پیشرفته در آن صورت گرفت. کشور جاپان با تولیدات به ارزش(۵،۴ ترلیون) دالر امریکایی در سال ۲۰۰۵ دومین قـدرت اقتصـادی دنیـا بعـد از امریکـا قـرار داشت گرچه جاپان دارای منابع محدود میباشد؛ ولی با همکاری دولـت در بخـش سـرمایه گـذاری گسـترده در تکنالوجی‌های پیشرفته، جاپان از لحاظ صنعت و تکنالوجی از کشورهای عمده شناخته شد و اکنـون جاپـان بـه سرعت در مدت کوتاه به یک کشور صنعتی و پیشرفته دنیا تبدیل گردید.

پلان راهنمای تدریس درس: (۴۰)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	فروپاشی اتحاد شوروی	
هدف کلی	شاگردان راجع به فروپاشی اتحاد شوروی معلومات کسب مینمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند: - با چگونگی فرپاشی اتحاد شوروی آشنایی پیدا نمایند. - راجع به چگونگی فروپاشی اتحاد شوروی بتوانند معلومات ارایه نمایند. - شاگردان با مبارزات و دفاع افغانها در مقابل تجاوز اتحاد شوروی به مردم افغانستان ارج گذارند. - روحیه استقلال طلبی را در میان شاگردان تقویه نماید.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های میانی و پایانی درس
۳۵ دقیقه	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	

جواب به سؤالات متن درس

۱- انقلاب اکتوبر در سال ۱۹۱۷ م به وقوع پیوست.
۲- نظام سوسیالستی روسیه در سال ۱۹۹۱م فرو پاشید .
۳- نظام اتحاد شوروی ۷۴ سال دوام نمود و دارای پانزده جمهوریت بود.

معلومات بیشتر

عوامل فروپاشی اتحادی شوروی

الف- عوامل داخلی: نظام مارکسیستی در اتحاد شوروی از سال ۱۹۱۷ الی ۱۹۹۱م برای تحقق سوسیالیزم با وجود تلاش‌های زیادی که صورت گرفت، از هم فروپاشید آنچه بر اساس نظریات طرفداران مارکسیزم ارائه می‌گردید، استوار بود؛ ولی نظام سیاسی، اقتصادی و اجتماعی نتوانست نیازمندیهای مردم روسیه را بر آورده سازد. نظام حاکم بر اتحاد شوروی که تحت تاثیر نظریات رهبری کمونیزم و مخصوصاً استالین شکل گرفت خود از عوامل فروپاشی بود، نظام کنترول اداری اقتصاد رهبری شده که بر اداره مسلط بود، فرصت هر گونه ابتکار و منافع فردی را در سطوح پایین و متوسط از بین می‌برد و خصوصیات فطرت انسانی را نمی‌پذیرفت. با وجود دست آوردهای صنعتی اتحاد شوروی نیازمندی عادی روز مرۀ مردم را بر آورده نتوانست و منابع اقتصادی و قوای انسانی که در اختیار داشت از آن در بخش نظامی و جنگی استفاده نمود.

نظام فدرالی ادعا می‌کرد که حقوق کامل ملیتهای و اقوام رعایت گردیده است؛ ولی در عمل متفاوت بود. نظام ادعا میکرد که امتیازات طبقاتی را از بین بردیم؛ ولی اعضای حزب کمونیست از تمام امتیازات بر خوردار بودند و نتوانستند تبعیضات را از بین ببرند. بالاخره در پایان سال ۱۹۹۱م نظام مذکور از هم فروپاشید.

ب- عوامل خارجی: بعد از ختم جنگ جهانی دوم دوران جنگ سرد شروع گردید که در این مدت کدام جنگ بین المللی رخ نداد و ابر قدرت‌ها به تبلیغات و مسابقات تسلیحاتی پرداختند.

رقابت‌های کیهانی هم یکی از عوامل فروپاشی اتحاد شوروی محسوب می‌گردید؛ زیرا برای پرتاب هر سفینه ملیاردها دالر به مصرف می‌رسید و برای اتحاد شوروی ساختن و پرتاب قمر مصنوعی خیلی گران تمام میشد.

اشغال افغانستان در ۱۹۷۸م توسط روسیه، عامل عمدۀ فروپاشی اتحاد شوروی می‌باشد که جهاد افغانهای غیور باعث ضعف اقتصاد، انزوای جهانی و تلفات جوانان و معیوب شدن آنها باعث خشم و تنفر مردم از نظام گردید که بالاخره به شکست مواجه گردیده تا قوای خود را از افغانستان خارج سازد. که این خود در اضمحلال شوروی نقش برازنده داشت.

پلان راهنمای تدریس درس: (٤١)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">جمهوری فدرالی آلمان</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به جمهوری فدرالی آلمانی معلومات کسب می‌نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- راجع به جمهوری فدرالی آلمان آشنایی پیدا نمایند.
- راجع به جمهوری فدرالی آلمان بتوانند معلومات ارایه نمایند.
- شاگردان تائید نمایند که فروپاشی اتحاد شوروی باعث اتحاد آلمان غرب و شرق گردید.
- نظام سیاسی و ساختارهای آن را بدانند.
- نقش آلمان در روابط بین المللی و خصوصاً اتحادیه اروپا را بدانند.
- نقش احزاب را در تشکل دولت آلمان بدانند.
- دیوار برلین را در روی نقشه‌ها نشان داده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>فعالیت‌های میانی و پایانی درس</th><th>فعالیت‌های تدریس معلم</th><th>فعالیت‌های یادگیری شاگردان</th><th>زمان به دقیقه</th></tr>
<tr><td></td><td>- نوشتن عنوان جدید بالای تخته.
- نوشتن مطالب مهم بالای تخته.
- تشریح و توضیح درس.
- تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف.
- دادن جواب به سوالات.
- ارزیابی درس و سپردن کار خانگی.
- نظارت خوب در زمان تدریس.</td><td>- توجه نمودن به توضیحات معلم.
- یادداشت مطالب مهم در جریان درس.
- ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها.
- پاسخ به سوالات معلم.
- انجام دادن وظایف درصنف و خانه.
- رعایت نظم و دسپلین.</td><td>۳۵ دقیقه</td></tr>
</table>

جواب به سؤالات متن درس

۱- صدر اعظم توسط « بوند سرات » یا مجلس شورای فدرال که دارای ۷۹ عضو می‌باشد انتخاب می‌گردد.

۲- پارلمان آلمان دارای دو مجلس بوده، و بوند سرات دارای ۷۹ عضو و بوند ستاگ دارای ۶۶۲ عضو میباشد.

۳- آلمان غرب و آلمان شرق در ۱۹۹۰م با هم متحد گردیدند.

۴- حزب سوسیال دموکرات(سوسیالست)، حزب دموکرات مسیحی(محافظه کار)، حزب سوسیالست مسیحی، حزب دموکرات آزاد (لیبرال) و حزب سبزها (حفاظت از محیط زیست) حزب سوسیالست دموکرات (حزب کمونست آلمان شرق سابقه)

معلومات بیشتر

جمهوری فدرالی آلمان در قارهٔ اروپا موقعیت دارد. شمالاً با دنمارک و بحیرهٔ بالتیک، شرقاً با پولند و چک جنوباً با اتریش و سویس و غرباً با فرانسه، بلژیک، لوکزامبورگ وهالند هم سرحد می‌باشد.

جمهوری فدرال آلمان بعد از امریکا و جاپان سومین کشور صنعتی جهان بشمار میرود و رشد و انکشاف اقتصادی این کشور با وجود شکست در جنگ عمومی دوم حیران کننده می‌باشد.

نظام سیاسی آلمان جمهوری فدرالی بوده و مشتمل بر ۱۴ ایالت میباشد که این ایالات در برخی مسایل مستقل بوده؛ اما قدرت اجرایی در اختیار دولت فدرالی مرکزی بریاست صدر اعظم فدرال است. پارلمان آلمان دارای دو مجلس میباشد شورای فدرالی یا (بوند سرات) دارای ۷۹ عضو و مجلس فدرالی دارای ۶۶۲ عضو که صدر اعظم توسط شورای فدرالی یا بوندسرات انتخاب می‌گردد؛ اما رئیس جمهور توسط اعضای شورای بوند سرات و تعداد مساوی نماینده گان ایالات برای پنج سال انتخاب می‌گردد. بعد از جنگ عمومی دوم آلمان بدو حصه غربی و شرقی تقسیم گردید. در آلمان شرقی نظام کمونیستی حکمفرما بود بعد از فروپاشی اتحاد شوروی متحدین آن از تحت تاثیر روسیه خارج شده و در ۱۹۹۰م آلمان غرب و شرق یک آلمان واحد را تشکیل داد؛ آلمان در سیاست خارجی شامل بلاک غرب بوده ویک بخش اصلی سیاست خارجی آلمان فعالیت در صحنهٔ اروپا و چهار چوب اتحادیهٔ اروپا است. آلمان با فرانسه خیلی نزدیک بوده و همکاری و همراهی با ایالات متحده رکن دیگر سیاست خارجی آنرا تشکیل میدهد. مبنای سیاست خارجی آلمان را در سراسر جهان تحکیم صلح، گسترش روابط دوستانه و کمک به رشد اقتصادی ممالک انکشاف نیافته، احترام و رعایت حقوق بشر تشکیل میدهد.

صنایع مهم آلمان، وسایل الکترونیکی، مواد کیمیاوی، منسوجات، مواد غذایی و وسایل ترانسپورتی میباشد و همچنان آلمان دارای معادن زغال سنگ، آهن، مس، قلعی، نکل، نقره و نمک میباشد؛ ولی این اقلام کفایت صنایع آلمان را پوره نمی‌تواند؛ فلهذا شدیداً به واردات متکی می‌باشد.

جهت معلومات مزید به کتاب تاریخ جهان نو جلد دوم اثر روزول پالمر مراجعه شود.

پلان راهنمای تدریس درس: (٤٢)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	جمهوری فرانسه	
هدف کلی	شاگردان راجع به چگونگی اوضاع سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جمهوری فرانسه معلومات کسب می‌نمایند.	
هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند: - راجع به جمهوری فرانسه آشنایی پیدا نمایند. - راجع به جمهوری فرانسه بتوانند معلومات ارایه نمایند. - به تحولات انقلاب کبیر فرانسه در قاره اروپا ارج گذارند. - نظام سیاسی و ساختارهای آن را بدانند. - نقش فرانسه را در اتحادیه اروپا بدانند. - نقش احزاب سیاسی را در تشکل دولت فرانسه بدانند. - شهرها و مراکز فرانسه را در روی نقشه نشان داده بتوانند.	
روش‌های تدریس	توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.	
مواد ممد درسی	تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.	
فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی. **ایجاد انگیزه** طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.	**زمان به دقیقه** **۱۰ دقیقه**

فعالیت هـای میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- فرانسه در گذشته بنام گول (goul) یاد می‌گردید.

۲- در قرن هشتم میلادی فرانسه مناطق ذیل را اشغال نمود:هالند، بلجیم، آلمان، اتریش، سویس، چک، سلواک، هنگری، یوگوسلاویا، ایتالیا.

۳- انقلاب کبیر فرانسه ۱۷۸۹م به وقوع پیویست.

۴- فرانسه در جنگ دوم جهانی توسط آلمان اشغال گرید.

۵- سوریه، لیبیا، المغرب، تونس، مدغاسکر، ویتنام، لاوس و کمبودیا را از دست داد.

معلومات بیشتر

فرانسه در اروپای غربی واقع بوده که به طرف شمال آن بحیرۀ مانش، جنوب بحیرۀ مدیترانه، شرق بلجیم، سویس، ایتالیا لوکزامبورگ و ماناکو به غرب خلیج بیسکای و جنوب شرق آن اسپانیا قرار داد.

باشنده گان این کشور از نژاد سفید می‌باشد، ۹۲٪ فیصد مردم آن پیرو دین عیسوی هستند و ۹۷٪ نفوس فرانسه به زبان فرانسوی تکلم مینمایند. فرانسه قبل از میلاد به نام گول goul یاد می‌گردید.

در قرن سیزده میلادی فرانسه در اروپا قدرتمندترین کشور به شمار میرفت با وجود جنگ‌های متعدد که با انگلستان نمود نهادهای مدنی و قضائی در فرانسه ایجاد و فلیپ چهارم خدمات شایان در بخش هنر، فلسفه و فرهنگ انجام داد در زمان لویی چهارده فرهنگ آن بی نهایت رشد و انکشاف نمود؛ ولی در دورۀ لویی پانزدهم فرانسه دچار بحران سیاسی و اجتماعی گردید و به تدریج زمینه‌های انقلاب کبیر فرانسه آماده و مهیا گردید.

در سال ۱۷۸۹ میلادی انقلاب به وقوع پیوست و جهان غرب را به لرزه در آورد قصرهای استبداد در هم فرو ریخت و مرحلۀ جدید در تاریخ فرانسه و اروپا آغاز گردید. قانون اساسی تدوین و پارلمان بوجود آمد، زندان باستیل باز و به تصرف انقلابیون در آمد لویی شانزدهم اعدام گردیده نظام جمهوری در فرانسه پایه گذاری شد. در ۱۸۰۴م در عصر ناپلیون فرانسه مستعمرات زیاد بدست آورد؛ اما در جنگ عمومی دوم سرزمین فرانسه توسط نیروهای آلمانی اشغال و مستعمرات زیاد خود را از دست داد.

پارلمان فرانسه دارای دو جرگه میباشد ولسی جرگه که دارای ۵۷۷ عضو و مشرانو جرگه که دارای ۳۲۱ عضو می‌باشد و اعضای آن از طرف مردم انتخاب می‌شوند.

از اینکه در فرانسه احزاب سیاسی متعدد وجود دارد صدر اعظم همواره از طریق ائتلاف احزاب که بیشترین کرسی‌ها را داشته باشند انتخاب می‌گردد. فرانسه دارای ۱۵ وزیر و ۱۱ وزیر مشاور می‌باشد که تحت رهبری صدر

اعظم کار می‌نمایند وزیران به پیشنهاد صدر اعظم توسط رئیس جمهور تعیین می‌گردند. فرانسه از جمله هشت کشور صنعتی جهان بشمار می‌رود.

از نقطه نظر اقتصاد فرانسه روش بازار آزاد را تعقیب مینماید اما با وجود آن در فرانسه دولت شبکه‌های چون راه آهن، برق، خطوط هوایی، مخابرات سرمایه گذاری می‌نماید. و می‌خواهد در پروژهای اقتصادی که جنبۀ عام المنفعه داشته باشد حضور خود را حفظ نماید. در بخش تولیدات صنعتی انواع متعدد صنایع را تولید مینماید. فرانسه در سال ۱۹۹۹م پول واحد اروپا (ایرو) را به حیث واحد پولی خود قبول نمود.

معلم جهت معلومات مزید کتاب تاریخ اروپا مراجعه شود.

پلان راهنمای تدریس درس: (۴۳)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">دولت شاهی انگستان</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">شاگردان راجع به دولت شاهی انگلستان معلومات کسب می‌نمایند.</td></tr>
<tr><td>هدف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار میرود که در پایان این درس به اهداف زیر، دست یابند:
- با دولت شاهی انگلستان آشنایی پیدا نمایند.
- راجع به دولت شاهی انگلستان بتوانند معلومات ارائه نمایند.
- احزاب سیاسی که در تشکل دولت انگلیس سهم دارند بدانند.
- صلاحیت‌های خاندان شاهی انگلیس را بدانند.
- ایالات‌های انگلیستان را در روی نقشه‌ها نشان داده بتوانند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیح و تشریح، لکچر، مباحثه یی، سوال و جواب.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، نقشه، اطلس، تصاویر، قلم و غیره.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">تحریری، تقریری، سوال و جواب و مشاهده، تست صنفی و غیره.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td rowspan="2">فعالیت‌های مقدماتی
دادن سلام و احوال پرسی، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارهای خانگی.
ایجاد انگیزه
طرح سوالات در رابطه به درس، نشان دادن نقشه و تصاویر و یک مطلب جالب تاریخی.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
	- نوشتن عنوان جدید بالای تخته. - نوشتن مطالب مهم بالای تخته. - تشریح و توضیح درس. - تقسیم بندی شاگردان به گروه‌ها و سپردن وظایف. - دادن جواب به سوالات. - ارزیابی درس و سپردن کار خانگی. - نظارت خوب در زمان تدریس.	- توجه نمودن به توضیحات معلم. - یادداشت مطالب مهم در جریان درس. - ارایه مطالب مهم درس توسط نماینده گان گروه‌ها. - پاسخ به سوالات معلم. - انجام دادن وظایف درصنف و خانه. - رعایت نظم و دسپلین.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤالات متن درس

۱- انگلستان به سه ایالت تقسیم گردیده است.

۲- یک تعداد قوانین مدنی و سیاسی توسط پادشاه در قرن ۱۳ مورد تائید قرار گرفت.

۳- پادشاه انگلستان سمبول وحدت ملی و تنظیم کننده نظام و تصمیم گیرندۀ نهایی مانند توشیح قوانین، حکم صلح و جنگ، لغو قراردادها و کنوانسیون و با مشوره صدر اعظم تعلیق و انحلال ولسی جرگه از وظایف پادشاه می‌باشد.

۴- اعضای کابینه به خواست صدر اعظم از طرف پادشاه تعیین می‌گردد و همچنین وظایف وزرا را تعیین مینماید و برای پادشاه مشوره میدهند.

معلومات بیشتر

انگلستان از طرف شمال به بحیره بالتیک، از طرف جنوب با کانال انگلند، از طرف شرق با بحیرۀ شمال و از طرف غرب با ایرلند سرحد مشترک دارد. انگلستان از لحاظ ساختمان طبیعی به سه حصه تقسیم می‌گردد.

الف- اسکاتلند، منطقۀ کوهستانی بوده در شمال انگلستان موقعیت دارد.

ب- ایرلند شمالی یا اولستر در شمال شرق جزیرۀ ایرلند واقع میباشد و مرکز آن شهر بلفاست است.

ج- ویلز قسمت جنوب جزایر انگلستان را تشکیل می‌دهد. انگلستان مشتمل از یک تعداد جزایر خورد و بزرگ بوده؛ زیرا یک تعداد مردم آنرا بنام کشور جزایر یاد مینمایند. انگلیس‌ها از نژاد سفید بوده و مسیحی می‌باشند. بعد از تضعیف رومی‌ها در قرن پنجم میلادی اقوام«انگلو و ساکسون» از سرزمین جرمنی به انگلیند هجوم آوردند و ایشان در ۸۲۹م وحدت انگلند را تامین نموده و بالاخره ساکنان آن به انتخاب یک پادشاه موفق گردیدند.

در اوایل قرن ۱۳ پادشاه انگلیند بعضی قوانین حقوقی و مدنی را توسط فرامین در انگلستان قبول نمود که با نهادهای مدنی امروزی شباهت داشت. در ۱۴۵۵م ملکه الیزابت انگلستان را به یکی از قدرت‌های اقتصادی و نظامی تبدیل نمود.

بعد از جنگ جهانی دوم شامل پیمان اتلانتیک (ناتو) گردیده در ۱۹۵۷م اولین بم اتومی خود را آزمایش نمود و در ۱۹۷۶م عضویت بازار مشترک را حاصل نمود.

نظام انگلستان شاهی بوده و پادشاه سمبول حفظ وحدت ملی بوده و توشیح قوانین، برسمیت شناختن کشورها،

قبول یا رد کردن کنوانسیون‌ها به تعلیق در آوردن و ملغا قرار دادن ولسی جرگه به مشوره صدر اعظم از وظایف پادشاه می‌باشد. صدر اعظم از طرف پادشاه انتخاب میشود و تعیین وزرا به خواست صدر اعظم توسط پادشاه تعیین می‌گردد. وزرا در انگلستان عضویت ولسی جرگه و مشرانو جرگه را دارند.

انگلستان یکی از کشورهای بزرگ صنعتی جهان می‌باشد که صنایع مهم آن عبارت اند از: ماشین آلات، سامان آلات اتوماتیک، وسایط نقلیه، طیاره سازی، کشتی سازی، وسایل زراعتی، خطوط آهن، تولید انرژی و تأسیسات آن، وسایل مخابرات، مواد کمیاوی و غیر کمیاوی وسایل ساختمانی.

انگلستان در ۲۴ اکتوبر ۱۹۴۵م عضویت دایمی شورای امنیت ملل متحد را کسب نموده و حق(ویتو) را دارا می‌باشد.

معلم جهت معلومات مزید به کتاب تاریخ اروپا مراجعه شود.